

Memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht

Herstel en sanctie als constructieve reacties op jeugddelicten gepleegd door minderjarigen

A. Algemene toelichting

1. De contouren voor het jeugddelinquentierecht

Het overhevelen met de Zesde staatshervorming van bevoegdheden met betrekking tot de aanpak van jeugddelinquentie betekende de start van een nieuwe fase in het vormgeven van een Vlaams beleid rond deze thematiek. In het regeerakkoord van de Vlaamse Regering werd de beslissing genomen om een Vlaamse visie uit te werken en meteen ook werk te maken van een regelgevend initiatief. Vlaanderen kiest hierbij voor een gedifferentieerde aanpak van jeugddelinquentie waarbij de principes, zoals die werden ontwikkeld door de 'Werkgroep Jeugdsanctierecht', een belangrijk gegeven vormen. De Werkgroep Jeugdsanctierecht is een overlegforum tussen experts uit diverse milieus: wetenschappelijke hoek, magistratuur, advocatuur, verwijzers, diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling (HCA-diensten) en jeugdhulpverlening. In 2011 actualiseerde de Werkgroep Jeugdsanctierecht zijn vijf principes. De werkgroep blijft zich baseren op de principes van verantwoordelijkheid van jongeren, rechtswaARBorgen voor jongeren en constructief sanctioneren, kiest voor de complementariteit tussen herstel, welzijn en justitie en bevestigt het uitzonderlijk karakter van opsluiting als ultimum remedium.

In de aanloop naar een maatschappelijk debat en het uitwerken van een gedragen visie, werd er een wetenschappelijke analyse uitgevoerd door een consortium van universiteiten. De opdracht betrof het in kaart brengen van de omgeving waarbinnen een nieuw Vlaams jeugddelinquentierecht vorm moet krijgen¹. Het onderzoek werd gevoerd rond volgende drie componenten: 1) een actueel overzicht van bestaand wetenschappelijk onderzoek rond de aanpak van jeugddelinquentie, 2) een kritische evaluatie van het maatregelenpakket dat op heden van kracht is met betrekking tot jongeren die delinquentie plegen en 3) een analyse van de actuele maatschappelijke context in Vlaanderen. Bij 1) en 2) werd uitdrukkelijk gesteld om ook over de landsgrenzen heen te kijken. De gevraagde analyse bracht evoluties, nieuwe tendensen en fenomenen die betekenisvol kunnen zijn bij het vormgeven en invoeren van een nieuw jeugddelinquentierecht in beeld en er werd aandacht besteed aan de (mate van) impact van elk van deze factoren op de principes, het basiskader en de uitvoeringsmodaliteiten van een eerste Vlaams decreet rond jeugddelinquentie.

Het hierboven genoemde maatschappelijk debat werd georganiseerd met jeugdparquetmagistraten, jeugdrechters, jeugdadvocaten, academici, kinderrechtencommissariaat, actoren binnen de integrale jeugdhulp, kinder- en jeugdpsychiaters, HCA-diensten, de gemeenschapsinstellingen, vertegenwoordigers van de Federale Overheidsdiensten Justitie en Volksgezondheid en de betrokken Vlaamse agentschappen. Deelnemers engageerden zich om in dialoog de belangrijke bouwstenen aan te geven voor een gedragen, onderbouwde en actuele visie op de aanpak van jeugddelinquentie.

---

¹ De omgevingsanalyse, die gerealiseerd werd door het consortium van Vrije Universiteit Brussel (VUB), Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Gent en KEKI, is te raadplegen via <http://wvq.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/nieuws/2015/10/14/traject-jeugdrecht>

Omwille van het belang om het perspectief van jongeren en ouders actief en van bij aanvang te betrekken, werden parallel ook samen met jongeren en ouders werkgroepen georganiseerd.

De werkzaamheden resulteerden in zes besluitteksten waarin de visie van professionele stakeholders, ouders en jongeren weergegeven worden.

Een Vlaams jeugddelinquentierecht situeert zich in eerste instantie binnen de contouren van het institutioneel akkoord voor de 6de staatshervorming van 11 oktober 2011. Het zogenaamde 'Vlinderakkoord' stelt inzake de overheveling van de bevoegdheden naar Vlaanderen de "Communautarisering van volgende materies:

- Het bepalen van de aard van de maatregelen ten aanzien van de minderjarigen die een als strafbaar omschreven feit hebben gepleegd;
- De regels inzake de uithandengeving;
- De regels inzake de plaatsing in een gesloten instelling;
- De gesloten instellingen, volgens nader te bepalen uitvoeringsregels."

Belangrijk bij het uittekenen van een Vlaams beleid inzake jeugddelinquentie, is dat de communautarisering hoofdzakelijk een wetgevende bevoegdheid betreft met betrekking tot het bepalen van de reacties² op delinquent gedrag van jongeren, met andere woorden in grote mate een materieel jeugddelinquentierecht. Het is duidelijk dat aanpassingen aan de procedure of de gerechtelijke organisatie blijven behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid en dat deze – indien zij zich opdringen – altijd in overleg en afstemming met de federale overheid moeten gesitueerd worden.

Anders is het voor wat betreft de impliciete bevoegdheden. Impliciete bevoegdheden zijn bijkomende (waarvoor een gemeenschap of gewest normaliter niet bevoegd is) en voorwaardelijke (de toepassing ervan moet noodzakelijk zijn voor de uitoefening van een van de bevoegdheden van die overheid) maar binnen deze context volwaardige bevoegdheden, die niet als dusdanig door de wet aan een bepaald bestuursniveau zijn toegewezen.

Het ontwerpdecreet betreffende het Vlaams jeugddelinquentierecht houdt zo maximaal mogelijk vast aan de afspraken die werden bepaald in het Vlaams regeerakkoord. Waar nodig voor het uittekenen van een coherent geheel, wordt binnen het Vlaams jeugddelinquentierecht wel een maximale invulling gegeven aan de Vlaamse bevoegdheden of wordt een beroep gedaan op de impliciete bevoegdheden om aanpassingen te rechtvaardigen.

Overleg en afstemming met de federale overheid geldt eveneens voor die jongeren die jeugddelicten plegen en waarbij duidelijk is dat een achterliggende psychiatrische problematiek prominent op de voorgrond treedt.

De essentiële ambitie van het jeugddelinquentierecht betreft het voorzien in een duidelijk, maatschappelijk normbevestigend antwoord op delicten gepleegd door minderjarigen en waarbij de verantwoordelijkheid van de jonge dader niet ontweken wordt. Deze reactie is helder afgescheiden van, maar vlot combineerbaar met jeugdhulp wanneer nodig. Het jeugddelinquentierecht omvat dan ook slechts een deel van het jeugdrecht, namelijk de reacties op jeugddelinquentie, incl. de afhandeling op niveau van het openbaar ministerie. Het kader met betrekking tot jeugdhulpverlening, ook voor minderjarige (vermoedelijke) delictplegers, krijgt vorm in het decreet met betrekking tot de integrale jeugdhulp.

---

² We introduceren en hanteren binnen het Vlaams jeugddelinquentierecht de term 'reactie' als overkoepelende term wanneer we in zijn algemeenheid verwijzen naar het maatschappelijke antwoord dat wordt geboden op een normovertreding door een minderjarige. Bij het hanteren van de term reactie maken we geen onderscheid naar in welke fase van de procedure wordt gereageerd. Wanneer we echter een onderscheid willen maken tussen de reacties die mogelijk zijn op niveau van de jeugdrechtbank, spreken we binnen de voorbereidende rechtspleging over 'maatregelen' en tijdens de rechtspleging ten gronde van 'sancties'.

Het verder consolideren en verfijnen van herstelgericht en herstelrechtelijk handelen als volwaardige reactie op jeugddelinquentie is een belangrijk en algemeen gedragen uitgangspunt en dat zowel bij jongeren, ouders/opvoedingsverantwoordelijken als bij de betrokken professionele stakeholders. Het is echter evenzeer de gedeelde overtuiging dat er, naast het herstelrechtelijke spoor, ook nood is aan een gedifferentieerd aanbod van snelle, constructieve reacties als antwoord op jeugddelinquentie.

De tijd tussen het plegen van het jeugddelict en de reactie op dat delict moet zo kort mogelijk zijn om een positieve impact te hebben op de minderjarige. Er moeten termijnen bepaald worden waarbinnen bepaalde beslissingen moeten genomen worden, zonder dat afbreuk mag worden gedaan aan de rechten en rechtswaarborgen van de minderjarigen. Dit maakt ook (lokale) afspraken in een ketenaanpak mogelijk waardoor sneller en meer gecoördineerd kan opgetreden worden tussen de verschillende ketenpartners.

Eerder dan te kiezen voor een enkelvoudig spoor van herstel of sanctie als alternatief voor bescherming, wordt uitdrukkelijk gekozen voor het voorzien van meerdere sporen in de reactie. De term 'jeugddelinquentierecht' omvat beide sporen, evenals de mogelijkheid om door middel van zorg en beveiliging (gesloten zorg) te reageren op een jeugddelict gepleegd door minderjarigen die niet als verantwoordelijk kunnen beschouwd worden omwille van de aanwezigheid van een geestesstoornis.

Bij het aangeven van de contouren voor een Vlaams jeugddelinquentierecht, is het belangrijk om op te merken dat het jeugddelinquentierecht op het einde van de rit komt in het beleid ten aanzien van minderjarigen die jeugddelicten plegen, of hiervan verdacht worden. We verwijzen hierbij naar het belang van preventieve maatregelen naar kinderen en jongeren. Naast een normbevestigende en herstellende reactie op een jeugddelict gepleegd door een minderjarige, waarbij het opnemen van verantwoordelijkheid door de jongere zoveel als mogelijk wordt aangemoedigd, moet dergelijke gerichte en beperkte reactie ingebed zijn in een breder beleid met betrekking tot minderjarigen. Hierbinnen moeten ook acties en initiatieven van preventieve aard worden uitgewerkt en aangeboden.

2. Uitgangspunten Vlaamse visie op aanpak jeugddelinquentie

Verantwoordelijkheid van jongeren als vertrekpunt

In de Jeugdwet van 2006 zijn heel wat elementen aanwezig die niet terug te brengen zijn tot het denken vanuit een beschermingsmodel. Toch blijft de wet uitdrukkelijk aangeven te vertrekken vanuit het beschermingsmodel. Met het ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, wensen we de verantwoordelijkheid van de jongere voor zijn gedrag meer te benadrukken.

Eén van de centrale overtuigingen van waaruit met het ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht in Vlaanderen vertrokken wordt, is om jongeren uitdrukkelijker te beschouwen en te benaderen als verantwoordelijke jonge mensen, eerder dan als handelingsonbekwame, onverantwoordelijke en te beschermen kinderen van hun ouders. We stellen daarbij de jongere verantwoordelijk voor zijn daden en de gevolgen ervan. De reactie op een jeugddelict moet zich richten op de schade die de minderjarige aan zijn slachtoffer en de maatschappij heeft veroorzaakt. In alle stadia van de procedure wordt nu de mogelijkheid tot herstelgericht werken geboden en aangemoedigd. Herstelgericht werken is formeel voorzien in dit ontwerp van decreet onder de vorm van bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg, maar ook binnen andere reacties op het jeugddelict is werken rond herstel mogelijk. Zo is er ook ruimte voor het werken rond herstel binnen het uitvoeren van een positief project, maar ook wanneer een jongere in een gemeenschapsinstelling verblijft. Het herstelgericht werken geeft ook gestalte aan het subsidiariteitsprincipe (zie hierna) en brengt de positie van het slachtoffer meer in balans met de aandacht voor de dader.

De wijze waarop het begrip 'verantwoordelijkheid' van en voor minderjarige delictplegers en van andere bij het jeugddelict betrokken partijen invulling krijgt, staat niet op zich. Het is niet los te koppelen van hoe we breder denken over en kijken naar kinderen en jongeren. Het is niet los te koppelen van de wijze waarop we in Vlaanderen invulling willen geven aan het samenleven van mensen en de mate waarin en de wijze waarop een samenleving inzet op het actief ondersteunen van jongeren in opgroeien tot verantwoordelijke burgers.

In het jeugddelinquentierecht moet de jonge delinquent zijn verantwoordelijkheid opnemen t.o.v. het slachtoffer en de gemeenschap voor de schade die hij heeft toegebracht. Dit past in een herstelgerichte benadering waarbij het slachtoffer centraler wordt gesteld.

De leeftijd van **twalf jaar** wordt aanvaard als ondergrens bij het aanspreken van jongeren op hun verantwoordelijkheid. Hieronder kan geen sprake zijn van 'strafrechtelijke verantwoordelijkheid' bij jongeren. Dat betekent dat voor minderjarigen die jeugddelicten plegen maar de leeftijd van twalf jaar nog niet bereikt hebben, enkel een aanbod mogelijk is, of kan worden opgetreden, vanuit het kader van de jeugdhulp. De bovengrens voor de toepasselijkheid van het jeugddelinquentierecht is achttien jaar. Enkel jeugddelicten gepleegd vóór de leeftijd van achttien jaar komen in aanmerking voor een reactie onder het jeugddelinquentierecht. De opgelegde reactie kan in de uitvoering wel de leeftijdsgrens van achttien jaar overschrijden.

Reacties op het jeugddelict gepleegd door minderjarigen zijn binnen het jeugddelinquentierecht mogelijk tot de leeftijd van drieëntwintig jaar. Enige uitzondering hierop wordt gevormd door een nieuwe sanctie die wordt geïntroduceerd met dit decreet. Voor een beperkt aantal jeugddelicten, en voor de doelgroep van minderjarige veelplegers, wordt de mogelijkheid voorzien tot het uitspreken van een langere sanctie met een maximale duur van twee, vijf of zeven jaar. Hierdoor kan in bepaalde gevallen (afhankelijk van de leeftijd van de pleger) de leeftijd van drieëntwintig jaar worden overschreden bij de uitvoering. Ook deze (lange) reactie op het jeugddelict moet een constructief en herstelgericht karakter inhouden.

Erkennen dat jongeren jonge mensen zijn, die in groeiende mate verantwoordelijkheid mogen en kunnen opnemen, ontslaat ouders en opvoedingsverantwoordelijken niet van hun verantwoordelijkheid. De minderjarige ondersteunen in het proces van 'groeien in verantwoordelijkheid' kan niet los gezien worden van het actief betrekken van deze personen in de reactie op een jeugddelict gepleegd door een minderjarige. Er is sprake van een gedeelde, gedragen verantwoordelijkheid. Ouders en opvoedingsverantwoordelijken moeten betrokken worden in de opvolging van de reactie maar waar nodig moet ook ten aanzien van hen kunnen gereageerd worden. In het ontwerp van decreet zit in de verschillende reacties een contextgerichte werking vervat en is het de ambitie om ook effectief met de context van de minderjarige delictpleger aan de slag te gaan, delictgericht te werken. Wanneer ouders en opvoedingsverantwoordelijken zich echter onttrekken aan de contextgerichte werking of wanneer er indicaties zijn die wijzen op een onaangepaste reactie op, en/of onbekwaamheid te reageren op het gedrag van de betrokken minderjarige, moet het mogelijk zijn om een appél te doen op hun verantwoordelijkheid en hen te ondersteunen in het (leren) omgaan met het gedrag van de betrokken minderjarige.

De wijze waarop ouders en opvoedingsverantwoordelijken worden benaderd is van belang. Indien deze personen op een correcte wijze benaderd worden is het doen van een appél op hun verantwoordelijkheid en actieve betrokkenheid bij invulling, uitvoering en opvolging van de reactie op het jeugddelict, legitiem. Hierbij is het belangrijk om oog te hebben voor het (gezins-)systeem als totaliteit. Ouders, opvoedingsverantwoordelijken en kinderen moeten als een geheel bekeken worden waarbij ze samen (kunnen) verantwoordelijk zijn.

Duidelijke, snelle, constructieve en herstelgerichte reacties op jeugddelicten gepleegd door minderjarigen

De reactie op jeugddelicten moet duidelijk, snel, constructief en herstelgericht zijn. Dat zowel voor de minderjarige delictpleger, zijn ouders/opvoedingsverantwoordelijken, het slachtoffer en de ruimere samenleving. De cumulatie van reacties is mogelijk, doch rekening houdend met de toepassing van het proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel.

Duidelijke reacties

Een duidelijke reactie geeft het signaal dat een norm overschreden is en dat dit de samenleving en het slachtoffer in meer of mindere mate schade berokkent. Het voorzien in een normbevestigende reactie wanneer een minderjarige een jeugddelict pleegt, is de centrale doelstelling binnen het jeugddelinquentierecht. Het (her)bevestigen van de norm is het vertrekpunt.

Hierbij is het belangrijk dat een jongere wordt gewezen op de normoverschrijding, wordt aangesproken op zijn verantwoordelijkheid en wordt ondersteund in het zoeken naar manieren om verantwoordelijkheid te leren nemen voor zijn gedrag.

Proportionaliteit is een belangrijk rechtsbeginsel wanneer het gaat over duidelijke reacties op een jeugddelict. Het explicieter op de voorgrond brengen van de duur van een reactie is hierbij cruciaal. Er wordt niet gekozen om te werken met een systeem van tarifiering doch met het invoeren van maxima. De maximale duur van een reactie moet duidelijk en op voorhand afgebakend worden.

Het voorzien in een specifiek en duidelijk aanbod aan reacties naar aanleiding van het plegen van een jeugddelict draagt bij om de normbevestigende reactie te onderscheiden van jeugdhulp die eventueel nodig is. Het is van belang dat duidelijk is op welke grond wordt ingegrepen, welke maatregel of sanctie wordt opgelegd, waarom voor een bepaalde maatregel of sanctie wordt gekozen en wat de inhoud ervan is.

De taal die hierbij gehanteerd wordt staat niet los van het creëren van de nodige duidelijkheid. Aandacht voor het communiceren in een begrijpbare taal is een belangrijk gegeven binnen het jeugddelinquentierecht. Het structureel garanderen dat betrokken actoren over voldoende vaardigheden beschikken op dit vlak is dan ook noodzakelijk.

Wanneer het voorzien in een specifiek en duidelijk aanbod aan reacties moet onderscheiden worden van een jeugdhulpverleningsaanbod, moet deze duidelijkheid ook worden doorgetrokken tot op het niveau van de uitvoering. Het vertrekpunt moet dan ook zijn om inhoudelijk en infrastructureel de werking voor minderjarige delictplegers en jongeren die zich in een verontrustende opvoedings- of leefsituatie bevinden, te scheiden. Dit leidt tot een meer heldere positionering van doel en werking van de verschillende deelwerkingen.

Reacties op jeugddelicten moeten niet alleen duidelijk zijn voor de betrokken minderjarigen (de delictpleger moet o.m. een gekende maximale termijn mee krijgen), duidelijkheid moet ook geboden worden in hoofde van ouders/opvoedingsverantwoordelijken, slachtoffers en de maatschappij. Ouders en opvoedingsverantwoordelijken moeten weten waar en op welke wijze zij betrokken worden in de reactie en wat er van hen verwacht wordt. Duidelijkheid vanuit het perspectief van het slachtoffer betreft in eerste instantie het verder inzetten op het informeren van het slachtoffer en hen ondersteunen en begeleiden in het herstellen van de door hen geleden schade.

Snelle reacties

Een voldoende snelle respons op een gepleegd jeugddelict is belangrijk. Een duidelijke reactie op een gepleegd jeugddelict is verbonden met 'snelheid van reageren'. Er moet kort op de

bal kunnen gespeeld worden zonder hierbij het vermoeden van onschuld en andere rechtswaarborgen uit het oog te verliezen. De jongere mag zijn verantwoordelijkheid niet ontlopen.

Constructieve reacties

Een constructieve reactie is gericht op het tegemoet komen aan de belangen en behoeften van alle betrokken partijen: het slachtoffer, de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger, de ouders/opvoedingsverantwoordelijken en de samenleving. Daarnaast is het bieden van maximale ruimte voor eigen inbreng en actieve participatie van de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger, slachtoffer en ouders/opvoedingsverantwoordelijken evenzeer een belangrijk aspect bij het vormgeven van constructieve reacties op het jeugddelict. Binnen het jeugddelinquentierecht wordt het actief kunnen bijdragen tot de zingeving van het ingrijpen alsook het kunnen opnemen van een persoonlijk engagement, beoogd.

Het constructieve gehalte van een reactie op een jeugddelict betreft de mate waarin er een positieve impuls van uitgaat voor de jongere. In welke mate wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van de (vermoedelijke) delictpleger om verantwoordelijkheid op te nemen? In welke mate ervaart de jongere zelf de reactie op het jeugddelict als constructief? De wijze waarop jongeren benaderd worden en de mate waarin voldoende tijd vrijgemaakt wordt voor het luisteren naar de jongere zijn hierbij belangrijk. Niet enkel aandacht besteden aan wat niet goed gaat, maar ook oog hebben voor en gericht zijn op de mogelijkheden en talenten van de jongere in de reactie op het jeugddelict. De mate waarin een jongere iets kan leren uit de reactie op het jeugddelict is een belangrijk gegeven.

Jongeren hebben nood aan voldoende tijd en ruimte om zelf initiatief te nemen binnen de context van de reactie op het jeugddelict, en dat op maat van hun mogelijkheden en beperkingen. We organiseren ons zodanig opdat in alle fasen van de afhandeling van het jeugddelict, aan de minderjarige de mogelijkheid wordt geboden om actief mee te werken aan de uitwerking en invulling van de reactie op het jeugddelict. Hiervoor verliezen we de benodigde ondersteuning niet uit het oog en richten we ons in eerste instantie tot de HCA-diensten en de advocaten die de minderjarige bijstaan.

Het slachtoffer wordt erkend in zijn slachtofferschap, en wordt zoveel mogelijk betrokken in de reactie op het jeugddelict. Het inzetten op het systematisch garanderen dat het aanbod van bemiddeling - of herstelgericht groepsoverleg - tussen (vermoedelijke) delictpleger en slachtoffer effectief wordt gerealiseerd, biedt mogelijks een krachtig middel om te komen tot een maximale, constructieve betrokkenheid van het slachtoffer. De vrijwilligheid langs de kant van het slachtoffer moet daarbij wel behouden blijven: wanneer een slachtoffer niet met de (vermoedelijke) dader geconfronteerd wil worden, moet hij of zij die keuze kunnen behouden.

Wat het constructief gehalte van de reactie op het jeugddelict voor ouders en opvoedingsverantwoordelijken betreft, ligt de focus uitdrukkelijk op de wijze waarop zij verder invulling kunnen geven aan hun verantwoordelijkheid 'als opvoedingsverantwoordelijken' ten aanzien van de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger. Het gaat hier om een gerichte keuze hen niet te benaderen als 'falende' individuen. Er wordt niet beoogd op zoek te gaan naar de mate waarin zij 'schuld' dragen voor het gepleegde jeugddelict.

Constructief gaat over de mate waarin er ruimte en aandacht is voor ondersteuning en betrokkenheid van ouders en opvoedingsverantwoordelijken bij de reactie op het jeugddelict en dit doorheen het ganse traject. Wat kunnen zij bijv. betekenen ten aanzien van de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger wanneer het gaat over het verminderen van de kansen tot recidive of zogenaamde veelplegers? Ook hier moet rekening worden gehouden met hun mogelijkheden, beperkingen en (draag)kracht. Het structureel voorzien

dat het perspectief van de ouders/opvoedingsverantwoordelijken bevestigd wordt is daarbij een belangrijke stap. Opvoedingsverantwoordelijken en ouders zien als 'partner' in het traject.

Binnen de mogelijke reacties op jeugddelicten gepleegd door minderjarigen, wordt de ambulante reactie ingebracht als middel om invulling te geven aan het belang van het actief betrekken van de ouders/opvoedingsverantwoordelijken van de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger bij de reactie op het jeugddelict. Op die manier kan opvolging en ondersteuning aan ouders en opvoedingsverantwoordelijken van de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger verzekerd worden.

Constructief vanuit het perspectief van de bredere samenleving is de herbevestiging van de maatschappelijke norm door de duidelijke reactie. Waar mogelijk houdt de constructieve reactie ook een symbolisch herstel in van de schade toegebracht aan de samenleving en waar nodig houdt de reactie een beveiliging van de samenleving in.

Herstelgerichte reacties

Het werken met en vanuit een herstellingsfilosofie als belangrijk gegeven binnen de reactie op het jeugddelict, wordt in het nieuwe jeugddelinquentierecht geconsolideerd en verfijnd. We leggen hierbij sterk de nadruk op responsabilisering en het opnemen van de individuele verantwoordelijkheid. Herstel tussen slachtoffer en dader staan hierbij voorop. De minderjarige (vermoedelijke) delictpleger moet de verantwoordelijkheid opnemen voor zijn acties, de gevolgen ervan inzien en de schade 'herstellen' op een betekenisvolle manier voor alle mogelijk betrokken partijen.

De termen herstelrechtelijk en herstelgericht zijn van elkaar te onderscheiden. De term herstelrechtelijk focust eerder op het proces, hoe recht doen na het jeugddelict, en dit op een andere dan de klassieke wijze waarop gewerkt wordt binnen de rechtbank. Herstelgericht werken heeft daarentegen meer het resultaat voor ogen, zijnde de relatie met het slachtoffer en de maatschappij herstellen en de (vermoedelijke) delictpleger wijzen op zijn verantwoordelijkheid. In tegenstelling tot een enge herstelrechtelijke invulling van herstel is herstelgericht werken ook mogelijk binnen een context van dwang. Binnen een pedagogische context wordt werken vanuit de visie rond herstel eveneens gehanteerd. Hier is sprake van een nog bredere invulling van het begrip. Hier staat het creëren, behouden en herstellen van relaties centraal, meer dan het herstel van de schade.

Herstelgericht werken omvat vele vormen van actief werken met en vanuit de visie van herstel en biedt mogelijkheden om ook gericht te werken met de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger alleen. Eveneens biedt de filosofie van herstel mogelijkheden in het werken met ouders/opvoedingsverantwoordelijken, in relatie tot de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger.

Daar waar herstelbemiddeling en herstelgericht groepsoverleg uitdrukkelijk te situeren zijn binnen een vrijwillig kader, en dus te onderscheiden van een opgelegde reactie, is de gerichtheid op de schade en het herstel daarvan, een belangrijk gegeven binnen het constructief hanteren van een sanctionerend kader. Het draagt in belangrijke mate bij tot de zinvolheid en de focus van de opgelegde reactie.

Binnen het jeugddelinquentierecht wordt doorheen het ganse traject van een jongere ruimte gemaakt voor herstel. Minderjarige (vermoedelijke) delictplegers ondersteunen om zelf initiatief te nemen bij de invulling van hun herstel van de schade krijgt een belangrijke plaats binnen dit jeugddelinquentierecht. Het is belangrijk dat de jongere en de ouders/opvoedingsverantwoordelijken voldoende ondersteund worden bij het herstelgericht werken en dat hen voldoende tijd wordt geboden om na te denken en stil te staan om een eigen idee voor te leggen, eerder dan akkoord te gaan met een voorstel van parket of jeugdrechter. De minderjarige zelf voorstellen laten doen om tot herstel te komen

(positief project) creëert op vele vlakken een meerwaarde. Het hierbij regelgevend voorzien van de verplichte aanwezigheid van een advocaat om samen een voorstel op te maken/uit te werken, minimaal het laten beoordelen van het voorstel door zijn advocaat, draagt (mogelijks) bij tot proportionele, eerlijke en echt herstelgerichte voorstellen.

Er moet aandacht zijn voor het herstel van de relatie tussen ouders/opvoedingsverantwoordelijken en de jongere, ook wanneer de jongere geplaatst is.

Met herstelgericht werken kunnen minderjarige (vermoedelijke) delictplegers laten zien dat ze fout waren maar dat ze de schade willen herstellen en hun fout willen rechtzetten. Het consolideren en beter garanderen van een aanbod van herstelbemiddeling en herstelgericht groepsoverleg in elke fase van de reactie op het jeugddelict, kan beschouwd worden als het inbouwen van een 'recht op herstel'. Op die manier worden ook maximale kansen geboden dat het slachtoffer kan betrokken worden in de reactie op het jeugddelict wanneer het slachtoffer dat wenst.

Evidence based

Binnen het jeugddelinquentierecht wordt evidence based werken als belangrijk werkingsprincipe naar voren geschoven. We streven hiermee een aanpak met effectieve resultaten na, die ook blijvend zijn. Evidence based werken betekent een werking die gebaseerd is op kwantitatieve en/of kwalitatieve (wetenschappelijke onderzoeks)gegevens. We willen het zicht op wat het effect is van de ingezette reacties ten aanzien van minderjarigen die jeugddelicten plegen, of hiervan verdacht worden, vergroten.

Binnen het jeugddelinquentierecht wordt structureel ruimte voorzien voor systemen als monitoring, rapportering en evaluatie. De primaire focus binnen de monitoring en rapportering ligt op cijfers en gegevens met betrekking tot (tijdige) beschikbaarheid van capaciteit en bepaalde indicatoren die naar resultaten gaan. Hieronder worden onder meer volgende zaken begrepen: effectiviteit, recidivevermindering, gunstig afsluiten van de opgelegde reactie, ... Hiertoe is het van belang dat er op een eenduidige en unieke manier wordt geregistreerd. Deze systematische registratie moet toelaten om het voortraject of voorgaande reacties eenvoudig in kaart te brengen en maakt het mogelijk om met andere data vervolgonderzoek naar bijvoorbeeld recidive op te zetten. Evaluatie en onderzoek dat een beter zicht geeft op (de effectiviteit van) de ingezette reacties. Er wordt ook ingezet op een meer wetenschappelijk onderbouwd en gericht beleid ten aanzien van jeugddelinquentie. Bij de keuze van de reacties gaat de voorkeur uit naar reactiewijzen die hun effectiviteit kunnen beschrijven. Het betekent dat we inzetten op wetenschappelijke opvolging, maar ook op de redenen waarom jongeren ook 'afstand doen' van normoverschrijdend gedrag.

Ook bij het actief betrekken van de ouders en opvoedingsverantwoordelijken van de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger bij de reactie op het jeugddelict, hanteren we het principe van evidence based werken. We baseren ons hier eveneens op methodieken en reactiewijzen die zowel internationaal als in Vlaanderen aantonen dat, door het werken op verschillende domeinen, ze effectief ingrijpen op jeugddelinquentie.

De actoren die betrokken zijn bij de uitvoering van dit decreet houden rekening met de kennis en inzichten verworven uit wetenschappelijk onderzoek en goede praktijken. Die kennis en inzichten worden gebundeld in de gebruiksvriendelijke interventiedatabank waarin goed onderbouwde en effectieve reacties staan die in de praktijk worden uitgevoerd met betrekking tot jeugddelinquentie.

De verschillende reacties in de databank beslaan een breed spectrum met betrekking tot het thema van jeugddelinquentie, gaande van voorlichting en ontwikkelingsstimulering

tot intensieve begeleiding (methodieken). De databank biedt inzicht in de kwaliteit, uitvoerbaarheid en effectiviteit van de daarin opgenomen methodieken en reactiewijzen.

De aanpak van en het werken rond jeugddelinquentie vereist echter geen noodzakelijk gebruik van een in de databank opgenomen methodiek of reactiewijze. Met het aanleggen van een databank voorzien we in één van de middelen waarmee we willen bijdragen aan 'effectief werken' rond jeugddelinquentie. Daarnaast maakt het inzichtelijk wat er uit nationaal en internationaal onderzoek bekend is over 'What Works'-aanpakken bij jeugddelinquentie, werkwijzen en doelgroepen, draagt het bij aan de ontwikkeling van richtlijnen en ondersteunt het samenwerkingsverbanden. Tenslotte is de databank een mogelijke inspiratiebron voor vernieuwing en verbetering met betrekking tot het werken rond jeugddelinquentie.

Een effectieve reactie wordt voor de databank gedefinieerd als elke planmatige en doelgerichte aanpak ter bevordering van de psychische, sociale, cognitieve of lichamelijke ontwikkeling van een minderjarige waar deze (mogelijk) bedreigd of belemmerd wordt en die gericht is op het kind of de jongere zelf, de opvoedingsverantwoordelijken of de opvoedingsomgeving.

Gedifferentieerd aanbod van reacties op jeugddelinquentie

Er wordt beoogd te zorgen voor diversificatie met betrekking tot de reacties die ter beschikking staan van het openbaar ministerie en van de jeugdrechtbanken teneinde te voorzien in een alternatief voor plaatsing.

Het ontwerp van decreet strekt er eveneens toe niet alleen reactiemogelijkheden te voorzien die kunnen worden ingezet ten aanzien van minderjarigen, maar ook een appél mogelijk te maken op de verantwoordelijkheid van ouders of opvoedingsverantwoordelijken. Door ten aanzien van jeugdrechters en jeugdrechtbanken de verplichting op te leggen om duidelijk en expliciet aan te geven waarom men voor de ene of andere reactie kiest en met welke factoren al dan niet rekening wordt gehouden, wordt getracht om de genomen beslissingen te objectiveren.

Het ontwerp van decreet bevat een aantal wijzigingen in verband met de reacties die kunnen worden opgelegd ten aanzien van minderjarigen die jeugddelicten plegen, of hiervan verdacht worden. Ze strekken voornamelijk tot versterking van mogelijkheden die ter beschikking staan van de procureurs des Konings en de jeugdrechters/jeugdrechtbanken. Het doel daarbij is drieledig. Ten eerste wil men aan de minderjarige de kans geven zelf zoveel als mogelijk een eigen inbreng te doen en zelf voor 'herstel' te zorgen. Ten tweede worden opnieuw de mogelijkheden op parketniveau uitgebreid om zo een doorstroom van minderjarigen diep(er) in het gerechtelijk systeem te vermijden. Ten derde wordt de voorkeur gegeven aan reacties die geen plaatsing met zich meebrengen. Zo krijgt onder meer het werken met (specifieke) voorwaarden, die al dan niet verbonden kunnen worden aan andere reacties, een vooraanstaande plaats. We verkennen ook de mogelijkheden van moderne technologieën die (elektronische) monitoring/toezicht vanop afstand mogelijk maken. Het voorzien en inzetten van begeleiding blijft ook hier echter van doorslaggevend belang. De sanctie heeft een duidelijke functie van de re-integratie van de minderjarige, bijvoorbeeld ter ondersteuning van voorwaarden zoals het volgen van een opleiding, tewerkstelling of een zinvolle tijdsbesteding. De moderne technologieën zijn in te zetten en te hanteren als een aanvulling op of een modaliteit van een sanctie en dus enkel mogelijk binnen de rechtspleging ten gronde.

Een gedifferentieerd aanbod aan maatschappelijke antwoorden voorziet vooreerst voldoende specifieke mogelijkheden om te reageren op jeugddelicten, maar daarnaast ook de mogelijkheid om de reactie of afhandeling op niveau van het openbaar ministerie aan te passen op grond van bepaalde factoren. De factoren waarmee de jeugdrechter of

jeugdrechtbank rekening houdt bij het nemen van een beslissing zijn, overeenkomstig de hier opgesomde volgorde, 1) de ernst van de feiten, de schade en de gevolgen voor het slachtoffer, 2) de persoonlijkheid en maturiteit van de betrokken jongere, 3) recidive, of het risico op recidive, 4) de veiligheid van de maatschappij, 5) de leefomgeving van de betrokken minderjarige en 6) de veiligheid van de betrokken minderjarige. Uit de beslissing van de jeugdrechter/jeugdrechtbank moet duidelijk blijken op welke wijze met de verschillende factoren rekening is gehouden.

Een gedifferentieerd aanbod aan reacties is zoals al gezegd ook een flexibel inzetbaar aanbod dat rekening houdt met recente wetenschappelijke inzichten en inspeelt op actuele noden (bijvoorbeeld inzake radicalisering, cyberdelicten, grootstedelijke problematiek,...).

De herstelgerichte afhandeling krijgt prioriteit binnen het aanbod aan reacties. Het herstellen van de door het slachtoffer en de gemeenschap geleden schade en de sociale betrekkingen die door het plegen van een jeugddelict zijn verbroken, vormen één van de hoekstenen van dit ontwerp van decreet. Er moet een signaal worden gegeven dat ten aanzien van het slachtoffer herstelgericht is en dat ervoor zorgt dat de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger aan verantwoordelijkheidsbesef wint en het veiligheidsgevoel van de gemeenschap verhoogt.

Verschillende kaders en componenten om te reageren op een jeugddelict

De keuze werd gemaakt om bij het loslaten van het beschermingsmodel als enige vertrekpunt voor het vormgeven van de reactie op jeugddelinquentie, niet te kiezen voor één, allesomvattend ander kader of model. Bij het uitwerken van een gedifferentieerd aanbod wordt voorzien in uiteenlopende componenten en kaders (al dan niet te combineren) die kunnen ingezet worden in de reactie op het jeugddelict. Het betreft hier de kaders 'herstel', 'sanctie' en 'zorg en beveiliging', waarbij deze duidelijk te onderscheiden zijn van het kader van de jeugdhulpverlening binnen het decreet integrale jeugdhulp.

Het kader van de reactie op het jeugddelict is duidelijk te onderscheiden van het kader van de jeugdhulpverlening

In het decreet integrale jeugdhulp, wordt in artikel 5 de focus en de doelgroep van de integrale jeugdhulp geëxpliciteerd. Het betreft het bieden van hulp en zorg op maat, als antwoord op een hulpvraag, geformuleerd door minderjarigen, hun ouders en opvoedingsverantwoordelijken en personen uit hun omgeving die daar behoefte aan hebben staat centraal.

In het ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht staat het voorzien in een duidelijke reactie op een gepleegd jeugddelict centraal. Het (her)bevestigen van de norm is daarbij de eerste focus. De minderjarige delictpleger, het slachtoffer en de ouders/opvoedingsverantwoordelijken van de minderjarige dader worden vanuit deze focus aangesproken.

De onderscheiden focussen staan echter de mogelijkheid van een verbinding tussen jeugdhulpverlening en jeugddelinquentierecht niet in de weg. De nadruk komt te liggen op de verantwoordelijkheid van de dader, maar diezelfde delictpleger laten we niet vallen op vlak van herintegratie en hulp. Dat wordt echter aangeboden of opgelegd binnen de contouren van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp.

Een herstelrechtelijke reactie op het jeugddelict is duidelijk te onderscheiden van het kader van constructief sanctioneren

De herstelrechtelijke reactie op het jeugddelict betreft de herstelbemiddeling en het herstelgericht groepsoverleg.

Maximaal prioriteit geven aan een herstelrechtelijk aanbod, waarin betrokken partijen zelf de kans krijgen om naar een oplossing te zoeken, is een belangrijke keuze binnen dit jeugddelinquentierecht. Door het voorzien in de garantie dat dader en slachtoffer steeds de kans krijgen om gebruik te maken van het aanbod van herstelbemiddeling of herstelgericht groepsoverleg, wordt een vorm van 'recht op herstel' geïnstalleerd. Dit gegarandeerd aanbod wordt zowel voorzien op parketniveau (geen herstelgericht groepsoverleg op dit niveau) als op jeugdrechtbankniveau en zowel binnen de voorlopige rechtspleging als de rechtspleging ten gronde.

Binnen dit specifiek herstelrechtelijk aanbod staat de ondersteunde dialoog en ontmoeting van (vermoedelijke) delictpleger en slachtoffer, met de focus op de door het jeugddelict aangerichte schade, centraal.

Het bieden van maximale kansen voor deze dialoog tussen (vermoedelijke) pleger en slachtoffer impliceert dat de uitkomst van dit proces tussen beide volledig losstaat van reacties op het jeugddelict. Het vooronderstelt bovendien volledige vrijwilligheid van betrokken (vermoedelijke) pleger en slachtoffer.

Zorg en beveiliging als reactie op het jeugddelict is duidelijk te onderscheiden van de kaders van sanctie en herstel

Binnen het jeugddelinquentierecht gaat uitdrukkelijk ook aandacht naar jongeren met zeer complexe en meervoudige problemen die jeugddelicten plegen. In het algemeen kan gesteld worden dat het absoluut de ambitie is geweest dat het voorziene pakket aan reacties op jeugddelicten binnen het jeugddelinquentierecht zoveel als mogelijk alle jongeren omvat, dus ook jongeren waarbij er sprake is van een complexe en meervoudige problematiek.

Net voor deze doelgroep zal de voorziene verbinding tussen het jeugddelinquentierecht en de jeugdhulpverlening van groot belang zijn.

Enkel wanneer er sprake is van een jeugdpsychiatrische, en de betrokkene niet verantwoordelijk geacht kan worden voor het gepleegde jeugddelict, wordt voorzien worden in een eigensoortige reactie op het jeugddelict. In dergelijk geval staan zorg en beveiliging van betrokkene en samenleving voorop bij het invullen van de reactie op het jeugddelict.

Net als maatregelen, sancties en het herstelrechtelijk aanbod van bemiddeling en herstelgericht groepsoverleg, betreft het hier een reactie op een jeugddelict. Ook binnen deze sanctie is het van belang te bekijken in welke mate en op welk moment er wel mogelijkheid is om herstelgericht en constructief te werken rond het gepleegde jeugddelict.

Toegang tot jeugdhulpverlening voor minderjarige (vermoedelijke)delictplegers

Verbinding tussen jeugddelinquentierecht enerzijds en jeugdhulpverlening anderzijds

Het voorzien in een duidelijke reactie op het door de minderjarige gepleegde jeugddelict is een centrale doelstelling in het ontwerp van decreet rond jeugddelinquentie. Zoals hierboven vermeld vormt het inbrengen van een van de jeugdhulpverlening afgescheiden en onderscheiden kader één van de centrale ambities binnen dit ontwerp van decreet.

Het duidelijker positioneren van jeugdhulpverlening en de reactie op het jeugddelict impliceert echter allerm minst dat jongeren die jeugddelicten plegen geen toegang zouden hebben tot jeugdhulpverlening. Het houdt enkel in dat jeugdhulpverlening enerzijds en de reactie op het jeugddelict anderzijds, vanuit een specifiek kader met verschillende uitgangspunten vorm krijgt.

Eerder dan een recht op jeugdhulpverlening, zoals omschreven in het decreet betreffende de integrale jeugdhulp, opnieuw in te schrijven in het jeugddelinquentierecht, wordt ingezet op het voorzien in een vlotte verbinding tussen enerzijds jeugdhulpverlening en

anderzijds de reactie op jeugddelicten. Het garanderen van een duidelijke, vlotte verbinding, om op die manier de toegang tot jeugdhulpverlening voor minderjarige (vermoedelijke) delictplegers te vrijwaren, is essentieel voor het constructief gehalte van het jeugddelinquentierecht.

Wanneer het gaat over jeugdhulpverlening binnen een vrijwillig kader staat een reactie op een gepleegd jeugddelict dergelijke hulpverlening niet noodzakelijk in de weg.

Wanneer wordt geoordeeld dat er nood is aan gerechtelijke jeugdhulpverlening (gedwongen, opgelegde jeugdhulpverlening) voor een minderjarige verdachte of minderjarige delictpleger, voorzien we in artikel 47 van het decreet integrale jeugdhulp van 12 juli 2013 een nieuwe vorderingsgrond.

Via deze nieuwe 'derde' vorderingsgrond³ kan het openbaar ministerie de betrokken jeugdrechter/jeugdrechtbank rechtstreeks vatten met het oog op het nemen van een (gedwongen) hulpverleningsmaatregel. De betrokken jeugdrechter/jeugdrechtbank is in deze diegene die de zaak met betrekking tot het gepleegde jeugddelict afhandelt.

De nieuwe 'derde' vorderingsgrond komt in beeld wanneer er bij een (vermoedelijke) delictpleger een verontrustende (opvoedings- of leef)situatie aan het licht komt die dergelijk ingrijpen vereist. De vaststelling van de aanwezigheid van een verontrustende (opvoedings- of leef)situatie kan bij aanvang gedaan worden of op eender welk later tijdstip. Op het moment van de vaststelling kan dan door het openbaar ministerie een beroep gedaan worden op deze nieuwe vorderingsgrond. Op deze 'derde' vorderingsgrond kan zowel tijdens de voorlopige rechtspleging als tijdens de rechtspleging ten gronde een beroep gedaan worden door het openbaar ministerie.

Met het voorzien van deze verbinding wordt het mogelijk om jeugdhulpverlening en de reactie op een jeugddelict via twee onderscheiden, maar combineerbare sporen, hetzij gelijktijdig of achtereenvolgend in te zetten.

Het installeren van deze nieuwe vorderingsgrond heeft niet tot bedoeling om minderjarige (vermoedelijke) delictplegers zonder meer te prioriteren voor wat de toegang tot jeugdhulpverlening betreft.

In het bijzonder voor de doelgroep van jongeren met een complexe en meervoudige problematiek, is het absoluut noodzakelijk dat de in de wet van 8 april 1965 vooropgestelde, maar nooit in werking getreden maatregelen, geactiveerd kunnen worden. Het betreft het opleggen van een ambulante behandeling bij een psychologische of psychiatrische dienst of bij een dienst die deskundig is op het gebied van alcohol- of drugsverslaving, de plaatsing in een ziekenhuis, de residentiële plaatsing in een dienst die deskundig is op het gebied van alcohol- of drugsverslaving of enige andere vorm van verslaving en de plaatsing in een afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst. Hiervoor wordt overleg georganiseerd met de federale minister van Volksgezondheid inzake de modaliteiten voor een samenwerkingsakkoord met de federale overheid.

De toegang tot jeugdhulpverlening voor minderjarige (vermoedelijke) delictplegers, moet op vastgestelde tijdstippen geëvalueerd worden. Dit is enerzijds nodig om na te gaan of toegang tijdig en tot de gepaste jeugdhulpverlening kan worden verleend. Anderzijds moet evaluatie toelaten om in te spelen op veranderende maatschappelijke noden en praktijken alsook op evoluties en vernieuwde inzichten met betrekking tot jeugdhulpverlening(saanbod).

Om evaluatie mogelijk te maken moet worden voorzien in rapportering en dit op basis van gerichte monitoring.

---

³ Het decreet betreffende de integrale jeugdhulp voorziet in artikel 47 reeds in twee vorderingsgronden waarvan het openbaar ministerie gebruik kan maken om een zaak aanhangig te maken bij de jeugdrechtbank.

Jeugdhulpverlening binnen de context van de reactie op een jeugddelict

Probatie wordt toegepast in het Belgisch Strafrecht voor volwassenen. Wanneer men als volwassene een misdrijf pleegt, kan de rechter in sommige gevallen de uitspraak van de straf opschorten of de uitvoering van een straf uitstellen⁴. Een rechter kan dan de verplichting opleggen om bepaalde voorwaarden na te leven. Dat is probatie.

Daarnaast bestaat er de autonome probatiestraf. Deze bestaat uit de verplichting bijzondere voorwaarden na te leven gedurende een bepaalde termijn, die door de rechter wordt bepaald. Eveneens geeft de rechter aanwijzingen omtrent de invulling van de autonome probatiestraf. De rechter voorziet in een gevangenisstraf of in een geldboete die van toepassing kan worden ingeval de autonome probatiestraf niet wordt uitgevoerd.

Een autonome probatiestraf kan door de rechter worden overwogen, door het openbaar ministerie worden gevorderd of door de beklaagde worden gevraagd. De rechter kan rekening houden met de belangen van de eventuele slachtoffers. De rechter kan de autonome probatiestraf slechts uitspreken nadat de beklaagde hetzij in persoon, hetzij via zijn raadsman, zijn instemming heeft gegeven. De rechter die weigert een door het openbaar ministerie gevorderde of door de beklaagde gevraagde autonome probatiestraf uit te spreken, moet zijn beslissing met redenen omkleeden.

Het inbrengen van het werken met voorwaarden binnen een ontwerp van decreet rond jeugddelinquentie is een belangrijke manier om het aanbod van jeugdhulpverlening te verbinden aan de reactie op een jeugddelict. De minderjarige (vermoedelijke) delictpleger krijgt de kans om zich te engageren tot het opvolgen van een aantal voorwaarden, en dit als alternatief voor een maatregel of sanctie die uitdrukkelijk, en op hetzelfde ogenblik als het opleggen van de voorwaarden, bepaald wordt. Dergelijk stelsel biedt helderheid voor betrokkenen én een kans voor de minderjarige om zich vooralsnog te engageren tot een hulpverlenend aanbod. Binnen het ontwerp van decreet rond jeugddelinquentie wordt voorzien in het werken met voorwaarden, zowel binnen de voorlopige rechtspleging als binnen de rechtspleging ten gronde. We kiezen er hierbij expliciet voor om – behoudens de afhandeling op niveau van het openbaar ministerie - de mogelijke voorwaarden die kunnen worden opgelegd, niet limitatief op te sommen en zodoende creativiteit en flexibiliteit in functie van elke individuele situatie, te behouden. Het werken met een systeem van voorwaarden biedt ruimte om binnen de reactie op het jeugddelict niet alleen te focussen op het gepleegde jeugddelict, maar ook rekening te houden met de specifieke persoonlijkheid en leefomgeving van de minderjarige (vermoedelijke) dader. Het is noodzakelijk dat de algemene gevolgen van niet-naleving van de voorwaarden duidelijk en op voorhand gekend zijn voor de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger. Hiertoe voegt het ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht de verplichting in om te voorzien in een vervangende reactie.

Gesloten opvang als meest ingrijpende reactie op een jeugddelict

Als publieke, residentiële maatregel was plaatsing in de setting van de gemeenschapsinstelling in Vlaanderen tot op heden zowel toegankelijk voor minderjarige (vermoedelijke) delictplegers als voor jongeren die zich in een verontrustende opvoedings- of leefsituatie bevinden. De aanleiding van de plaatsing leidde niet tot een gescheiden opvang en begeleiding van deze twee deelgroepen en op het vlak van aanbod bestond er zowel 'open' als 'gesloten' aanbod. Het huidige aanbod werd omschreven in termen van jeugdhulpverlening binnen een context van dwang. Aan deze dualiteiten, onduidelijkheden en vermenging komt met de inwerkingtreding van het jeugddelinquentierecht een einde. Voor jongeren die zich in een verontrustende opvoedings- of leefsituatie bevinden en minderjarige (vermoedelijke) delictplegers, komen er twee gescheiden sporen.

---

⁴ Als een rechter probatieopschorting toekent, zal hij geen straf uitspreken zolang de voorwaarden worden nageleefd. Bij een toekenning van een probatie-uitstel, zal de rechter wel een straf uitspreken, maar zal deze niet moeten uitgevoerd worden zolang de voorwaarden worden nageleefd.

Vrijheidsberoving

Het jeugddelinquentierecht voorziet enkel in een gesloten plaatsingsmogelijkheid t.a.v. personen die jeugddelicten plegen. Gegeven dat deze reactie enkel kan opgelegd worden door een jeugdrechter/jeugdrechtbank én de minderjarige gedurende een bepaalde periode onmogelijk op eigen initiatief deze plaats kan verlaten, zijn determinerende voorwaarden om de reactie als vrijheidsberoving te kwalificeren.

De plaats waar deze meest ingrijpende, vrijheidsberovende reactie wordt uitgevoerd is de gemeenschapsinstelling. De opnameplicht die vandaag ook bestaat voor deze instellingen, blijft behouden.

De gesloten begeleiding kan slechts in laatste instantie worden overwogen, wanneer deze noodzakelijk is en alle andere reacties niet meer zinvol mogelijk zijn. Vrijheidsberoving is maar mogelijk voor gepleegde jeugddelicten van een zekere ernst en de duur van de reactie mag niet langer zijn dan noodzakelijk en gerechtvaardigd door de ernst van de feiten én de maturiteit van de minderjarige. De maximumduur is decretaal bepaald.

Er moeten voldoende uitvoeringsmodaliteiten voorzien worden die een geleidelijke overgang naar de buitenwereld mogelijk maken. Ook mogelijkheden tot opvolging en samenwerking na het verblijf in de gemeenschapsinstelling, worden bepaald.

In zeer uitzonderlijke omstandigheden blijft het mogelijk om jongeren vanaf zestien jaar uit handen te geven en hen te berechten als een volwassene. Deze uit handen gegeven jongeren en die worden aangehouden of veroordeeld zijn tot een gevangenisstraf, worden tot maximaal de leeftijd van drieëntwintig jaar opgevangen in een Vlaams detentiecentrum. Zij verblijven dan tot aan de leeftijd van drieëntwintig in een aangepaste infrastructuur en niet langer in een gevangenis voor volwassenen. Wanneer de hun opgelegde gevangenisstraf de leeftijd van drieëntwintig jaar zou overschrijden, worden zij bij het bereiken van deze leeftijd desgevallend overgeplaatst naar een federale gevangenis voor volwassen gevangenen.

Positionering van gesloten begeleiding voor minderjarige (vermoedelijke) delictplegers

Het loslaten van het beschermingsmodel binnen het jeugddelinquentierecht ten voordele van de keuze om jongeren te benaderen als (groeïend in) verantwoordelijkheid, is de aanleiding om het aanbod van de gemeenschapsinstellingen zuiverder te positioneren. Het leidt tot een aantal ingrijpende keuzes op het vlak van organisatie, doelgroep en werking.

- De doelgroep en werking van het aanbod gemeenschapsinstelling is primair en in hoofdzaak gericht op minderjarige (vermoedelijke) delictplegers.
- De gesloten setting van de gemeenschapsinstelling voor jongeren in een verontrustende opvoedings- of leefsituatie, is enkel nog toegankelijk voor een herstelgerichte time-out van veertien dagen. Deze duidelijk afgescheiden werking is het enige aanbod binnen de gemeenschapsinstellingen dat toegankelijk is voor jongeren in een verontrustende situatie.
- Het aanbod van de publieke gemeenschapsinstellingen is exclusief gesloten.
- De reactie 'gesloten begeleiding' voor minderjarige wordt in het jeugddelinquentierecht uitdrukkelijk ingeschreven en verder uitgebouwd als vrijheidsberovende reactie op het jeugddelict. De eerste finaliteit van deze reactie is niet hulpverlening.
- Gesloten begeleiding is als reactie op het plegen van een jeugddelict pas inzetbaar vanaf de leeftijd van veertien jaar. In zeer uitzonderlijke gevallen is gesloten begeleiding als reactie mogelijk voor twaalf- en dertienjarigen.
- De toegang tot de gemeenschapsinstellingen wordt uitdrukkelijk afgebakend en vangt aan met een verblijf in een afdeling voor een gesloten oriëntatie.
- Het aanbod van de gemeenschapsinstellingen wordt gemoduleerd. De uitbouw van gesloten begeleiding in modules met een duur van drie, zes of negen maanden maakt een meer proportionele reactie op het jeugddelict mogelijk binnen de context van de gemeenschapsinstellingen.

- Het uitdrukkelijker positioneren van het aanbod van de gemeenschapsinstellingen als een gesloten werking waarbij sprake is van vrijheidsberoving, is gekoppeld aan het verstevigen van de rechtswaarborgen van de betrokkenen.
- Lange sancties, met een maximum van 7 jaar, voor welomschreven doelgroepen en/of voor limitatief bepaalde jeugddelicten.
- Jongeren die volgens het volwassen strafrecht worden berecht, mogen niet terecht komen tussen de algemene gevangenispopulatie, maar evenmin bij de jongeren die een reactie 'gesloten begeleiding' hebben gekregen onder het jeugddelinquentierecht. Voor hen wordt een apart en gepast traject voorzien in een afgescheiden setting binnen de gemeenschapsinstellingen.

Toegangsvoorwaarden

Het overgaan tot vrijheidsberoving als reactie op een jeugddelict gepleegd door minderjarigen is enkel verdedigbaar wanneer voldoende vaststaat dat betrokken jongere het jeugddelict heeft gepleegd. Om deze reden, wordt het hanteren van deze reactie als maatregel binnen de voorlopige rechtspleging, strikt begrensd. Enkel wanneer volgende voorwaarden cumulatief aanwezig zijn, kan plaatsing in een gemeenschapsinstelling naar aanleiding van een gepleegd jeugddelict overwogen worden:

- 1) Er zijn voldoende en ernstige aanwijzingen van schuld of dat verder onderzoek noodzakelijk is;
- 2) Het betreft een jeugddelict met een bepaalde ernst. Voor de verschillende reacties van gesloten begeleiding die gepaard gaan met een verblijf in een gemeenschapsinstelling, worden per reactie op limitatieve wijze de misdrijven opgesomd die aanleiding kunnen geven tot een welbepaalde reactie.
- 3) Er bestaan dringende, ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die betrekking hebben op de vereisten van bescherming van de openbare veiligheid of er bestaan ernstige redenen om te vrezen dat de minderjarige, indien hij opnieuw in vrijheid wordt gesteld, nieuwe zwaarwichtige feiten zou plegen, zich aan het gerecht zou onttrekken, bewijsmateriaal zou proberen te doen verdwijnen of tot heimelijke verstandhouding komt met derden. Gesloten begeleiding is noodzakelijk.

Gesloten oriëntatie

De toegang tot de gemeenschapsinstellingen vangt voor elke jongere aan met een verblijf in een afdeling van een gemeenschapsinstelling voor een gesloten oriëntatie wanneer hij één van de bepaalde jeugddelicten heeft gepleegd, of hiervan verdacht wordt, én wanneer deze jongere de nood aan vrijheidsberoving in beeld komt. Uiterlijk op de tiende werkdag na de aanvankelijke beslissing van de jeugdrechter of jeugdrechtbank vindt een eerste evaluatiemoment plaats en doet de jeugdrechter/jeugdrechtbank uitspraak over hetzij de intrekking, hetzij de handhaving van de gesloten oriëntatie. De jeugdrechter/jeugdrechtbank kan pas uitspraak doen na het advies te hebben ontvangen vanuit de gesloten begeleiding omtrent de al dan niet verdere nood aan gesloten begeleiding.

In het geval na de risicotaxatie het advies bepaald dat verdere gesloten begeleiding niet nodig is, wordt de minderjarige, zijn advocaat, alsook, wanneer het dit wenst, het openbaar ministerie, binnen de achtenveertig uren na ontvangst van het advies gehoord. De ouders of in voorkomend geval de opvoedingsverantwoordelijken worden opgeroepen om te worden gehoord. In voorkomend geval kan de jeugdrechter een andere maatregel opleggen.

In het geval het advies verdere gesloten begeleiding vooropstelt, en de jeugdrechter dit advies volgt, kan de minderjarige en zijn advocaat, alsook, wanneer het dit wenst, het openbaar ministerie, binnen de achtenveertig uren na ontvangst van het advies gehoord worden. Tijdens de resterende duur van de gesloten oriëntatie wordt een oriëntatievoorstel uitgewerkt. De ouders en in voorkomend geval de opvoedingsverantwoordelijken worden

opgeroepen om te worden gehoord. Een oriëntatievoorstel dat een gesloten begeleiding adviseert, bevat ook een voorstel over de duur van de gesloten begeleiding.

De duur van de gesloten oriëntatie bedraagt maximaal één maand.

Met het installeren van deze gesloten oriëntatie, wordt beoogd dat jongeren, die verdacht worden van het plegen van bepaalde ernstige jeugddelicten, een gedegen, multidisciplinair onderzoek kunnen ondergaan. Dergelijk onderzoek beoogt elementen aan te brengen bij het bepalen van de meest wenselijke reactie op het jeugddelict. De vraag of verdere geslotenheid al dan niet zinvol of wenselijk is, dan wel welke andere invulling als reactie op het delict haalbaar en aangewezen is, is het centraal thema in dergelijk onderzoek. Het "live" bevragen van het perspectief van jongeren en ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken m.b.t. de feiten en de mogelijke verdere reactie, is een gegarandeerd onderdeel van het onderzoek.

Het gevoerde onderzoek resulteert in een onderbouwd, multidisciplinair verslag, rekening houdend met de gegevens waarover men op dat moment beschikt/kan beschikken. Naast de ernst van het delict, zijn o.m. de context waarbinnen het jeugddelict gepleegd werd, de persoonlijkheid, de gedragsmatige ontwikkeling en de totale evolutie van de jongere factoren die worden onderzocht en desgevallend in rekening gebracht bij het uitschrijven van het advies.

Wanneer wordt geoordeeld dat er voor een jongere geen nood bestaat aan verdere geslotenheid, maar een andere reactie op het delict meer aangewezen lijkt, wordt de vrijheidsberoving zo snel als mogelijk beëindigd. Wanneer wordt ingeschat dat er (ook) nood is aan jeugdhulpverlening, moet er aandacht zijn voor de naadloosheid van het traject en voor de verbinding tussen de reactie op het delict en de verontrustende opvoedings- of leefsituatie. De sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening is daarbij een belangrijke schakel.

Het verslag wordt als advies bezorgd aan de jeugdrechtbank met het oog op het nemen van een beslissing door deze laatste.

De verhouding van de gesloten oriëntatie tot de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulpverlening moet verder uitgeklaard worden en de werking ervan op elkaar afgestemd.

De termijn die een jongere binnen een gesloten oriëntatie verbleef, moet in rekening worden gebracht wanneer ten gronde een plaatsing wordt uitgesproken en opgelegd.

Aanbod van de gemeenschapsinstellingen

Het aanbod van de gemeenschapsinstellingen is binnen het jeugddelinquentierecht primair en in hoofdzaak te kwalificeren als een constructieve reactie van 'gesloten begeleiding' met een bepaalde duur van drie, zes of negen maanden t.a.v. minderjarigen die een jeugddelict pleegden of hiervan verdacht worden.

Gesloten begeleiding binnen de gemeenschapsinstelling betreft een geïndividualiseerd, residentieel, forensisch traject voor een minderjarige (vermoedelijke) delictpleger waarbij actief wordt toegewerkt naar re-integratie in de samenleving (hetzij het thuismilieu, hetzij een aangepaste private voorziening, hetzij...).

Het bieden van duidelijkheid over de duur van dergelijke ingrijpende, vrijheidsberovende reactie is van groot belang voor alle betrokkenen. De duur wordt bepaald door de jeugdrechter/jeugdrechtbank.

Ook binnen het vrijheidsberovende kader van de 'gesloten begeleiding' moet voluit ingezet worden op het constructief en herstelgericht werken met de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger en zijn ouders en opvoedingsverantwoordelijken. Een maximale gerichtheid op het ondersteunen en stimuleren van de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger en de ouders/opvoedingsverantwoordelijken in het actief opnemen van hun verantwoordelijkheid

is belangrijk. Een gerichte focus op mogelijkheden en talenten, evenals aandacht voor ruimte tot participatie zijn daarbij belangrijk.

Een uitzondering op het feit dat het aanbod van de gemeenschapsinstellingen primair en in hoofdzaak gericht is op minderjarige (vermoedelijke) delictplegers, wordt gevormd door de tijdelijke herstelgerichte time-out van veertien dagen. Hiervoor zullen de gemeenschapsinstellingen een specifiek aanbod en een aparte capaciteit voorzien.

Het betreft hier een veertiendaags programma t.a.v. de doelgroep jongeren die in een verontrustende opvoedings- of leefsituatie verkeren en waarbij er sprake is van een vastlopend hulpverleningsproces. Het is belangrijk dat hier enkel toe overgegaan wordt wanneer een andere, minder ingrijpende invulling van een time-out niet mogelijk of aangewezen blijkt. Met het inzetten van een gesloten time-out wordt het deblokken van het moeizaam lopende hulpverleningsproces beoogd. Jongeren die om deze reden geplaatst worden in een gemeenschapsinstelling, moeten apart opgevangen worden van (vermoedelijke) delictplegers binnen eenzelfde gesloten setting.

Rechtswaarborgen en kwaliteitseisen

De reacties die de jeugdrechtbank kan opleggen, maken bijna steeds een inmenging in het privé- en gezinsleven van de betrokkene uit in de zin van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en artikel 22 van de Grondwet. In een aantal gevallen zijn deze reacties vrijheidsberovend van aard in de zin van artikel 5 van het EVRM. Het is van belang om de toegang tot de rechter, diens bevoegdheid om zich over de aard en de nadere uitvoering van de reactie uit te spreken, alsook het recht op een eerlijke en openbare behandeling van de zaak door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie bij het vaststellen van de rechten en verplichtingen en bij het bepalen van de gegrondheid van de ingestelde strafvervolgning, te waarborgen (artikel 6 EVRM).

Europese Richtlijnen formuleren de basisbeginselen van een 'child friendly justice'. Hierbij worden procedurele waarborgen, zoals principes van legaliteit, proportionaliteit, subsidiariteit, het vermoeden van onschuld, het recht op een eerlijk proces, het recht op juridische bijstand, het recht op toegang tot de rechtbank en het recht van beroep als te garanderen waarborgen naar voren geschoven. Rechtswaarborgen mogen niet geminimaliseerd of geweigerd worden aan kinderen onder het voorwendsel van het hoger belang van kinderen. Het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht tracht voldoende en afdoende rechtswaarborgen te voorzien en te garanderen voor minderjarigen die jeugddelicten plegen. Het inzetten op een versterking van de rechtswaarborgen is een evidente consequentie van het erkennen van de minderjarige als groeiend in verantwoordelijkheid.

Met uitzondering van welbepaalde artikelen, wordt het decreet rechtspositie betreffende de minderjarige in de integrale jeugdhulp, van toepassing gemaakt op minderjarige (vermoedelijke) delictplegers. Wat minderjarigen betreft die voor een bepaalde periode van hun vrijheid worden beroofd, wordt bijkomend gekeken naar het decreet houdende het extern toezicht en de externe klachtenregeling bij voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren, mogelijks aangevuld met aspecten uit de rechtspositie van gedetineerden.

Jongeren kunnen rekenen op formele maar toegankelijke interne en externe klachtmogelijkheden en op een onafhankelijk orgaan waar ze een klacht kunnen indienen. Er wordt regelgevend voorzien in extern, onafhankelijk toezicht op de werking van de gemeenschapsinstellingen. Jongeren en ouders of andere opvoedingsverantwoordelijken die in aanraking komen met het jeugddelinquentierecht in het algemeen, en gemeenschapsinstellingen in het bijzonder, moeten betrokken worden bij dergelijk toezicht.

Het is belangrijk om er binnen deze context uitdrukkelijk op te wijzen dat wat mogelijk is op het vlak van de combinatie van maximaal respect voor rechtswaarborgen enerzijds én een (snelle) reactie op jeugddelinquentie anderzijds, sterk bepaald wordt door de beperkte bevoegdheidsoverdracht met de Zesde staatshervorming. Het gegeven dat onder meer de gerechtelijke organisatie en de rechtspleging blijven behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid, impliceert onder meer dat het formeel ingrijpen op de reactie via aanpassingen op de procedure niet expliciet tot de mogelijkheden behoort.

Legaliteitsbeginsel

Het legaliteitsbeginsel houdt in dat een persoon alleen gehouden kan worden aan wetsbepalingen die al bestonden op het moment dat die persoon datgene doet waarop die wet betrekking heeft. Concreet, een jongere kan maar een jeugddelict plegen en hiervoor verantwoordelijk worden gehouden, wanneer het feit dat hij pleegde, op het ogenblik van het plegen, 'strafbaar' was volgens de regelgeving. Geen jeugddelict, geen straf, zonder voorafgaande strafbepaling. De strafbepaling moet bovendien door de wetgever voldoende precies zijn vastgesteld. Het moet specifiek en duidelijk genoeg zijn wat er nu precies strafbaar is.

Het legaliteitsbeginsel voorkomt dat de wetgever met terugwerkende kracht regels kan opleggen.

Vermoeden van onschuld

Begrenzen van duur en mogelijkheden binnen de voorbereidende rechtspleging

Het vermoeden van onschuld geldt net zo goed bij minderjarigen als bij volwassenen: wie verdacht wordt van het plegen van een jeugddelict blijft onschuldig zolang zijn schuld niet is bewezen. Dat betekent concreet dat men niet kan gesanctioneerd worden zonder dat er een vonnis is waarin uitdrukkelijk de schuld van de verdachte wordt vastgelegd. Ook de jeugdrechter kan niet sanctioneren binnen de voorlopige rechtspleging, vooraleer er een tegensprekelijk debat is gevoerd over schuld of onschuld. Geen enkele maatregel kan worden genomen met het oog op onmiddellijke sanctionering, noch met het oog op bekentenissen of het afdwingen van bepaalde verklaringen. Voorlopige reacties (maatregelen) kunnen derhalve enkel reacties van bewaring of onderzoek zijn.

Onbegrensd een beroep doen op de voorbereidende rechtspleging is strijdig met een duidelijke reactie op een jeugddelict binnen een kader van rechtswaarborgen. Het regelgevend begrenzen van de duur van de voorbereidende rechtspleging en het koppelen van gevolgen aan het overschrijden van dergelijke termijn is binnen het jeugddelinquentierecht een belangrijke stap voor het versterken van de rechtswaarborgen van de betrokken partijen. Het begrenzen van de voorlopige fase tot maximaal zes maanden wordt als uitgangspunt vooropgesteld. De uitzonderingen hierop worden decretaal expliciet aangegeven.

De voorbereidende rechtspleging en de maatregelen die tijdens deze fase van de procedure kunnen worden opgelegd, strekken ertoe om tijdens de rechtspleging – en in afwachting van een beslissing ten gronde – een onderzoeksmaatregel of een maatregel van bewaring te treffen ten aanzien van een minderjarige verdachte.

Op vandaag is ook voorzien in een beperking van de duur van de voorbereidende rechtspleging tot een termijn van zes maanden. Er worden echter geen gevolgen verbonden aan het overschrijden van deze termijn. De wijziging die de decreetgever doorvoert t.a.v. de bestaande regeling is tweemaal:

1. Er worden wel gevolgen verbonden aan de overschrijding van de termijn van zes maanden
2. Er wordt decretaal voorzien in afwijkingsmogelijkheden van de 'standaardduur'.

De wijzigingen aan de bestaande regeling zorgen er in concreto niet voor dat er afbreuk wordt gedaan aan de uniformiteit van de regelgeving. De algemene regeling blijft behouden, zijnde een voorbereidende rechtspleging van maximum zes maanden.

De wijzigingen aan de bestaande regeling zorgen er in concreto niet voor dat de fundamentele regels m.b.t. het beperken van de duur van de voorbereidende rechtspleging niet gerespecteerd worden. Of anders gezegd, de wijzigingen zorgen er niet voor dat er aan een essentieel element wordt geraakt. Een in duur beperkte voorbereidende rechtspleging blijft behouden maar bij het bereiken van de maximum duur dient er te worden overgegaan naar de rechtspleging ten gronde. Er kan niet (herhaaldelijk) blijvend worden opgetreden binnen deze rechtspleging. Minderjarige verdachten hebben het recht om een uitspraak te krijgen over 'schuld of onschuld'. Het onderzoek tijdens de voorbereidende rechtspleging moet de elementen aanreiken om een onderbouwd maatschappelijk antwoord te geven op het jeugddelict, op de vraag 'schuldig of onschuldig'. Om deze reden is het ook te verantwoorden dat bij zeer zware, of gecompliceerde feiten, waar het strafrechtelijk onderzoek of het onderzoek naar de persoonlijkheid van de verdachte noodzakelijk meer tijd vergt, voorzien wordt in een afwijking op de algemene regel betreffende de duur van de voorbereidende rechtspleging. Het trapsgewijs voorzien van een afwijking komt tegemoet aan de vereiste dat de aangenomen materie beperkt moet worden. Onder welbepaalde en welomschreven voorwaarden kan worden afgeweken van de maximumduur van zes maanden. Het aantal dossiers van minderjarige verdachten waarin het strafrechtelijk onderzoek binnen de vooropgestelde duur van maximum zes maanden kan worden afgerond, vormt de hoofdmoot. Het toepassingsgebied van de ingevoerde werkwijze is dus beperkt. Daarnaast worden er met het geïnstalleerde systeem van 'een basisduur van zes maanden mét welomschreven uitzonderingen', geen mogelijkheden ontnomen aan de jeugdrechters. Het kader wordt enkel duidelijker afgebakend ten voordele van de rechtswaarborgen van de minderjarige verdachte.

Voorheen voorzag de Jeugdwet dat er ernstige aanwijzingen van schuld moesten zijn die de jeugdrechtbank formeel moest vaststellen om het opleggen van een voorlopige maatregel te kunnen rechtvaardigen. Deze voorwaarde werd door het Grondwettelijk Hof in 2008 geschrapt. Wanneer de centrale doelstelling van het jeugddelinquentierecht herbevestigen van de overschreden norm en de minderjarige voor de normovertreding verantwoordelijk stellen is, is het herinvoeren van de voorwaarde van de aanwezigheid van voldoende aanwijzingen dat, minstens, verder onderzoek noodzakelijk is, cruciaal. Wanneer gekozen wordt om expliciet en gericht te reageren op een gepleegd jeugddelict, moet de afweging gemaakt worden of er voldoende aanwijzingen aanwezig zijn vooraleer er in de voorlopige rechtspleging kan gereageerd worden. Dit is overigens naar analogie met de wetgeving inzake de voorlopige hechtenis zoals deze van toepassing is op de volwassenen.

In toepassing van het principe van vermoeden van onschuld is de rol van het openbaar ministerie geminimaliseerd. Zo kon de Procureur des Konings enkel nog aan de vermoedelijke pleger van een jeugddelict een waarschuwingsbrief sturen, de herinnering aan de wet toepassen of (verplicht) verwijzen naar de procedure van herstelbemiddeling.

De mogelijkheden van het parket om een aanbod te doen op het vlak van de reactie op jeugddelinquentie blijven ook binnen het ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht beperkt en dit om zo min mogelijk afbreuk te doen aan het vermoeden van onschuld.

De procureur des Konings kan zich laten bijstaan door een parketcriminoloog teneinde zich te laten adviseren over de oriëntering van een dossier. In het kader van het voorliggende decreet is de opdracht van parketcriminologen met betrekking tot jeugddelinquentie minstens relevant voor wat betreft de 'waarschuwingsbrief, de herinnering aan de wet en de bemiddeling'. Hun advies is in deze gebaseerd op de studie van het dossier en, indien nodig, op een oriënterend gesprek. Het oriënterend gesprek met de minderjarige en zijn vader, moeder, voogd of de personen die hem in rechte of in feite onder bewaring hebben, heeft tot doelstelling om de houding van de minderjarige en zijn vertegenwoordigers ten opzichte van de feiten te bespreken en om bijkomende informatie over de context van de

minderjarige te verzamelen. Het doel van het oriënterend gesprek is om bijkomende verduidelijking te verschaffen aan de procureur des Konings om een beslissing te kunnen nemen. De uiteindelijke beslissing over de effectieve verdere oriëntering van een individueel dossier komt toe aan de procureur des Konings.

Het openbaar ministerie staat in voor de handhaving en de verdediging van het algemeen belang. Daartoe geeft het openbaar ministerie aan elk vastgesteld misdrijf een proportioneel en maatschappelijk relevante reactie binnen een maatschappelijk aanvaardbare termijn en houdt hierbij rekening met het belang van de slachtoffers. Dat meerdere reactiewijzen mogelijk zijn op niveau van het openbaar ministerie geeft hen de mogelijkheid om ook 'gericht', 'op maat' en 'op niveau' van de betrokken minderjarige te reageren. Het openbaar ministerie kan zo snel een duidelijk maatschappelijk antwoord geven op jeugdcriminaliteit. Door kort op de bal te reageren ten aanzien van minderjarige verdachten, kan de preventieve werking van het maatschappelijk antwoord op het jeugddelict worden verhoogd, criminele fenomenen worden beheerst en kan worden bijgedragen tot een leefbare en veilige samenleving. De decreetgever geeft hierbij het openbaar ministerie alle kansen om samen te werken met de betrokken actoren en herstelgericht te werken. Dit zonder aan het openbaar ministerie vrij spel te geven: de bevoegdheden zijn exhaustief omschreven en rechtswaarborgen zijn voorzien. Het openbaar ministerie moet bovendien bij de uitoefening van zijn opdrachten optreden op een integere, objectieve, onpartijdige, menselijke en onafhankelijke wijze en dit met respect voor de wet en de fundamentele rechten en vrijheden.

We voorzien in een begrensd aanbod met versterkte rechtswaarborgen op parketniveau. Herstelbemiddeling, die systematisch moet aangeboden worden, de waarschuwingsbrief en de herinnering aan de wet worden behouden.

Nieuw is het regelgevend invoeren van een aanbod van een 'positief project' met een maximale duur van 30 uur. Het invoeren van deze mogelijkheid op parketniveau wordt ingegeven vanuit het belang dat gehecht wordt aan het inbouwen van voldoende snelle reactiemogelijkheden. Ook het vermijden van dieper door te dringen in het gerechtelijk apparaat wanneer dit niet (echt) nodig is, wordt ter verantwoording ingebracht. Een tussenkomst op parketniveau kan voldoende én afdoende zijn.

Het voorzien van een positief project op parketniveau is onlosmakelijk verbonden met een versterkte bescherming van rechtswaarborgen van betrokkenen. Sowieso betreft het enkel een aanbod voor jongeren die niet ontkennen het jeugddelict gepleegd te hebben, en moeten er ernstige aanwijzingen zijn van schuld. Het betreft een aanbod waarop de jongere al dan niet kan ingaan. Het aanbod van het uitvoeren van een positief project moet gebeuren in verplichte aanwezigheid van een advocaat. Hij staat de minderjarige bij in zijn beslissing tot al dan niet aanvaarding, evenals in de uitwerking van zijn voorstel. Het uitvoeren van de positief project leidt tot het verval van strafvordering.

De mogelijkheid voor de jongere om zelf een voorstel voor de inhoud van het positief project naar voor te schuiven, is een belangrijke manier om jongeren ruimte te bieden om initiatief te nemen in het opnemen van hun verantwoordelijkheid en de invulling van de reactie op het jeugddelict. De jongere wordt actief ondersteund en begeleid in het proces van voorbereiding, uitwerking en uitvoering van het positief project.

Daarnaast blijft voor verkeersmisdrijven de huidige regeling van kracht, m.n. dat deze misdrijven niet onder het jeugddelinquentierecht vallen. Jongeren die een verkeersmisdrijf begaan, zullen voor de politierechter moeten verschijnen.

Rechtsbijstand door een advocaat in elke fase

Minderjarigen hebben recht op gespecialiseerde juridische bijstand.

Het onvoorwaardelijk garanderen dat alle jongeren, in elke stap van het traject m.b.t. de reactie op een jeugddelict, altijd kunnen rekenen op de bijstand van een advocaat, is een belangrijk gegeven op het vlak van het versterken van rechtswaarborgen voor de minderjarige delictpleger binnen het jeugddelinquentierecht. Gezien de specificiteit van de

doelgroep en het onderwerp, en gezien het grote belang van de wijze waarop jongeren en ouders bejegend worden, vereist deze bijstand specifieke competenties. We achten het hierbij aangewezen dat het een advocaat betreft die in zijn opleiding een multidisciplinaire vorming heeft genoten inzake jeugdzaken. We verwijzen tevens naar de goede praktijk van het certificaat 'bijzondere opleiding jeugdrecht'.

Meer aandacht voor proportionaliteit

Proportionaliteit betreft het gegeven dat de reactie op het jeugddelict in verhouding moet staan tot de ernst van de feiten. Binnen het jeugddelinquentierecht betreft de proportionaliteit het gegeven dat de reactie op het jeugddelict in verhouding moet staan tot de ernst van de feiten én de maturiteit van de (vermoedelijke) pleger.

Zoals eerder gesteld moet de jeugdrechtbank bij het opleggen van een reactie, rekening houden met een aantal factoren, beslissingscriteria.

Bij het duidelijker inbrengen van proportionaliteit in het jeugddelinquentierecht is het bepalen van de maximale duur van de reactie op jeugddelict een belangrijk element. In het bijzonder wanneer de reactie vormen van vrijheidsberoving betreft, is het van groot belang dat de maximale duur van de vrijheidsberoving van bij aanvang duidelijk is voor alle betrokkenen. Proportionaliteit mag zich echter niet enkel beperken tot het ogenblik van de straftoemeting, het eerste vonnis waarbij de jeugdrechter zijn sanctie oplegt. Proportionaliteit impliceert eveneens het stellen van grenzen aan het herzien van reacties door de jeugdrechter. Verlenging van de duur van de reactie is niet mogelijk binnen een 'sanctionerend' kader. Dit staat los van een eventuele verlengde tussenkomst van de jeugdhulpverlening, al dan niet gedwongen, welke op een onafhankelijke wijze moet geëvalueerd worden op basis van de regelgeving betreffende de integrale jeugdhulp.

Subsidiariteit

Het subsidiariteitsprincipe betreft het steeds opteren voor de minst ingrijpende, effectieve tussenkomst. De opgelegde reactie moet niet alleen in verhouding staan tot de ernst van de feiten én de maturiteit van de (vermoedelijke) pleger, er moet ook voorrang gegeven worden aan die reactie die minimaal noodzakelijk is vooraleer een zwaardere reactie kan worden overwogen. Het ontwerp van decreet betreffende de jeugddelinquentie voorziet in een duidelijke rangschikking van de reacties die kunnen worden opgelegd.

Het subsidiariteitsprincipe kan slechts geëffectueerd worden indien voorzien wordt in alternatieven voor vrijheidsberoving. Voldoende niet-vrijheidsberovende reacties en ambulante reactievormen, in alle fases van de procedure, zijn belangrijke condities voor een constructief jeugddelinquentierecht.

Het invoeren van het systematisch en gegarandeerd aanbod van herstelbemiddeling en herstelgericht groepsoverleg, alsook het uitvoeren van een positief project, zowel op parketniveau als op niveau van de jeugdrechtbank, zowel binnen de voorlopige rechtspleging als binnen de rechtspleging ten gronde, zijn in dit opzicht belangrijk. Daarnaast zijn ook het werken met voorwaarden en huisarrest mét begeleiding belangrijke mogelijkheden die de voorkeur genieten boven een plaatsing. We verkennen in deze ook de mogelijkheden van moderne technologieën als modaliteit bij het positief project (als sanctie), voorwaarden (als sanctie) en de ambulante sanctie, die (elektronisch) monitoring/toezicht vanop afstand mogelijk maken. Het inzetten van begeleiding is hier echter van doorslaggevend belang.

Ook het inzetten op het doen van een sterk appél op ouders en opvoedingsverantwoordelijken kan gezien worden als een manier om de slaagkansen van minder ingrijpende reacties te vergroten.

Rechtspositie, rechtswaarborgen en kwaliteitseisen binnen een gesloten kader

De rechten en plichten van minderjarigen wiens vrijheid voor een bepaalde periode beroofd wordt, moet in een specifiek wettelijk kader gegoten worden.

Aandacht voor de uitvoering van reacties

Het effectief realiseren van een duidelijke, snelle, constructieve en herstelgerichte reactie voor minderjarige (vermoedelijke) delictplegers vergt meer dan een helder kader waarbinnen een aantal elementaire rechtswaarborgen gegarandeerd worden. Het structureel inbouwen van aandacht voor de wijze waarop de reactie op het jeugddelict in de praktijk uitgevoerd wordt is daarbij van groot belang. Daarnaast moeten ook vereisten op het vlak van specifieke en permanente opleiding voor alle actoren die betrokken zijn bij de rechtsbedeling, opvang en begeleiding van minderjarige (vermoedelijke) delictplegers, worden gestipuleerd. Tenslotte moet het zicht op wat het effect is van de ingezette reacties ten aanzien van minderjarigen die jeugddelicten plegen, vergroot worden.

Binnen het ontwerp van decreet rond jeugddelinquentie wordt structureel ruimte voorzien voor evaluatie en onderzoek dat een beter zicht geeft op (de effectiviteit van) de ingezette reacties. Er wordt ingezet op een meer wetenschappelijk onderbouwd en gericht beleid ten aanzien van jeugddelinquentie (zie supra onderdeel 'Evidence based').

3. Inwerkingtreding en een zorgzame transitie

In meerdere adviezen wordt aandacht gevraagd voor de realisatie van belangrijke randvoorwaarden, ook m.b.t. het beschikbaar flankerend aanbod binnen de integrale jeugdhulp, die noodzakelijk zijn om dit decreet goed te kunnen uitvoeren. Jeugdrechters moeten immers voor jongeren die zich dreigen te onttrekken aan de hulpverlening een beroep doen op de gesloten gemeenschapsinstellingen wegens bijvoorbeeld een gebrek aan voorzieningen met een aangepaste infrastructuur binnen de jeugdhulpverlening.

Een van de grootste verdiensten van dit decreet is net de evolutie naar het scheiden van de residentiële opvang van jongeren die jeugddelicten plegen en jongeren die omwille van ernstige opvoedingsproblemen begeleid moeten worden. De visie dat de capaciteit van de gesloten instellingen evolueren naar leefgroepen waar het profiel meer eenduidig is en dat jongeren die delicten plegen niet langer samen zitten met jongeren die 'slachtoffer' zijn, wordt in de ingewonnen adviezen (o.a. SAR WGG) als ook in de commentaren van bijvoorbeeld de Hoge Raad van Justitie, als positief beschreven.

Tegelijkertijd wordt natuurlijk ook voor de residentiële opvang gepleit voor een voldoende zorgzame transitie en het voorzien in het vervullen van de nodige randvoorwaarden om bepaalde bepalingen van het decreet gefaseerd in werking te laten treden. Concreet betekent dit in de eerste plaats dat om jongeren - die nu omwille van ernstige opvoedingsproblemen in de gemeenschapsinstellingen verblijven - in de toekomst binnen private voorzieningen op te vangen we moeten voorzien in een realistische uitbouw van dit hulpverleningsaanbod binnen de contouren van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp. Deze uitbouw kan natuurlijk niet van vandaag op morgen en gaat gepaard met een koppeling aan de nodige financiering voor infrastructuurwerken (in functie van een beveiligde setting) met perspectief op de erkenning van de uitgebouwde capaciteit. Naast deze belangrijke randvoorwaarden is het natuurlijk ook van belang om met de federale overheid een samenwerking af te sluiten in het voorzien in een voldoende beveiligde forensische kinder- en jeugdpsychiatrie.

Ook het voorzien van de nodige - wetenschappelijk onderbouwde - initiatieven om een plaatsing zo veel als mogelijk te voorkomen behoren tot de duidelijke en constructieve keuzen van dit decreet. Wat die alternatieven betreft, beschikt Vlaanderen over een sterke traditie - ook in internationaal perspectief - in herstelgericht en constructief optreden. Ook zien we meer en meer de verspreiding van evidence based methodieken als ambulante

reactie op jeugddelinquentie. In een eerste fase moeten deze initiatieven natuurlijk verduurzaamd en versterkt worden. Die versterking voorzien we binnen de begroting van het jaar van de inwerkingtreding van dit decreet, waardoor een doorstart gepaard gaat met de uitbreiding van deze initiatieven.

Tot slot maken we met dit decreet ook de keuze om meer te gaan werken met constructieve voorwaarden die door een nauwgezette opvolging, regie en casemanagement ook moeten leiden tot het terugdringen van recidive en een re-integratie van de jongere in de samenleving. Dit moet in eerste instantie ook sterk opgevolgd worden in functie van een snelle evaluatie van de kwaliteit en de intensiteit van de opvolging door de diensten op het terrein en moet in functie van deze evaluatie snel kunnen leiden tot een bijsturing of een meer doortastende ketenaanpak.

B. Toelichting bij de artikelen

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1

Krachtens artikel 128, §1 van de Grondwet en artikel 5, §1, II, 6° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen behoort de bijstand aan personen, en specifiek de jeugdbescherming, tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen. In navolging van het institutioneel akkoord voor de zesde staatshervorming behoren volgende materies nu toe aan de gemeenschappen:

- Het bepalen van de aard van de maatregelen ten aanzien van de minderjarigen die een als strafbaar omschreven feit hebben gepleegd;
- De regels inzake de uithandengeving;
- De regels inzake de plaatsing in een gesloten instelling;
- De gesloten instellingen, volgens nader te bepalen uitvoeringsregels.”

Artikel 2

In dit artikel worden een aantal basisbegrippen gedefinieerd. Een aantal definities in dit ontwerp zijn overgenomen uit het decreet inzake bijzondere jeugdbijstand van 7 maart 2008 en de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade.

Een jeugddelict vervangt als term het voorheen gebruikte ‘als misdrijf omschreven feit’ (MOF) . De term ‘MOF’ paste binnen een jeugdbeschermingsrecht waarbij men uitging van ‘onbekwame minderjarigen’ die niet verantwoordelijk konden gesteld worden voor de door hen gepleegde feiten. Een van de uitgangspunten van de Vlaamse visie op de aanpak van jeugddelinquentie, is de verantwoordelijkheid van jongeren als vertrekpunt. Jongeren worden uitdrukkelijker beschouwd en benaderd als verantwoordelijke jonge mensen. Een jeugddelict betreft een handeling of een onthouding van een persoon ouder dan twaalf maar jonger dan achttien jaar, die indien gepleegd door een meerderjarige bestraft zou worden op grond van het Strafwetboek of andere (bijzondere) strafbepalingen.

We introduceren en hanteren binnen het Vlaams jeugddelinquentierecht de term ‘reactie’ als overkoepelende term wanneer we in zijn algemeenheid verwijzen naar het maatschappelijke antwoord dat wordt geboden op een normovertreding door een minderjarige. Bij het hanteren van de term reactie maken we geen onderscheid naar in welke fase van de procedure wordt gereageerd. Wanneer we wel een onderscheid maken tussen de reacties die mogelijk zijn tijdens de fase van de voorlopige rechtspleging en de fase van de rechtspleging ten gronde, dan spreken we respectievelijk over ‘maatregelen’ en ‘sancties’. Minderjarigen binnen dit decreet zijn de personen van minstens twaalf jaar, maar die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt wanneer ze een jeugddelict plegen, of verdacht worden van het plegen van een jeugddelict.

Hoofdstuk 2. Grondbeginselen en toepassingsgebied

Afdeling 1. Grondbeginselen

Artikel 3

Wanneer we in dit kader spreken van 'het optreden van de actoren betrokken bij de uitvoering van dit decreet', zien we dit zo breed als mogelijk. We bedoelen hiermee o.m. het openbaar ministerie, het gerecht, sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulpverlening, diensten voor Herstelgericht Constructieve Afhandeling (HCA-diensten), personen die werkzaam zijn in diensten of instellingen waar met minderjarige (vermoedelijke) delictplegers gewerkt wordt, advocaten en politie.

Dit artikel bevat de grondbeginselen en geeft de geest weer van hoe dit decreet moet worden aangewend. Bij de toepassing van elk artikel van dit decreet, moeten deze grondgedachten hun uitwerking krijgen.

Snel, duidelijk, constructief, herstelgericht, op maat van en in een voor jongeren begrijpelijke taal reageren op jeugddelicten, vormt de rode draad van eenieders optreden en handelen en dit met respect voor de rechtswaARBorgen die in dit kader gelden. In het decreet wordt expliciet verwezen naar de Grondwet en naar internationale verdragsteksten, inzonderheid de rechten uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

Afdeling 2. Toepassingsgebied van het jeugddelinquentierecht

Artikelen 4 en 5

Deze artikelen betreffen het materieel (art. 4) en temporeel (art. 5) toepassingsgebied van dit decreet. Met het temporeel toepassingsgebied van een decreet wordt het toepassingsgebied in de tijd aangegeven. Het geeft aan op welk tijdstip de rechtsfeiten waarop de tekst betrekking heeft, zich moeten voordoen opdat de rechtsgevolgen erop van toepassing zijn. Dit decreet is van toepassing op minderjarigen die een jeugddelict plegen. Het gaat hier concreet om personen die op het ogenblik dat ze minstens twaalf jaar zijn en die de leeftijd van achttien jaar nog niet bereikt hebben, een delict plegen. De leeftijd van de betrokken delictpleger is de bepalende factor voor het al dan niet van toepassing zijn van de bepalingen uit dit decreet. Wordt het jeugddelict gepleegd na de leeftijd van twaalf jaar en voor het bereiken van de leeftijd van achttien jaar, dan is dit decreet van toepassing, zelfs indien de betrokken delictpleger de leeftijd van achttien jaar reeds heeft bereikt op het tijdstip van het instellen van de strafvordering of het opleggen van de maatregel of sanctie.

Dit decreet dient ertoe adequaat te reageren op delinquent gedrag van minderjarigen. De sancties die aan minderjarige plegers van jeugddelicten kunnen worden opgelegd op grond van dit decreet, kunnen niet langer duren dan tot de betrokkene de leeftijd van drieëntwintig jaar bereikt. Hierop bestaat één uitzondering: de sanctie voorzien in artikel 35. Deze sanctie kan de leeftijdsgrens van drieëntwintig jaar overschrijden in het geval ze wordt opgelegd aan een minderjarige van zestien of zeventien jaar.

In dit decreet wordt ook duidelijk bepaald welke maatregelen en sancties kunnen gelden voor welke categorieën van personen. De mogelijkheid van het opleggen, evenals de duur van sommige maatregelen en sancties, is afhankelijk van de leeftijd van de minderjarige (vermoedelijke) pleger van het jeugddelict.

Hoofdstuk 3. De voorbereidende rechtspleging en de buitengerechtelijke afhandeling

Afdeling 1. De sociale navorsingsopdrachten

Artikel 6

De procureur des Konings kan in elk stadium van de procedure vragen dat sociale onderzoeksopdrachten worden verricht, ongeacht de bevoegdheid die ter zake ook toekomt aan de jeugdrechter of de jeugdrechtbank. Het zijn de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulpverlening die door de procureur des Konings belast kunnen worden met

onderzoeken naar 'de situatie van de minderjarige'. De opdrachten vanwege de procureur des Konings in dit kader kunnen vooral betrekking hebben op een kort onderzoek met het oog op o.m. het bekomen van bijkomende inlichtingen omtrent de minderjarige en zijn context, een analyse, dan wel een inschatting, van de situatie. Daarnaast kunnen de sociale diensten ook belast worden met de opvolging van de naleving van de voorwaarden en het onderzoeken van de meest gepaste reactie op het delinquente gedrag van de minderjarige.

Afdeling 2. De buitengerechtelijke afhandeling

Onderafdeling 1. Seponering door de procureur des Konings en het verval van strafvordering na de uitvoering van voorwaarden

Artikel 7

De procureur des Konings kan beslissen om een strafbaar feit niet te vervolgen. Een van de dingen die het parket kan beslissen wanneer het niet vervolgt, is om de zaak te seponeren, dat wil zeggen dat de zaak zonder gevolg wordt geklasseerd.

Ook in jeugdzaken beschikt de procureur des Konings over de mogelijkheid om te seponeren. Het strafprocesrecht van gemeen recht, meer bepaald artikel 28quater, eerste lid, van het wetboek van Strafvordering is van toepassing. Volgens dit artikel is het de procureur des Konings die, rekening houdend met richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, oordeelt over de opportuniteit van de vervolging. De procureur des Konings oordeelt ook over de opportuniteit van de vervolging van een minderjarige die ervan verdacht wordt een jeugddelict te hebben gepleegd.

De procureur des Konings moet de reden aangeven waarom hij beslist de voorliggende zaak te seponeren. Verschillende redenen kunnen worden aangehaald. Zo worden als redenen o.m. gebruikt dat de toestand intussen geregulariseerd is, er maar sprake is van een beperkte maatschappelijke weerslag, het nadeel is zeer klein, de redelijke termijn werd overschreden, er andere prioriteiten zijn vastgelegd op parketniveau, er onvoldoende bewijzen zijn. Soms is het feit dat men te maken heeft met een minderjarige (vermoedelijke) pleger, op zich een reden voor het parket om te seponeren.

Artikel 8

Wanneer het parket van oordeel is dat de feiten bewezen zijn kan het parket beslissen de minderjarige een waarschuwingsbrief te versturen. Dit kan bijvoorbeeld zijn wanneer de minderjarige verdachte de feiten bekent. In deze brief staat vermeld over welke feiten het gaat. Concreet vraagt het parket door middel van deze brief met aandrang om deze of andere strafbare feiten niet meer te plegen en staat in deze brief eveneens wat de mogelijke juridische gevolgen kunnen zijn van dergelijke feiten. Een kopie van deze brief wordt eveneens bezorgd aan beide ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken. Aan hen wordt gevraagd om het toezicht op de minderjarige te verhogen. De waarschuwingsbrief is dus te beschouwen als een schriftelijke verwittiging.

Artikel 9

Wanneer het parket van oordeel is dat de feiten bewezen zijn kan het parket beslissen de minderjarige en zijn ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken op te roepen op het parket. De minderjarige en de ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken krijgen in eerste instantie een oproepingsbrief waarin men verzocht wordt om zich aan te bieden op het parket. In de uitnodigingsbrief staat vermeld over welke feiten het gesprek zal gaan. Concreet zal er een gesprek doorgaan op het parket met de parketcriminoloog. Tijdens dit gesprek wordt een toelichting gegeven bij de beslissing om een herinnering aan de wet te geven en zal nagegaan worden hoe de leefomstandigheden van de minderjarige zijn. De betrokkenen worden eveneens gewezen op de risico's en mogelijke gevolgen van het delinquent gedrag van de minderjarige. De herinnering aan de wet is dus te beschouwen als een mondelinge verwittiging.

Artikel 10

De procureur des Konings kan aan het seponeren voorwaarden verbinden. Wanneer de opgelegde voorwaarden worden nageleefd, leidt dit tot het verval van de strafvordering. In eerste instantie de minderjarige, maar eveneens zijn ouders, zijn wettelijke vertegenwoordigers of zijn opvoedingsverantwoordelijken, krijgt de kans om zelf voorstellen over de te vervullen voorwaarden te formuleren. Hiermee trachten we uitvoering te geven aan één van de basisgedachten uit dit decreet, namelijk de minderjarige (en bij uitbreiding de andere genoemde personen) een actieve rol geven in het opnemen van verantwoordelijkheid voor zijn handelen en zelf oplossingen aan te reiken voor het herstellen van de veroorzaakte schade. Komt er geen voorstel vanuit deze partijen, dan kan de procureur des Konings zelf een voorstel doen zonder hierbij te kunnen onderhandelen over de voorwaarden.

Aan de reactie van 'seponeren onder voorwaarden' zijn enkele vereisten verbonden:

- De betrokken minderjarige mag niet ontkennen dat hij het jeugddelict dat hem ten laste wordt gelegd, heeft gepleegd;
- De betrokken minderjarige moet worden bijgestaan door een advocaat wanneer met de procureur des Konings gesproken wordt over de te vervullen voorwaarden. De minderjarige kan zich niet laten vertegenwoordigen omdat hij zelf het nut van de voorwaarden moet begrijpen;
- Alle betrokken partijen beschikken over een termijn van vijftien werkdagen om al of niet hun eigen voorstel te bevestigen of het voorstel van de procureur des Konings te aanvaarden en hierop in te gaan.

De uitvoering van de voorwaarden mag niet langer duren dan zes maanden.

De strafvordering vervalt wanneer de minderjarige, en eventueel zijn ouders, zijn wettelijke vertegenwoordigers of zijn opvoedingsverantwoordelijken, voldaan hebben aan alle door hen aanvaarde voorwaarden.

Onderafdeling 2. De bemiddeling

Artikel 11

Dit artikel voorziet in de verplichting in hoofde van de procureur des Konings om het aanbod te doen van deelname aan een bemiddeling. Hij moet dit aanbod schriftelijk doen, en dit zowel ten aanzien van de minderjarige als t.a.v. de ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken én het slachtoffer. Het betreft hier de herstelbemiddeling dader-slachtoffer onder begeleiding, en met de hulp van een onpartijdige bemiddelaar.

Met deze reactie op parketniveau wordt aan de minderjarige die ervan verdacht wordt een jeugddelict te hebben gepleegd, zijn ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijke, en het slachtoffer, de mogelijkheid geboden om een communicatieproces aan te vatten met het oog op het bereiken van een akkoord in verband met het herstel van de gevolgen van het jeugddelict.

De bemiddeling kan worden toegepast indien de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- Er bestaan ernstige aanwijzingen van schuld omtrent de schuld van de minderjarige
- De betrokken minderjarige ontkent het plegen van de feiten niet;
- Er is een advies afgeleverd waarin staat of de betrokken minderjarige al dan niet in staat is om te begrijpen wat een bemiddeling inhoudt en of hij hier vrij aan kan deelnemen zonder enige vorm van dwang of beperking.
- er is een slachtoffer waarvan de identiteit is vastgesteld.

Vooraleer de minderjarige vermoedelijke pleger van een jeugddelict kan instemmen met een bemiddeling, moet hij zich wenden tot een advocaat. Hetzelfde geldt indien het slachtoffer minderjarig is. Wat de andere mogelijks betrokken personen betreft, deze moet de procureur des Konings enkel informeren over het feit dat ze zich tot een advocaat kunnen wenden alvorens in te gaan op het aanbod van een bemiddeling. Alle betrokken partijen beschikken over een termijn van vijftien werkdagen om al of niet in te gaan op het aanbod van bemiddeling en iedereen kan ten allen tijde terugkomen op hun beslissing. De bemiddeling kan immers enkel op vrijwillige basis worden aangevat en verlopen.

De minderjarige vermoedelijke pleger van een jeugddelict, alsook het slachtoffer indien dit minderjarig is, moeten zich laten bijstaan door een advocaat op het moment dat het akkoord wordt vastgelegd.

Onderafdeling 3. Het positief project

Artikel 12

Dit artikel geeft aan de procureur des Konings de mogelijkheid om de minderjarige vermoedelijke pleger van een jeugddelict, het aanbod te doen van het uitvoeren van een positief project. Het doel van deze nieuwe reactie is de vermoedelijke pleger van een jeugddelict de mogelijkheid te bieden om de verantwoordelijkheid voor zijn handelingen op zich te nemen door zelf voor een oplossing te zorgen en zo goed mogelijk te kiezen welke reactie voor hem nuttig en/of noodzakelijk is. Het responsabiliseren van de minderjarige staat voorop. Het positief project doet een appél aan de jonge (vermoedelijke) dader om op een actieve en constructieve wijze zelf antwoorden te bieden naar aanleiding van de gepleegde feiten. De minderjarige moet hier echter kunnen rekenen op de nodige begeleiding en ondersteuning, maar zonder dat dit ertoe mag leiden dat het initiatief wordt weggenomen bij de minderjarige. Wanneer de minderjarige zelf met een voorstel komt, kan de procureur des Konings de inhoud niet wijzigen. De procureur kan wel met bijzondere reden omkleden beslissing de uitvoering weigeren, bijvoorbeeld indien dit strijdig is met de openbare orde, het belang schaadt van een van de betrokken partijen, enzovoort.

Het positief project bestaat in het zonder vergoeding, in hoofde van de minderjarige, verrichten van een prestatie waardoor de re-integratie van deze minderjarige bevorderd wordt. Dit kan gaan om het volgen van een opleiding, een deelname aan een georganiseerde activiteit, een taak ten dienste van de gemeenschap, ... De belangrijkste reden voor de invoering van het positief project als zelfstandige reactie is de minderjarige betrekken bij het bepalen van de inhoud van een reactie. Het voorstel dat de minderjarige aanbrengt moet evenredig zijn naar de omvang van de feiten. Voor de door de gemeenschap erkende of georganiseerde diensten die moeten instaan voor de begeleiding van de minderjarige, evenals voor de advocaat van de minderjarige, ligt hier een belangrijke opdracht. Zij moeten de minderjarige begeleiden en ondersteunen, maar ook voorkomen dat hij een onredelijke of een totaal onevenredige te leveren prestatie voorstelt.

Op het niveau van het openbaar ministerie mag het uit te voeren positief project niet meer bedragen dan 30 uur.

Brengt de minderjarige de uitvoering van het positief project tot een goed einde conform wat was afgesproken, dan betekent dit het einde van de reactie op het jeugddelict. De procureur des Konings seponereert in dat geval het dossier. Hij zal dan geen vordering meer instellen bij de jeugdrechtbank voor hetzelfde feit. Mislukt de uitvoering van het positief project, om welke reden dan ook, dan maakt hij de zaak alsnog aanhangig bij de jeugdrechtbank.

Hoofdstuk 4. De gerechtelijke afhandeling

Afdeling 1. Het optreden van de jeugdrechtbank en de behandeling van de zaak

Artikel 13

Dit artikel voorziet dat een zaak bij de jeugdrechtbank enkel aanhangig kan worden gemaakt door vordering van de procureur des Konings. Het parket heeft het 'monopolie van saisinerrecht': alleen het parket oordeelt over de gepastheid om een reactie op een jeugddelict uit te lokken. Dit monopolie heeft tot gevolg dat de zaak nooit door een andere partij (bv. jongere zelf, ouders, ...) aan de jeugdrechtbank kan worden voorgelegd, maar ook dat de jeugdrechter niet ambtshalve kennis kan nemen van een zaak in dit kader. Ook

het slachtoffer kan de vervolging niet op gang brengen door een klacht met burgerlijke partijstelling, noch door de rechtstreekse dagvaarding⁵.

Artikel 14

De jeugdrechtbank kan geen reactie opleggen aan een minderjarige (vermoedelijke) pleger van een jeugddelict vooraleer hij de betrokken minderjarige heeft gehoord. Dit horen van de minderjarige kan doordat deze in persoon aanwezig is op de jeugdrechtbank of tijdens een kabinetszitting, dan wel door middel van een videoconferentie. Dit laatste is enkel mogelijk nadat de minderjarige hierover overleg gepleegd heeft met zijn advocaat en hij na dit overleg op uitdrukkelijke wijze akkoord gaat met deze werkwijze.

Er bestaat niet enkel een verplichting in hoofde van de rechtbank om de minderjarige te horen, ook zijn ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken moeten worden gehoord over de feiten die de minderjarige worden ten laste gelegd voordat een reactie kan worden opgelegd.

Artikel 15

De beoordelingsvrijheid van de jeugdrechtbank inzake de in een concreet geval op te leggen reactie is groot. De jeugdrechtbank beslist over de reactie naargelang:

- de ernst van de feiten, de omstandigheden waarin zij zijn gepleegd, de schade en de gevolgen voor het slachtoffer;
- de persoonlijkheid van en maturiteit van de betrokken jongeren;
- recidive;
- de veiligheid van de maatschappij.

Het eerste in aanmerking te nemen criterium zijn de feiten, maar niet enkel de feiten. De beslissing wordt ook genomen naargelang de omstandigheden, de leeftijd, het gedrag, het karakter, de omgeving van de minderjarige.

Er rust een motiveringsplicht op de jeugdrechtbank: zij moet haar beslissing op grond van de genoemde factoren en de specifieke omstandigheden motiveren. Het moet duidelijk zijn op grond van welke overwegingen de jeugdrechtbank tot een beslissing is gekomen.

De jeugdrechtbank kan zowel tijdens de voorlopige rechtspleging als tijdens de definitieve rechtspleging meer dan één reactie opleggen. Een combinatie van reacties is mogelijk maar zonder het proportionaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel uit het oog te verliezen.

Afdeling 2. De voorlopige rechtspleging

Onderafdeling 1. Maatregelen ten aanzien van minderjarigen die ervan verdacht worden een jeugddelict te hebben gepleegd

Artikel 16

Wanneer de jeugdrechtbank tijdens de voorlopige rechtspleging een reactie oplegt aan een minderjarige die ervan verdacht wordt een jeugddelict te hebben gepleegd, spreken we van een maatregel. De jeugdrechtbank kan ook aan een persoon die achttien jaar of ouder is een maatregel opleggen, zolang de vordering die is ingesteld door het openbaar ministerie, feiten betreft die door de betrokken persoon werden gepleegd voor deze de leeftijd van achttien jaar bereikte.

Artikel 17

De eerste paragraaf van het artikel geeft de mogelijkheid om op niveau van de jeugdrechtbank het herstelrechtelijk aanbod van deelname aan een bemiddeling of een herstelgericht groepsoverleg te doen. Daar waar op het niveau van het parket tijdens de voorbereidende rechtspleging de verplichting bestaat om het aanbod tot deelname aan een bemiddeling te doen, is dit op niveau van de jeugdrechtbank niet het geval. De

---

⁵ Door een rechtstreekse dagvaarding brengt een benadeelde persoon de strafvordering zelf op gang en maakt hij de zaak rechtstreeks aanhangig voor de strafrechter zonder dat hiervoor een burgerlijke partijstelling nodig is of zelfs een formele klacht. In dit geval dient de benadeelde te beschikken over alle bewijsstukken die de schuld van de dader ontegensprekelijk vaststellen.

jeugdrechtbank kan het aanbod doen, maar er rust geen verplichting op haar. Wanneer zij beslist het aanbod tot deelname aan een bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg niet te doen, moet dit door de jeugdrechtbank gemotiveerd worden.

De reden waarom ook op niveau van de jeugdrechtbank voorzien wordt in dit herstelrechtelijk aanbod van bemiddeling en herstelgericht groepsoverleg, geeft opnieuw uitvoering aan één van de basisgedachten die als een rode draad doorheen dit decreet loopt: de minderjarige vermoedelijke pleger van een jeugddelict een actieve rol geven in het opnemen van verantwoordelijkheid voor zijn handelen en zelf oplossingen aan te reiken voor het herstellen van de veroorzaakte schade.

De tweede paragraaf van het artikel voorziet in de verschillende maatregelen die de jeugdrechtbank op vordering van het openbaar ministerie kan opleggen. De keuze van de voorlopige maatregel hangt af van wat men wil bereiken met de tussenkomst: wanneer deze er in bestaat in de eerste plaats de openbare veiligheid te waarborgen, wordt mogelijks gekozen voor een plaatsing in een gemeenschapsinstelling. Wanneer het ingrijpen door de jeugdrechtbank hoofdzakelijk een ander doel voor ogen heeft, wordt best gekozen voor één van de andere voorziene maatregelen. Gesloten opvang van minderjarigen kan immers slechts in laatste instantie worden overwogen, wanneer dat noodzakelijk is en alle andere maatregelen niet of niet meer zinvol zijn.

De jeugdrechtbank kan meer dan één maatregel opleggen aan een minderjarige die ervan verdacht wordt een jeugddelict te hebben gepleegd. Een combinatie van maatregelen is mogelijk maar het proportionaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel moeten gerespecteerd worden. Alle voorziene maatregelen gaan gepaard met toezicht dat wordt uitgeoefend door de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening. Zij staan in voor de coördinatie en opvolging van het verloop van de opgelegde maatregel.

De jeugdrechtbank heeft de keuze uit vijf maatregelen. Het decreet voorziet in een hiërarchie tussen deze verschillende maatregelen. Wanneer de jeugdrechtbank één van deze maatregelen oplegt, moet zij in haar beschikking opnemen hoe lang de maatregel maximaal mag duren. Wordt er door de jeugdrechtbank een combinatie aan maatregelen opgelegd, dan neemt zij voor elke maatregel apart de maximale duur op in haar beschikking.

In principe kunnen alle maatregelen zoals voorzien in dit decreet worden opgelegd aan minderjarigen die ervan verdacht worden een jeugddelict te hebben gepleegd, en dit vanaf de leeftijd van twaalf jaar. Uitzondering op dit principe wordt gevormd voor de maatregelen van toevertrouwen aan een gemeenschapsinstelling voor een gesloten oriëntatie en toevertrouwen aan een gemeenschapsinstelling voor een gesloten begeleiding. Plaatsing in een afdeling van een gemeenschapsinstelling op grond van dit decreet is in principe slechts mogelijk vanaf de leeftijd van veertien jaar. Slechts in uitzonderlijke omstandigheden kunnen minderjarigen tussen de twaalf en de veertien jaar worden geplaatst in een gemeenschapsinstelling. Wat dit betreft, verwijzen we naar de toelichting bij artikelen 23 en 24 en 35.

Dit artikel voorziet in het inschrijven op decretaal niveau van een maximale duur van de voorlopige rechtspleging. De duur is beperkt tot maximaal zes maanden. Er is geen verlenging mogelijk. Wanneer de maximale termijn van zes maanden wordt bereikt, heeft dit tot gevolg dat er geen maatregel meer kan worden opgelegd. Er kan enkel nog een uitspraak ten gronde worden gedaan. De maatregelen vervallen automatisch.

Twee uitzonderingen worden voorzien op het principe dat de voorlopige rechtspleging maximaal zes maanden duurt en hierna geen maatregel meer kan worden opgelegd. Deze uitzonderingen zijn voorzien in artikel 18.

Artikel 18

Als algemeen principe is de maximale duur van de voorlopige rechtspleging binnen dit decreet beperkt tot zes maanden, verlenging is in principe niet mogelijk. In dit artikel worden twee uitzonderingen ingeschreven op dit principe waardoor de maximumduur verlengd kan worden tot maximaal twaalf maanden.

De eerste uitzondering betreft de situatie waarbij het strafrechtelijk onderzoek (nog) niet is afgerond, nog niet is afgerond kunnen worden. Dit kan zich voordoen in bijzonder

ingewikkelde dossiers, wanneer er meerdere daders betrokken zijn, het om zeer zwaarwichtige feiten gaat, ... In dergelijk geval kan de duur van de voorlopige rechtspleging verlengd worden tot maximaal twaalf maanden.

De tweede uitzondering bestaat er in dat het jeugddelict waarvan de minderjarige verdacht wordt, een welbepaald feit betreft zoals voorzien in de opsomming in punt 2° van dit artikel. Het verlengen van de voorlopige rechtspleging tot twaalf maanden is mogelijk wanneer de minderjarige verdacht wordt van het plegen van feiten zoals bedoeld in de volgende artikelen van het Strafwetboek: 373 (aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld of bedreiging), 375 (verkrachting), 393 tot 397 (de verschillende modaliteiten van doodslag en moord), 400 (opzettelijke slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid, het verlies van een orgaan, of een zware verminking tot gevolg), 401 (opzettelijke slagen en verwondingen die zonder het oogmerk te doden, toch de dood veroorzaken), 417ter (foltering), 417quater (onmenselijke behandeling), 468 tot en met 475 (diefstal of afpersing met geweld, met verzwarende omstandigheden) of een poging tot het plegen van één van de bedoelde feiten.

Onderafdeling 2. De bemiddeling of het herstelgericht groepsoverleg

Artikel 19 en 29

Dit artikel biedt de jeugdrechtbank de mogelijkheid om een herstelrechtelijk aanbod van bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg voor te stellen aan de minderjarige die ervan verdacht wordt een jeugddelict te hebben gepleegd. De jeugdrechtbank kan dit aanbod van herstelbemiddeling of herstelgericht groepsaanbod doen maar is er niet toe verplicht, dit in tegenstelling tot de procureur des Konings tijdens de voorbereidende rechtspleging (verplichting tot aanbod herstelbemiddeling). Ook hier is het opzet om communicatie tussen vermoedelijke dader en slachtoffer tot stand te brengen, met als doel het bereiken van een akkoord over het mogelijke herstel van de schade die voortvloeit uit de gepleegde feiten. Er wordt niet enkel gekeken naar de materiële schade, maar ook naar de mogelijke relationele schade.

In deze fase van de rechtspleging is het de jeugdrechtbank die de dienst aanduidt die belast is met de tenuitvoerlegging van de bemiddeling. Evenmin als de procureur des Konings tijdens de voorbereidende rechtspleging, kan de jeugdrechtbank de inhoud van het bereikte akkoord wijzigen. Zij moet het akkoord homologeren. Enkel indien de inhoud van het bereikte akkoord strijdig is met de openbare orde, kan de jeugdrechtbank de homologatie weigeren.

Onderafdeling 3. Het positief project

Artikel 20

Dit artikel voorziet in de mogelijkheid voor de jeugdrechtbank om een positief project op te leggen van maximaal 60 uur. Het doel van deze nieuwe reactie op niveau van de jeugdrechtbank is in de eerste plaats de jonge vermoedelijke pleger van een jeugddelict de mogelijkheid te bieden om verantwoordelijkheid voor zijn handelingen op zich te nemen, door zelf voor een oplossing te zorgen en zo goed mogelijk te kiezen welke reactie voor hem nuttig en/of noodzakelijk is/kan zijn. Het responsabiliseren van de minderjarige staat dus opnieuw voorop. Het positief project doet een appél aan de jonge (vermoedelijke) dader om op een actieve en constructieve wijze zelf antwoorden te bieden naar aanleiding van de gepleegde feiten. De minderjarige moet hier echter kunnen rekenen op de nodige begeleiding en ondersteuning, maar zonder dat dit ertoe mag leiden dat het initiatief wordt weggenomen bij de minderjarige. Wanneer de minderjarige zelf met een voorstel komt, kan de jeugdrechtbank de inhoud niet wijzigen, zij moet dit goedkeuren. Enkel indien de inhoud strijdig is met de openbare orde, kan de jeugdrechtbank de goedkeuring weigeren. Wanneer de minderjarige niet zelf komt met een voorstel omtrent de inhoud van het positief project, bepaald de jeugdrechtbank zelf de inhoud.

Het positief project bestaat in het zonder vergoeding, in hoofde van de minderjarige, verrichten van een prestatie waardoor de re-integratie van deze minderjarige bevorderd wordt. De belangrijkste reden voor de invoering van het positief project als zelfstandige

maatregel is de minderjarige betrekken bij het bepalen van de inhoud van een maatregel. Wanneer dit uitblijft, is het best te voorzien in een maatregel die zoveel als mogelijk verband houdt met de feiten waarvan de minderjarige verdacht wordt, of met de aan deze feiten ten grondslag liggende problemen. Het positief project moet evenredig zijn naar de omvang van de feiten, nuttig zijn voor de minderjarige en gelinkt zijn aan de bevordering van zijn re-integratie.

In deze fase mag het uit te voeren positief project niet meer bedragen dan 60 uur.

Brengt de minderjarige de uitvoering van het positief project tot een goed einde conform wat was afgesproken, dan betekent dit het einde van de reactie op het jeugddelict. De jeugdrechtbank kan dan geen andere maatregel meer opleggen aan de betrokken minderjarige voor hetzelfde feit. Mislukt de uitvoering van het positief project, om welke reden dan ook, dan houdt de jeugdrechtbank hiermee rekening. Zij houdt hiermee rekening in haar beslissing om de minderjarige al dan niet een andere maatregel op te leggen, maar ook in het effectief opleggen van een andere maatregel.

Onderafdeling 4. De ambulante maatregel

Artikel 21

Dit artikel geeft aan de jeugdrechtbank de mogelijkheid om een ambulante maatregel op te leggen. De ambulante maatregel betreft een reactie op een delict waarbij de minderjarige vermoedelijke delictpleger niet uit zijn thuis- of opvoedingscontext wordt gehaald. Bij een ambulante maatregel is het mogelijk dat de minderjarige zich naar een voorziening, instelling of dienst verplaatst om aldaar begeleiding te krijgen, deel te nemen aan een programma, een opleiding te volgen of iets anders, maar zonder dat hij daar blijft overnachten. Het is echter ook mogelijk dat de begeleiding of het programma wordt aangeboden bij de minderjarige thuis, in zijn opvoedingscontext, op zijn school, ...

Bij een ambulante maatregel wordt de minderjarige vermoedelijke pleger dus niet residentieel verwijderd uit zijn thuis- of opvoedingscontext.

Het subsidiariteitsprincipe kan slechts geëffectueerd worden indien voorzien wordt in alternatieven voor vrijheidsberoving. Voldoende niet-vrijheidsberovende reacties en ambulante reactievormen, in alle fases van de procedure, zijn belangrijke condities voor een constructief jeugddelinquentierecht.

Binnen de mogelijke reacties op jeugddelicten gepleegd door minderjarigen, is de ambulante reactie (maatregel of sanctie) ook een middel om invulling te geven aan het belang van het actief betrekken van de ouders of de opvoedingsverantwoordelijken van de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger bij de reactie op het jeugddelict. Op die manier kan opvolging van en ondersteuning aan ouders en opvoedingsverantwoordelijken verzekerd worden bij de uitvoering van de opgelegde reactie.

Onderafdeling 5. Voorwaarden

Artikel 22

De jeugdrechtbank kan op grond van dit artikel aan een minderjarige die ervan verdacht wordt een jeugddelict te hebben gepleegd, voorwaarden opleggen die moeten nageleefd worden gedurende een bepaalde termijn. Het werken met voorwaarden laat een maximale individualisatie van de opgelegde maatregel toe: voorwaarden op maat van de betrokken delinquent. Het opleggen van voorwaarden aan een minderjarige vermoedelijke pleger van een jeugddelict, beoogt door middel van controle, begeleiding, vorming, opleiding, ... te werken en bij te dragen aan de resocialisatie van de betrokkene en het bestrijden van recidive, en dit zonder dat een gesloten plaatsing aan de orde is. Het moet voor de betrokken minderjarige duidelijk zijn welke de voorwaarden zijn waaraan hij zich moet houden: met andere woorden hij moet duidelijk weten wat hij wel mag/moet doen en wat niet.

Cruciaal en noodzakelijk is het tegelijk en meteen van in het begin, samen met de voorwaarden, voorzien in een vervangende maatregel. Men houdt als het ware een middel

achter de hand voor het geval de minderjarige niet of onvoldoende slaagt in het naleven van de voorwaarden. Mogelijks wordt het effect van het naleven van de voorwaarden mede bepaald door de realiteit van de dreiging die uitgaat van de vervangende maatregel. Het is dan ook essentieel dat effectief kan voorzien worden in de uitvoering van de vervangende maatregel.

De jeugdrechtbank moet de 'proefperiode' bepalen gedurende dewelke de minderjarige vermoedelijke delictpleger de opgelegde voorwaarden moet naleven. De jeugdrechtbank kan de opgelegde voorwaarden niet verstrengen doorheen deze periode. Indien de jeugdrechtbank vindt dat de voorwaarden moeten worden aangepast of gespecificeerd moeten worden, kan zij dit niet doen vooraleer zij de minderjarige en zijn advocaat hierover heeft gehoord. De betrokken minderjarige moet in persoon aanwezig zijn wanneer hij wordt gehoord over de aanpassing van de voorwaarden. Een aanpassing is eventueel ook mogelijk op vraag van betrokken minderjarige vermoedelijke delictpleger, zijn ouders, zijn wettelijke vertegenwoordigers, zijn opvoedingsverantwoordelijken of het openbaar ministerie wanneer zij van mening zijn dat de omstandigheden waaronder de voorwaarden werden opgelegd, gewijzigd zijn.

De opsomming van voorwaarden die in dit artikel zijn opgenomen, betreft geen limitatieve lijst. Andere zaken kunnen als voorwaarden worden opgelegd.

In het geval de minderjarige vermoedelijke pleger van een jeugddelict tijdens zijn 'proefperiode' (periode waarbinnen hij de opgelegde voorwaarden moet naleven) een nieuw jeugddelict pleegt, heeft de jeugdrechtbank de vrije keuze om eender welke maatregel op te leggen die voorzien is in dit decreet. In deze situatie is hij niet beperkt tot het opleggen van de vervangende maatregel. Deze wordt enkel opgelegd indien de voorwaarden niet of niet voldoende worden nageleefd.

Onderafdeling 6. De gesloten oriëntatie in een afdeling van een gemeenschapsinstelling

Artikel 23

Wanneer de jeugdrechtbank meent dat er geslotenheid nodig is als antwoord op het jeugddelict, moet zij de minderjarige vermoedelijke delictpleger met een maatregel toevertrouwen aan een afdeling binnen een gemeenschapsinstelling, specifiek ingericht voor minderjarigen die op grond van dit decreet een maatregel gesloten oriëntatie opgelegd krijgen. Vijf dagen na de aanvankelijke beschikking vindt een eerste evaluatiemoment plaats en doet de jeugdrechtbank uitspraak over hetzij de intrekking, hetzij de wijziging, hetzij de handhaving van de gesloten oriëntatie. Deze maatregel van gesloten oriëntatie vormt steeds de start in dergelijke situaties binnen de voorlopige rechtspleging.

De maximale duur van deze maatregel is één maand. Tijdens deze periode wordt een multidisciplinair oriëntatie-onderzoek verricht waarbij twee vragen voorliggen om te worden beantwoord:

- Is er voor de betrokken minderjarige vermoedelijke pleger van een jeugddelict geslotenheid nodig als antwoord op het gepleegde delict (risico-inschatting) of is een andere maatregel meer aangewezen?
- Wanneer geslotenheid nodig is, wat is dan de aangewezen duur van de vervolgmaatregel? Het bepalen van de vervolgduur gebeurt op basis van responsiviteit, zwaarte van de feiten en de contextuele sociale gegevens waarover men beschikt.

Tijdens de gesloten oriëntatie wordt dus getracht een antwoord te voorzien op deze twee vragen. Dit antwoord wordt geformuleerd in een oriëntatievoorstel en dient als advies voor de jeugdrechtbank die finaal en soeverein een beslissing neemt.

De gesloten oriëntatie kan maximaal een maand duren. Wanneer een verblijf van een maand niet nodig is, hoeft een minderjarige die verdacht wordt van het plegen van een jeugddelict geen maand te blijven in de hiervoor voorziene afdeling van een

gemeenschapsinstelling. Wanneer voor het verstrijken van de maximale termijn duidelijk is dat een vermoedelijke delictpleger geen nood heeft aan gesloten begeleiding, kan hij reeds vroeger de afdeling binnen een gemeenschapsinstelling verlaten, mits de jeugdrechtbank hiertoe een beslissing neemt. De vermoedelijke minderjarige delictpleger kan de afdeling van de gesloten oriëntatie binnen een gemeenschapsinstelling ook vroeger verlaten wanneer duidelijk is dat gesloten begeleiding wel nodig is en de jeugdrechtbank in deze zin een maatregel oplegt.

Met dit decreet wordt het onderscheid tussen open en gesloten plaatsen in een gemeenschapsinstelling opgeheven. Alle plaatsen in een gemeenschapsinstelling zijn gesloten plaatsen.

Een gemeenschapsinstelling is in principe nog enkel toegankelijk voor (vermoedelijke) plegers die veertien jaar waren op het ogenblik van het plegen van de feiten. Ook moeten de feiten (waarvan ze verdacht worden) van die aard zijn dat ze aanleiding kunnen geven tot plaatsing in een gemeenschapsinstelling. Op de minimale leeftijdsvereiste van veertien jaar bestaat een uitzondering voor (vermoedelijke) plegers die tussen twaalf en veertien jaar waren op het ogenblik van het plegen van de feiten. Ook deze jongeren kunnen aan een afdeling van een gemeenschapsinstelling toevertrouwd worden mits hen een feit ten laste wordt gelegd dat, indien het gepleegd zou zijn geworden door een meerderjarige, een straf tot gevolg zou hebben van vijf tot tien jaar opsluiting of een zwaardere straf. Wanneer de jeugdrechtbank een twaalf- of dertienjarige wil toevertrouwen aan een gemeenschapsinstelling, moet de betrokkene al zeer ernstige feiten gepleegd hebben of hiervan verdacht worden. Bovendien moet de jeugdrechtbank inschatten dat de openbare veiligheid in het gedrang is wanneer zij deze twaalf- of dertienjarige niet zou toevertrouwen aan een gemeenschapsinstelling. Voor deze twaalf- en dertienjarigen wordt een bepaalde capaciteit voorbehouden binnen de gemeenschapsinstelling.

Onderafdeling 7: De gesloten begeleiding in een afdeling van een gemeenschapsinstelling

Artikel 24

Wanneer op grond van de maatregel gesloten oriëntatie een oriëntatievoorstel wordt opgemaakt, en in dit oriëntatievoorstel is voorzien dat geslotenheid nodig is als vervolg, kan de jeugdrechtbank een minderjarige vermoedelijke delictpleger een maatregel gesloten begeleiding opleggen. Op basis van deze maatregel wordt een minderjarige vermoedelijke delictpleger toevertrouwd aan een afdeling binnen een gemeenschapsinstelling voor een module gesloten begeleiding met een maximale duur van drie, zes of negen maanden.

Er is éénmaal een verlenging mogelijk van de opgelegde duur. De verlenging is maximaal mogelijk voor een duur van drie maanden.

Minderjarigen doorlopen in een gemeenschapsinstelling een traject dat wordt vastgelegd in een persoonlijk handelingsplan. Dit wordt uitgewerkt in samenwerking met de jongere zelf, zijn context/consulent/school/breder netwerk/vrije tijd, ... Tijdens het verblijf van de minderjarige in de gemeenschapsinstelling, zal reeds een vervolghulp uitgetekend worden die tijdens of naar het einde van het verblijf toe opstart en het handelingsplan verder finaliseert in een niet meer gesloten context (ambulant of residentieel). Elk gesloten traject moet een vervolg vinden in een plaatselijke, open context met betrokken hulpverlening.

Artikel 25

Dit artikel bepaalt dat wanneer een minderjarige vermoedelijke pleger van een jeugddelict een maatregel opgelegd krijgt, de uitvoering hiervan zo dicht mogelijk bij de verblijfplaats van zijn ouders, wettelijke vertegenwoordigers of opvoedingsverantwoordelijken moet gebeuren, ook in het geval van een plaatsing in een gemeenschapsinstelling. Dit artikel installeert daarnaast ook de verplichting voor elke uitvoerder van een maatregel, om van in het begin te voorzien en werk te maken van het opstarten van vervolghulp. In deze vervolghulp moet ook een onderdeel voorzien worden om ook met de ouders; opvoedingsverantwoordelijken aan de slag te gaan.

Onderafdeling 8. Delictgericht werken met ouders en opvoedingsverantwoordelijken

Artikel 26

Erkennen dat jongeren jonge mensen zijn, die in groeiende mate verantwoordelijkheid mogen en kunnen opnemen, ontslaat ouders, wettelijke vertegenwoordigers en opvoedingsverantwoordelijken niet van hun verantwoordelijkheid. De minderjarige ondersteunen in het proces van 'groeien in verantwoordelijkheid' kan niet los gezien worden van het actief betrekken van deze personen in de reactie op een jeugddelict gepleegd door een minderjarige. Er is sprake van een gedeelde, gedragen verantwoordelijkheid. Ouders en opvoedingsverantwoordelijken moeten betrokken worden in de opvolging van de reactie, maar waar nodig moet ook ten aanzien van hen kunnen gereageerd worden.

Met dit artikel hebben we de ambitie om ook effectief met de context van de minderjarige delictpleger aan de slag te gaan, delictgericht te werken. Wanneer er indicaties zijn die wijzen op een onaangepaste reactie op, en/of onbekwaamheid van ouders, wettelijke vertegenwoordigers en andere opvoedingsverantwoordelijken, om te reageren op het gedrag van de (vermoedelijke) minderjarige delictpleger, moet het mogelijk zijn om een dwingend appél te doen op hun verantwoordelijkheid en hen te ondersteunen in het (leren) omgaan met het gedrag van de betrokken minderjarige.

Het decreetaal voorzien van een aanbod met ondersteuning vanuit een dienst, kan aan deze nood tegemoet komen. De wijze waarop ouders, wettelijke vertegenwoordigers en opvoedingsverantwoordelijken worden benaderd is hierbij van belang. Indien deze personen op een correcte wijze benaderd worden is het doen van een dwingend appél op hun verantwoordelijkheid en actieve betrokkenheid bij invulling, uitvoering en opvolging van de reactie op het jeugddelict, legitiem. Hierbij is het belangrijk om oog te hebben voor het (gezins-)systeem als totaliteit.

Afdeling 3. Rechtspleging ten gronde

Onderafdeling 1. Sancties ten aanzien van minderjarigen die een jeugddelict hebben gepleegd

Artikel 27

Met dit artikel wordt voorzien in de start van de rechtspleging ten gronde. Tijdens deze fase doet de jeugdrechtbank uitspraak over schuld of onschuld van een minderjarige aan het plegen van de hem ten laste gelegde feiten.

De reactie die in deze fase wordt opgelegd aan een minderjarige pleger van een jeugddelict, als antwoord op de normovertreding, is een sanctie.

De jeugdrechtbank kan ook aan een persoon die achttien jaar of ouder is een sanctie opleggen, zolang de vordering die is ingesteld door het openbaar ministerie, feiten betreft die door de betrokken persoon werden gepleegd voor deze de leeftijd van achttien jaar bereikte.

Artikel 28

De eerste paragraaf van het artikel geeft opnieuw de mogelijkheid om op niveau van de jeugdrechtbank, tijdens de rechtspleging ten gronde, het herstelrechtelijk aanbod van deelname aan een bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg te doen. De jeugdrechtbank kan ook in deze fase van de procedure het aanbod doen, maar er rust geen verplichting op haar. Wanneer zij beslist het aanbod tot deelname aan een bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg niet te doen, moet dit door de jeugdrechtbank gemotiveerd worden.

De reden waarom hier nogmaals voorzien wordt in het herstelrechtelijk aanbod van bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg, geeft opnieuw uitvoering aan de basisgedachte uit dit decreet om de minderjarige pleger van een jeugddelict een actieve

rol te geven in het opnemen van verantwoordelijkheid voor zijn handelen en zelf oplossingen aan te reiken voor het herstellen van de veroorzaakte schade. Soms hebben jongeren tijd nodig om hierin te kunnen meestappen. Soms heeft ook het slachtoffer tijd nodig om op dit aanbod te kunnen ingaan. Het aanbod is in elke fase voorzien om zo de mogelijkheid tot deelname van zowel dader als slachtoffer te maximaliseren.

De tweede paragraaf van het artikel voorziet in de verschillende sancties die de jeugdrechtbank op vordering van het openbaar ministerie kan opleggen.

De jeugdrechtbank kan meer dan één sanctie opleggen aan een minderjarige pleger van een jeugddelict. Een combinatie van sancties is mogelijk maar het proportionaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel moeten gerespecteerd worden. Alle voorziene sancties gaan gepaard met toezicht dat wordt uitgeoefend door de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening. Zij staan in voor de coördinatie en opvolging van het verloop van de opgelegde sanctie.

De jeugdrechtbank heeft de keuze uit negen sancties. Het decreet voorziet in een hiërarchie tussen deze verschillende sancties. Wanneer de jeugdrechtbank één van deze sancties oplegt, moet zij in haar vonnis opnemen hoe lang de sanctie maximaal mag duren. Wordt er door de jeugdrechtbank een combinatie aan sancties opgelegd, dan neemt zij voor elke sanctie apart de maximale duur op in haar vonnis.

De sancties zoals voorzien in punten 1° tot en met 5° en 9° van dit artikel, kunnen worden opgelegd aan minderjarigen plegers van een jeugddelict vanaf de leeftijd van twaalf jaar.

De sanctie zoals voorzien in punt 6° kan in principe slechts worden opgelegd aan minderjarige plegers van minstens veertien jaar. In uitzonderlijke omstandigheden kan zij ook worden uitgesproken ten aanzien van twaalf- en dertienjarigen. De sanctie zoals voorzien in punt 7° kan in principe slechts worden opgelegd aan minderjarige plegers van minstens zestien jaar. In uitzonderlijke omstandigheden kan zij worden uitgesproken ten aanzien van personen die de leeftijd van zestien jaar nog niet bereikt hebben op het ogenblik van het plegen van het jeugddelict. In die situatie wordt de maximale duur van deze sanctie geproratiséerd i.f.v. de leeftijd van de delictpleger (zie infra). De sanctie van de uithandengeving, punt 8° in dit artikel, kan slechts ten aanzien van minderjarige plegers van zestien jaar of meer worden bevolen. Hierop bestaan geen uitzonderingen.

Tijdens de rechtspleging ten gronde kan de jeugdrechtbank, als modaliteit of ter ondersteuning van een sanctie zoals voorzien in de punten 3° tot en met 5° in dit artikel, een elektronische monitoring of opvolging mét begeleiding opleggen. Deze mogelijkheid kan niet als zelfstandige sanctie worden opgelegd én ze moet steeds gepaard gaan met begeleiding.

Alle sancties zoals voorzien in de punten 3° tot en met 9°, moeten contextgericht werken en moeten dit realiseren door de leefomgeving van de minderjarige pleger actief te betrekken bij de uitvoering en of opvolging van de sanctie.

Artikel 29

Zie artikel 19.

Onderafdeling 3. Berispen

Artikel 30

Beschrijft de mogelijkheid van de jeugdrechter om een minderjarige te berispen.

Onderafdeling 4. Het positief project

Artikel 31

Zie artikel 20.

In afwijking van wat bepaald is in artikel 20, mag het uit te voeren positief project in de rechtspleging ten gronde, ten hoogste 220 uur bedragen.

Onderafdeling 5. Ambulante sanctie

Artikel 32

Zie artikel 21.

Onderafdeling 6. Voorwaarden

Artikel 33

Zie artikel 22.

In afwijking van wat bepaald is in artikel 22, §2, bedraagt de maximale duur dat de voorwaarden kunnen worden opgelegd twee jaar. Het voorziene maximaal aantal uur dat een opleiding of vorming mag duren, bedraagt 220 uur (§4).

Onderafdeling 7: De gesloten begeleiding in een afdeling van een gemeenschapsinstelling

Artikel 34

De jeugdrechtbank kan een minderjarige delictpleger een sanctie gesloten begeleiding opleggen. Op basis van deze sanctie wordt een minderjarige delictpleger toevertrouwd aan een afdeling binnen een gemeenschapsinstelling voor een module gesloten begeleiding met een maximale duur van drie, zes of negen maanden.

De betrokken minderjarigen moeten niet opnieuw 'een gesloten oriëntatie' ondergaan in een afdeling van een gemeenschapsinstelling die specifiek hiervoor is ingericht. We gaan ervan uit dat de groep van delictplegers die tot hier doorstromen, eerst via een maatregel gesloten begeleiding in een afdeling van een gemeenschapsinstelling geplaatst werden. De hier voorziene sanctie van gesloten begeleiding komt er in de praktijk op neer dat er verder wordt gewerkt met die jongeren, waarvoor de jeugdrechtbank de periode zij verbleven in een gemeenschapsinstelling onder een maatregel (voorlopige rechtspleging), niet voldoende vindt.

Voor de rest gelden dezelfde regels en voorwaarden als voorzien in artikel 24.

Artikel 35

Op grond van dit artikel kan de jeugdrechtbank een minderjarige delictpleger een sanctie gesloten begeleiding opleggen, waarbij hij wordt toevertrouwd aan een afdeling binnen een gemeenschapsinstelling voor een gesloten begeleiding met een maximale duur van zeven jaar.

Deze sanctie kan enkel tijdens de rechtspleging ten gronde worden opgelegd aan jongeren die cumulatief voldoen aan de zes voorwaarden zoals voorzien in §2, punt 1° tot en met 6°.

- de minderjarige delictpleger moet zestien jaar of meer zijn op het ogenblik van het plegen van de feiten;
- er is een vermoeden van schuldbequaamheid. Het betreft een weerlegbaar vermoeden.
- elke andere maatregel of sanctie is ongepast of heeft gefaald;
- het jeugddelict dat hij heeft gepleegd betreft een feit zoals bedoeld in de volgende artikelen van het Strafwetboek: 373 (aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld of bedreiging), 375 (verkrachting), 393 tot en met 397 (de verschillende modaliteiten van doodslag en moord), 400 (opzettelijke slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid, het verlies van een orgaan, of een zware verminking tot gevolg), 401 (opzettelijke slagen en verwondingen die zonder het oogmerk te doden, toch de dood veroorzaken), 417ter (foltering), 417quater (onmenselijke behandeling), 468 tot en met 475 (diefstal of afpersing met geweld, met verzwarende omstandigheden);
- de fysieke integriteit van de betrokken minderjarige delictpleger of derden is in gevaar;
- er is nood aan gesloten begeleiding.

Deze sanctie is een antwoord vanuit de Vlaamse Gemeenschap op de figuur van de uithandengeving. We willen in Vlaanderen een duidelijke sanctie kunnen geven n.a.v. een bijzonder ernstige normovertreding, maar vertrekkend vanuit een decretaal kader gemaakt

voor minderjarigen, en zonder uitvoering in een gevangenis. Deze sanctie kan voor maximum zeven jaar uitgesproken worden. Deze langdurige sanctie betreft een uitzondering op het feit dat reacties uiterlijk een einde nemen wanneer de minderjarige delictpleger de leeftijd van drieëntwintig jaar bereikt (in het geval ze wordt uitgesproken tegen een zestien- of zeventienjarige delictpleger).

Op grond van deze sanctie verblijft de minderjarige delictpleger, tot aan het bereiken van de leeftijd van achttien jaar, in geslotenheid binnen een afdeling van de gemeenschapsinstellingen. Bij het bereiken van deze leeftijd zal, na evaluatie door de jeugdrechtbank, een plan van re-integratie uitrollen. Deze re-integratie slaat op alle levensdomeinen die vervat zaten in het handelingsplan en geeft de minderjarige de mogelijkheid om vanuit de geslotenheid te experimenteren met nieuwe rollen en uitdagingen in de maatschappij. Deze re-integratie wordt vanaf dat ogenblik jaarlijks geëvalueerd door de jeugdrechtbank. Samenwerking met volwassen educatie, vorming en tewerkstelling is een noodzakelijk binnen deze sanctie.

In principe kan deze langdurige sanctie enkel worden opgelegd aan de minderjarige delictpleger die minstens zestien jaar is, en die cumulatief voldoet aan de voorwaarden zoals hierboven uitgelegd (§2, punt 2° tot en met 6°). Wanneer minderjarigen echter jeugddelicten plegen op het ogenblik dat zij nog geen zestien jaar zijn, maar waarbij het om zodanig ernstige feiten gaat, kan deze sanctie ook opgelegd worden zij het met een minder lange maximale duur.

- gaat het om een minderjarige delictpleger tussen de twaalf en veertien jaar die een feit pleegt, dat wanneer het door een meerderjarige zou zijn gepleegd, strafbaar is met een gevangenisstraf van vijf tot tien jaar opsluiting of een zwaardere straf, dan kan deze sanctie aan de betrokken minderjarige worden opgelegd voor een maximale duur van twee jaar;
- gaat het om een minderjarige delictpleger tussen de veertien en zestien jaar die een feit pleegt zoals bedoeld in de volgende artikelen van het Strafwetboek: 373 (aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld of bedreiging), 375 (verkrachting), 393 tot 397 (de verschillende modaliteiten van doodslag en moord), 400 (opzettelijke slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid, het verlies van een orgaan, of een zware verminking tot gevolg), 401 (opzettelijke slagen en verwondingen die zonder het oogmerk te doden, toch de dood veroorzaken), 417ter (foltering), 417quater (onmenselijke behandeling), 468 tot en met 475 (diefstal of afpersing met geweld, met verzwarende omstandigheden), dan bedraagt de maximale duur van de sanctie die hem kan worden opgelegd vijf jaar.

Deze sanctie van gesloten begeleiding van maximaal zeven jaar is in principe slechts mogelijk nadat maatschappelijke en medisch-psychologische onderzoeken werden verricht door een multidisciplinair samengesteld team. Voor zware recidivisten kan deze sanctie zonder multidisciplinair onderzoek, als blijkt dat er al een vonnis voor zware feiten voorafgegaan is aan dit jeugddelict.

Onderafdeling 8. Uithandengeving

Artikel 36

Dit artikel voorziet in de sanctie van de uithandengeving.

De uithandengeving is slecht van toepassing op minderjarige delictplegers die zestien of zeventien jaar oud waren op het ogenblik dat ze de feiten gepleegd hebben. De leeftijd van de jongeren op het ogenblik van de uitspraak van de jeugdrechtbank is niet relevant. De uithandengeving kan nog bevolen worden ook al heeft de jongere intussen de leeftijd van achttien jaar bereikt.

Bij de figuur van de uithandengeving gaat de wetgever ervan uit dat bij bepaalde minderjarigen die reeds in een bijzonder asociale gedragslijn zijn vastgeroest, het opleggen van een sanctie vanuit het jeugddelinquentierecht ontoereikend kan zijn. Uithandengeving kan slechts indien de jeugdrechtbank een andere sanctie niet geschikt acht.

De jeugdrechtbank kan slechts overgaan tot uithandengeving indien bovendien cumulatief aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- de minderjarige delictpeger heeft reeds een maatregel of sanctie van gesloten begeleiding of een sanctie van gesloten zorg opgelegd gekregen. Het kan hierbij gaan om een maatregel of sanctie met geslotenheid omwille van andere, eerdere feiten, maar ook een 'gesloten' maatregel in de voorlopige rechtspleging voor dezelfde feiten komt hiervoor in aanmerking.
- het gepleegde feit betreft een feit zoals bedoeld in de artikel 373 (aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld of bedreiging), 375 (verkrachting), 393 tot 397 (de verschillende modaliteiten van doodslag en moord), 400 (opzettelijke slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid, het verlies van een orgaan, of een zware verminking tot gevolg), 401 (opzettelijke slagen en verwondingen die zonder het oogmerk te doden, toch de dood veroorzaken), 417ter (foltering), 417quater (onmenselijke behandeling), 468 tot en met 475 (diefstal of afpersing met geweld, met verzwarende omstandigheden) van het Strafwetboek.

Deze cumulatie, gesloten maatregel of sanctie mét een jeugddelict dat voldoet aan de kwalificaties als voorzien in b), is niet vereist wanneer het gepleegde jeugddelict een feit betreft zoals bedoeld in de artikelen 136bis tot 136 quater en 136 sexies (ernstige schendingen van het internationaal humanitaire recht) en de artikelen 137, 140 tot 141 (de terroristische misdrijven) van het Strafwetboek.

Dat het bij de eerste reeks feiten om cumulatieve voorwaarden gaat, a) + b), en het voorzien van de mogelijkheid tot uithandengeving voor terroristische misdrijven, is nieuw.

Onderafdeling 9. Gesloten zorg

Artikel 37

Dit artikel beschrijft de modaliteiten om een minderjarige die aan een geestesstoornis lijdt te plaatsen binnen een geschikte inrichting met het oog op gesloten zorg.

Afdeling 4. Gemeenschapsinstellingen en Vlaamse detentiecentra

Artikel 38

Dit artikel betreft de oprichtingsbepaling van de gemeenschapsinstellingen. Deze bepaling zat voorheen vervat in het decreet van 7 maart 2008 inzake de bijzonder jeugdbijstand.

Artikel 39

Dit artikel betreft de oprichtingsbepaling van de Vlaamse detentiecentra.

Hoofdstuk 5. Slotbepalingen

Artikel 40

Dit artikel schrijft de evaluatie van het voorliggend decreet in.

Artikel 41

Bepaalt de inwerkingtreding van het voorliggend decreet.

C. Adviezen

Op 14 juli 2017 keurde de Vlaamse Regering het voorontwerp van decreet voor de eerste keer principieel goed (VR 20171407 DOC.0759/1TER, DOC.0759/2TER, DOC.0759/3TER en DOC.0759/6).

Het voorontwerp van decreet werd voor advies doorgestuurd naar de Strategische Adviesraad Welzijn, Gezondheid en Gezin (SAR WGG), de SERV en de Vlaamse Jeugdraad.

We ontvingen de adviezen respectievelijk op 4 oktober 2017, 14 augustus 2017 en 6 september 2017.

Naast deze door de Vlaamse Regering formeel aangevraagde adviezen werden er ook vanuit diverse organisaties, adviesorganen of werkgroepen adviezen of opmerkingen geuit.

We nemen in het raam van deze 2de principiële goedkeuring de opmerkingen van het College van Procureurs-generaal of de aanbevelingen mee geuit in de adviezen⁶ van de Hoge Raad voor Justitie, de Kinderrechtencommissaris en het Kenniscentrum Kinderrechten vzw (KeKi).

We vermelden nog dat het agentschap Jongerenwelzijn ook in overleg ging met de werkgroep Jeugdsanctierecht, de diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling en met de jeugdmagistratuur, met de jeugdmagistratuur werd nog een uitvoerige artikelsgewijze technische bespreking gehouden. Tot slot verwijzen we ook naar de bijlagen voor het advies van het Raadgevend Comité van 30 oktober 2017.

Gelet op de veelheid van de adviezen, de overlegmomenten nemen we hier onder artikelsgewijs de wijzigingen mee die we op basis van de adviezen doorvoerden aan het voorontwerpdecreet, telkens met een motivatie en een verwijzing naar het advies.

Artikel 1

Dit artikel werd op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Artikel 2

Vanuit het College van Procureurs-Generaal werd opgemerkt dat de definitie van minderjarige zoals opgenomen in punt 7° ervoor zorgt dat de slachtoffers in de kou blijven staan bij feiten gepleegd door min-twaalfjarigen omdat zij zelf het initiatief moeten nemen voor het opstarten van een burgerlijke procedure om een schadevergoeding te verkrijgen en zich niet kosteloos burgerlijke partij kunnen stellen voor de jeugdrechtbank.

Aan deze opmerking wordt geen gehoor gegeven aangezien de keuze gemaakt is om de ondergrens voor het aanspreken van jongeren op hun verantwoordelijkheid op twaalf jaar gelegd is en hier niet van afgeweken wordt.

Met het oog op een verlichting van de tekst worden 2 nieuwe definities toegevoegd aan dit artikel, met name 'minderjarige verdachte' (punt 11°) en 'minderjarige delictpleger' (punt 10°).

Artikel 3

Vanuit het Kenniscentrum Kinderrechten vzw wordt extra aandacht voor de rechtswaarborgen van jongeren gevraagd. Ze vragen dan ook het volgende op te nemen in het decreet: uitleg over in welke procedure de jongere zit en waarom, waar ze aan toe zijn, wat er van hen verwacht wordt/kan worden en welke invloed ze zelf kunnen en mogen hebben. Dit stuk werd toegevoegd in artikel 3, §1, 2°.

---

⁶ Deze adviezen zijn consulteerbaar op respectievelijk:

http://www.csj.be/sites/default/files/press_publications/20170920_advies-jeugd-nl-def.pdf,

<https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/naar-een-jeugddelinquentierecht-met-sterke-rechtswaarborgen-voor-de-minderjarige> en

http://www.keki.be/sites/default/files/publications/KeKi%20Beleidsadvies%202017-1%20eigen%20initiatief_Voorontwerp%20Decr%20Jeugddelinquentierecht%20en%20kinderrechtenkader.pdf.

Op grond van een opmerking bij artikel 24, §3, derde lid vanuit het Kenniscentrum Kinderrechten vzw werd een derde lid ingevoegd in paragraaf 4. Op die manier wordt tegemoet gekomen aan de vraag naar het op een passende en doeltreffende wijze bekend maken van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zoals omschreven in artikel 42 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Daarnaast werd het artikel ook aangepast na opmerkingen van het College van Procureurs-Generaal. In paragraaf 4, eerste lid wordt het woord toepasselijk toegevoegd, aangezien in de Memorie van Toelichting staat dat er uitzonderingen zijn op de toepasselijkheid van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van minderjarigen in de integrale jeugdhulp en dit moet verduidelijkt worden in de tekst van het decreet.

Paragraaf 6, tweede lid werd na bespreking met de magistratuur aangepast om een eventuele schending van het vermoeden van onschuld te vermijden.

Daarnaast moest in paragraaf 6, derde lid de term reactie vervangen worden door de term maatregel aangezien het bepaalde niet opgaat voor sancties.

Artikel 4

Artikel 4 wordt gewijzigd met het oog op een verlichting van de tekst.

Artikel 5

Er werd een artikel 5 toegevoegd na opmerkingen uit justitiële hoek over het behouden van de bevoegdheid van de politierechter in het geval een minderjarige verkeersmisdrijven pleegt. Aangezien het nooit de bedoeling was deze bevoegdheid te wijzigen of om verkeersmisdrijven te vatten in dit decreet wordt artikel 36bis wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade overgenomen, zodat duidelijk wordt dat de bevoegdheid voor verkeersmisdrijven gepleegd door minderjarigen bij de politierechter blijft liggen.

Artikel 6

Dit artikel werd hernoemd.

Vanuit het overleg met de jeugdmagistratuur werd gevraagd een uitzondering te voorzien voor de sanctie 'berisping', aangezien er bepaalde gevallen zijn waarbij de feiten gepleegd door een minderjarige dader pas aan het licht komen nadat deze de leeftijd van 23 jaar heeft bereikt. Wanneer een veroordeling tot een berisping mogelijk blijft ook na de leeftijd van 23 jaar, dan kan het slachtoffer toch nog een schadevergoeding toegekend krijgen door de jeugdrechtbank wat een rechtsgang naar de burgerlijke rechter uitspaart. Dit werd niet meegenomen.

Artikel 7

Dit artikel werd hernoemd.

Het artikel wordt na bespreking tijdens de artikelsgewijze bespreking met de magistratuur herschreven zodat de sociale onderzoekopdrachten op parketniveau nog steeds kunnen worden uitgevoerd maar niet meer per se door de sociale dienst. De Procureur des Konings kan nu immers een dienst aanwijzen die door de gemeenschap wordt georganiseerd of die beantwoordt aan de door de gemeenschap gestelde voorwaarden.

Artikel 8

Dit artikel werd hernoemd maar verder op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Artikel 9

Dit artikel werd hernoemd maar verder op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Artikel 10

Dit artikel werd hernoemd.

Op vraag van het College van Procureurs-Generaal wordt aan dit artikel toegevoegd dat de procureur des Konings kan bijgestaan worden door een parketcriminoloog. Deze is een belangrijke actor in de toepassing van het jeugdrecht. De rol van de parketcriminoloog bestaat erin vanuit een multidisciplinaire opleiding en kennis van het netwerk de procureur des Konings te adviseren over de verdere oriëntering van het dossier. Daarnaast kan de parketcriminoloog ook bijstand verlenen bij de praktische uitvoering van de afhandelingsmodaliteiten op parketniveau.

Artikel 11

Dit artikel werd hernummerd.

Het Kinderrechtencommissariaat merkte op dat de voorwaarden die door het parket opgelegd kunnen worden niet afgebakend en omschreven zijn, daar waar de voorwaarden die door de jeugdrechter kunnen opgelegd worden wel omschreven zijn. Dit zorgt voor een mogelijke rechtsongelijkheid waardoor beslist werd artikel 10 in die zin aan te passen en de voorwaarden afgebakend op te sommen.

Ook hier werd op vraag van het College van Procureurs-Generaal de mogelijkheid voorzien dat de Procureurs des Konings wordt bijgestaan door een parketcriminoloog.

Artikel 12

Dit artikel werd hernummerd.

Op vraag van de HCA-diensten wordt een advies met betrekking tot de maturiteit en de psychische en intellectuele capaciteiten van de minderjarige niet meer als voorwaarde gesteld om een aanbod tot bemiddeling te kunnen doen. De maturiteit en capaciteiten van de minderjarige worden immers bekeken op het moment dat men in gesprek gaat om de bemiddeling op te starten om te bepalen wat de beste werkwijze is.

Vanuit het College van Procureurs-Generaal kwam de opmerking dat het verplicht een advocaat raadplegen een grote juridicalisering van de bemiddeling met zich meebrengt. Dit is echter een van de belangrijkste rechtswaarborgen voor de jongere waardoor hier niet van afgeweken wordt.

In deze bepaling werd ook een paragraaf opgenomen waarin bepaald werd dat de betrokken personen het voorstel kunnen laten homologeren, zodat ze over een uitvoerbare titel in het kader van de burgerlijke procedure beschikkend.

In paragraaf 4, derde lid werd een verwijzing naar artikel 32bis Gerechtelijk Wetboek toegevoegd, zodat gebruik gemaakt kan worden van de nieuwe procedures die het mogelijk maken te communiceren via elektronische post.

Artikel 13

Dit artikel werd hernummerd.

Zowel vanuit de SAR WGG, de HCA-diensten, de Hoge Raad voor Justitie, de werkgroep jeugdsanctierecht als vanuit het Raadgevend Comité kwam eenzelfde opmerking. Het positief project moet vanuit de jongere zelf komen en de inhoud ervan kan niet opgelegd en/of voorgesteld worden door het parket. Het is immers een instrument van de jongere om zelf de verantwoordelijkheid te nemen, waardoor het essentieel is dat het voorstel voor het positief project uit de jongere zelf komt. Dit werd verduidelijkt in de tekst.

Ook hier werd op vraag van het College van Procureurs-Generaal de mogelijkheid voorzien dat de Procureurs des Konings wordt bijgestaan door een parketcriminoloog.

In paragraaf 3, derde lid werd, na opmerkingen van het College van Procureurs-Generaal en de HCA-diensten een beoordelingsmarge gelaten aan de Procureur des Konings. Er kunnen immers gegronde redenen zijn waarom een positief project niet volledig kon worden uitgevoerd en nu er een beoordelingsmarge voorzien wordt kan hierop ingespeeld worden.

In paragraaf 4, derde lid werd een verwijzing naar artikel 32bis Gerechtelijk Wetboek toegevoegd, zodat gebruik gemaakt kan worden van de nieuwe procedures die het mogelijk maken te communiceren via elektronische post.

Artikel 14

Dit artikel werd hernummerd.

Aanvulling na opmerkingen uit justitiële hoek met 'de jeugdrechter' aangezien de jeugdrechter optreedt in de voorlopige rechtspleging en de jeugdrechtbank in de rechtspleging ten gronde.

Aanvulling met 'en de dagvaardingen' na opmerkingen uit justitiële hoek.

Artikel 15

Dit artikel werd hernummerd.

Vanuit het College van Procureurs-Generaal kwamen een aantal opmerkingen op paragraaf 2. Zij waren immers bezorgd dat er, op basis van de oorspronkelijke formulering geen veroordelingen bij verstek meer mogelijk zouden zijn of dat een maatregel of sanctie niet zou kunnen worden opgelegd wanneer de jeugdrechter of de jeugdrechtbank er niet in slaagt om een van de verplicht te horen betrokkenen te bereiken. De herformulering zorgt ervoor dat er tegemoet gekomen wordt aan de bestaande bezorgdheden maar dat het hoorrecht wel opgenomen blijft.

Op vraag van de jeugdrechters en het College van Procureurs-Generaal werd paragraaf 3 aangepast. De passage waarin bepaald werd dat het verslag door de betreffende persoon gelezen en voor akkoord ondertekend moest worden, wordt geschrapt omdat dit de procedure voor de jeugdrechter en de jeugdrechtbank te zwaar maakt. Daarnaast wordt het verslag opgemaakt door de griffier, die een beëdigd ambtenaar is. Op de vraag van de Hoge Raad van Justitie om paragraaf 3 volledig te schrappen werd echter niet ingegaan. Het blijft immers belangrijk dat de betrokken personen een kopie van het verslag van hun verhoor door de jeugdrechter of de jeugdrechtbank krijgen.

Artikel 16

Dit artikel werd hernummerd.

Vanuit het College van Procureurs-Generaal kwam de opmerking dat het begrip recidive niet duidelijk was. In het tweede lid punt 3° werd dan ook verduidelijkt dat het zowel gaat over het feit dat de jongere reeds recidiveert als over het gevaar op recidive.

Daarnaast kwamen uit verschillende hoeken, waaronder de SAR WGG en het Kinderrechtencommissariaat de vraag naar het verplicht mee in overweging nemen van de factoren leefomgeving van de minderjarige en de veiligheid van de betrokken minderjarige. Ook aan deze opmerking werd tegemoet gekomen.

Artikel 17

Dit artikel werd hernummerd.

De toevoeging van de verwijzing naar de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade is gebeurd op vraag van het College van Procureurs-Generaal.

Artikel 18

Dit artikel werd hernummerd.

Aangezien het hier een bepaling in het kader van de voorlopige fase betreft wordt, na de artikelsgewijze bespreking met de magistratuur de jeugdrechtbank overal gewijzigd naar de jeugdrechter, aangezien de jeugdrechtbank pas optreedt tijdens de fase ten gronde.

Paragraaf 2, eerste lid werd aangepast op vraag van het College van Procureurs-Generaal aangezien het er met de vorige formulering op leek dat de jeugdrechter beslissingen neemt onder toezicht van de sociale dienst, wat een aantasting is van de onafhankelijkheid van de jeugdrechter. Dit was uiteraard niet de bedoeling, het is de bedoeling om duidelijk te maken dat het de jeugdrechter is die een beslissing neemt en dat deze altijd gepaard gaat met een ondertoezichtstelling van de sociale dienst.

Net als bij het positief project op niveau van het parket kwamen ook bij het positief project tijdens de voorlopige fase heel wat opmerkingen. Het positief project moet vanuit de jongere zelf komen en kan niet opgelegd en/of voorgesteld worden door de jeugdrechter. Het is immers een instrument van de jongere om zelf de verantwoordelijkheid te nemen, waardoor het essentieel is dat het voorstel voor het positief project uit de jongere zelf komt. Daarnaast is het zo dat alles wat de jeugdrechter zou willen opleggen, kan opgelegd worden onder de noemer van de voorwaarden. Dit artikel werd dan ook overeenkomstig aangepast, zodat het positief project van de jongere blijft.

Artikel 19

Dit artikel werd hernummerd.

Op vraag van de magistratuur werden ook de terroristische misdrijven toegevoegd in punt 2°.

Artikel 20

Dit artikel werd hernummerd.

Aangezien het hier een bepaling in het kader van de voorlopige fase betreft wordt, na de artikelsgewijze bespreking met de magistratuur de jeugdrechtbank overal gewijzigd naar de jeugdrechter, aangezien de jeugdrechtbank pas optreedt tijdens de fase ten gronde.

Paragraaf 1, eerste lid, punt 1° werd na bespreking met de magistratuur aangepast om een eventuele schending van het vermoeden van onschuld te vermijden.

Op vraag van de HCA-diensten wordt een advies met betrekking tot de maturiteit en de psychische en intellectuele capaciteiten van de minderjarige niet meer als voorwaarde gesteld om een aanbod tot bemiddeling te kunnen doen. De maturiteit en capaciteiten van de minderjarige worden immers bekeken op het moment dat men in gesprek gaat om de bemiddeling op te starten om te bepalen wat de beste werkwijze is.

In paragraaf 10 wordt een zin toegevoegd, om zo in te spelen op het belang dat door de SAR WGG gehecht werd aan het installeren van een praktijk zodat informatie-uitwisseling over de situatie van de minderjarige in de eerste plaats moet gebeuren door middel van dialoog met de minderjarige.

Artikel 21

Dit artikel werd hernummerd.

Aangezien het hier een bepaling in het kader van de voorlopige fase betreft wordt, na de artikelsgewijze bespreking met de magistratuur de jeugdrechtbank overal gewijzigd naar de jeugdrechter, aangezien de jeugdrechtbank pas optreedt tijdens de fase ten gronde.

Net als bij het positief project op niveau van het parket kwamen ook bij het positief project tijdens de voorlopige fase heel wat opmerkingen. Het positief project moet vanuit de jongere zelf komen en kan niet opgelegd en/of voorgesteld worden door de jeugdrechter. Het is immers een instrument van de jongere om zelf de verantwoordelijkheid te nemen, waardoor het essentieel is dat het voorstel voor het positief project uit de jongere zelf komt. Daarnaast is het zo dat alles wat de jeugdrechter zou willen opleggen, kan opgelegd

worden onder de noemer van de voorwaarden. Dit artikel werd dan ook overeenkomstig aangepast, zodat het positief project van de jongere blijft.

Paragraaf 1, vierde lid, punt 1° werd na bespreking met de magistratuur aangepast om een eventuele schending van het vermoeden van onschuld te vermijden.

Vanuit het College van Procureurs-Generaal werd bij paragraaf 3, tweede lid opgemerkt dat de Procureur des Konings niet meer ten gronde zou mogen dagvaarden om de minderjarige een sanctie te horen opleggen. Dit houdt een schending in van artikel 151 Grondwet en van het vermoeden van onschuld. De minderjarige heeft immers het recht om te worden vrijgesproken. Daarnaast heeft dit ook voor het slachtoffer gevolgen, het slachtoffer kan immers geen schadevergoeding meer bekomen bij de jeugdrechtbank. Hier werd dan ook een aanpassing doorgevoerd, zodat tegemoet gekomen wordt aan deze bezorgdheden.

Artikel 22

Dit artikel werd hernummerd.

Aangezien het hier een bepaling in het kader van de voorlopige fase betreft wordt, na de artikelsgewijze bespreking met de magistratuur de jeugdrechtbank overal gewijzigd naar de jeugdrechter, aangezien de jeugdrechtbank pas optreedt tijdens de fase ten gronde.

Definitie ambulante maatregel is herschreven, dit gelet op het feit dat in meerdere adviezen gevraagd wordt de gehanteerde begrippen zo helder als mogelijk te omschrijven.

Artikel 23

Dit artikel werd hernummerd.

Aangezien het hier een bepaling in het kader van de voorlopige fase betreft wordt, na de artikelsgewijze bespreking met de magistratuur de jeugdrechtbank overal gewijzigd naar de jeugdrechter, aangezien de jeugdrechtbank pas optreedt tijdens de fase ten gronde.

In paragraaf 4, tweede lid en paragraaf 7, tweede lid wordt een zin toegevoegd, om zo in te spelen op het belang dat door de SAR WGG gehecht werd aan het installeren van een praktijk zodat informatie-uitwisseling over de situatie van de minderjarige in de eerste plaats moet gebeuren door middel van dialoog met de minderjarig.

Het College van Procureurs-Generaal vroeg ook een aanpassing van paragraaf 9, omdat de kans bestaat dat er een probleem zou ontstaan met het vermoeden van onschuld wanneer de oorspronkelijke formulering zou behouden blijven. Deze paragraaf werd dan ook gewijzigd om aan de bestaande bezorgdheid tegemoet te komen.

Artikel 24

Dit artikel werd hernummerd.

Aangezien het hier een bepaling in het kader van de voorlopige fase betreft wordt, na de artikelsgewijze bespreking met de magistratuur de jeugdrechtbank overal gewijzigd naar de jeugdrechter, aangezien de jeugdrechtbank pas optreedt tijdens de fase ten gronde.

Het College van Procureurs-Generaal schreef in hun advies dat zij een voorstander waren van het weglaten van de verplichte herziening na vijf dagen bij een oriëntatie. Deze periode wordt in het voorliggende decreet gezien als de periode waarin het oriëntatiecentrum een eerste risicotaxatie uitvoert, op basis waarvan ze aan de jeugdrechter een eerste verslag bezorgen. Dit werd dan ook op die manier verduidelijkt en om te zorgen dat het oriëntatiecentrum een gedegen eerste verslag kan opmaken worden nu 10 kalenderdagen voorzien en wordt uiterlijk op de tiende kalenderdag na de aanvang van de gesloten

oriëntatie een advies bezorgt aan de jeugdrechter over de verdere behoefte aan gesloten begeleiding.

Daarnaast werd na bespreking met de magistratuur paragraaf 2, punt 1° en paragraaf 3, punt 1° aangepast om een eventuele schending van het vermoeden van onschuld te vermijden.

Artikel 25

Dit artikel werd henummerd.

Het College van Procureurs-Generaal merkt op dat artikel 18, §2, 5° spreekt over een maatregel met een duur van 3, 6 of 9 maanden, voorafgegaan door een plaatsing van 1 maand in het oriëntatiecentrum. De opgelegde maatregel kan een keer verlengd worden met maximaal 3 maanden. Als we de optelsom maken dan komen we uit op een duur van 13 maanden terwijl de maximumduur van de voorlopige fase 12 maanden bedraagt. Om hieraan tegemoet te komen wordt bepaald dat een maatregel met maximaal 2 maanden kan verlengd worden in plaats van met 3 maanden.

In paragraaf 3 werd, na een opmerking van het Kenniscentrum Kinderrechten vzw het derde lid geschrapt. Deze opmerking zorgde voor een aanpassing aan artikel 3 van het voorliggende decreet.

Artikel 26

Dit artikel werd henummerd maar verder op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Artikel 27

Dit artikel werd henummerd.

Aan het laatste lid wordt een zin toegevoegd, om zo in te spelen op het belang dat door de SAR WGG gehecht werd aan het installeren van een praktijk zodat informatie-uitwisseling over de situatie van de minderjarige in de eerste plaats moet gebeuren door middel van dialoog met de minderjarige en andere betrokken personen.

Artikel 28

Dit artikel werd henummerd.

In het eerste lid wordt de term vordering vervangen door de term dagvaarding na opmerkingen tijdens de artikelsgewijze bespreking met de magistratuur.

Artikel 29

Dit artikel werd henummerd.

Paragraaf 2, eerste lid werd aangepast op vraag van het College van Procureurs-Generaal aangezien het er met de vorige formulering op leek dat de jeugdrechtbank beslissingen neemt onder toezicht van de sociale dienst, wat een aantasting is van de onafhankelijkheid van de jeugdrechtbank. Dit was uiteraard niet de bedoeling, het is de bedoeling om duidelijk te maken dat het de jeugdrechtbank is die een beslissing neemt en dat deze altijd gepaard gaat met een ondertoezichtstelling van de sociale dienst. Deze verwijzing werd nu opgenomen in paragraaf 2, eerste lid, laatste zin.

De terminologie inzake gesloten zorg werd gewijzigd naar het toevertrouwen aan een open of een gesloten afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst. Op die manier wordt tegemoet gekomen aan de opmerkingen inzake duidelijke terminologie. We hanteren hierbij ook de terminologie zoals omschreven in de gewijzigde Jeugdwet van 2006, dit maakt ook de intentie van deze maatregel duidelijker.

Zowel van de Hoge Raad voor Justitie als van het Kinderrechtencommissariaat kwamen opmerkingen over het feit dat elektronische monitoring vermeld werd maar niet verder was uitgewerkt. Aan deze bezorgdheid wordt nu tegemoet gekomen door het inschrijven van wat elektronische monitoring precies is (definiëren), hoe het kan toegepast worden en met welke finaliteit. Elektronische monitoring, als modaliteit of ondersteuning van welbepaalde sancties, is te aanzien als een alternatief om een gesloten begeleiding te vermijden. De Vlaamse Regering kan ook diensten erkennen en toezien op de kwaliteit van de uitvoering. Hierbij is het belangrijk dat de technologie ook toelaat om de jongere niet enkel statisch in de thuissituatie op te volgen, maar ook bijvoorbeeld door gebruik te maken van geo-tracking ook toelaat dat de mobiliteit van de jongere opgevolgd wordt tijdens activiteiten buitenshuis in het kader van de re-integratie zoals het volgen van een opleiding, werk of vrije tijd.

Artikel 30

Dit artikel werd henummerd maar verder op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Artikel 31

Dit artikel werd henummerd maar verder op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Artikel 32

Dit artikel werd henummerd.

Met het oog op het feit dat alle opmerkingen met betrekking tot het positief project handelden over het feit dat het positief project van de jongere moest komen wordt dit artikel aangepast zodat de jeugdrechtbank een positief project niet oplegt maar laat uitvoeren door de minderjarige.

Artikel 33

Dit artikel werd henummerd meer verder niet gewijzigd op grond van de adviezen.

Artikel 34

Dit artikel werd henummerd maar verder op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Artikel 35

Er werd een nieuw artikel 35 ingeschreven, zodat het toevertrouwen aan het oriëntatiecentrum ook binnen de rechtspleging ten gronde mogelijk is als sanctie.

Artikel 36

Dit is het vroegere artikel 34, dat verder op grond van de adviezen niet gewijzigd werd.

Artikel 37

Dit artikel werd henummerd maar verder op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Het Kinderrechtencommissariaat merkte op dat de terbeschikkingstelling niet werd gespecificeerd.

Daarnaast vroeg het Kinderrechtencommissariaat zich ook af hoe het zat met de rechtsgaranties van de minderjarigen en jongeren die een gesloten begeleiding opgelegd krijgen. Aan deze bezorgdheid werd tegemoet gekomen door het toevoegen van een vierde en vijfde lid aan paragraaf 4. Hierin wordt voorzien in een halfjaarlijkse evaluatie voor de jeugdrechtbank.

Op vraag van het College van Procureurs-Generaal werden zowel in paragraaf 2, eerste lid als in paragraaf 4, tweede lid de terroristische misdrijven toegevoegd.

Artikel 38

Dit artikel werd hernoemd.

Het College van Procureurs-Generaal wijst op de hervormingen die op grond van de Potpourri II-Wet zijn doorgevoerd en die ervoor gezorgd hebben dat alle misdaden nu correctionaliseerbaar zijn. Dit wil zeggen dat onder de nieuwe regelgeving een minderjarige niet meer voor het Hof van Assisen kan worden gebracht. Nu wordt er in paragraaf 2, eerste lid enkel nog gesproken over de bevoegde rechtbank, en niet meer over correctionaliseerbare en niet-correctionaliseerbare misdaden.

Artikel 39

Dit artikel vormt de verdere uitwerking van de nieuwe sanctie toevertrouwen aan een open of een gesloten afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst.

Artikel 40

Dit artikel werd hernoemd maar verder op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Artikel 41

Dit artikel werd hernoemd maar verder op grond van de adviezen niet gewijzigd.

Artikel 42

Dit artikel neemt de noodzakelijke overgangsbepalingen op.

Artikel 43

Dit artikel werd hernoemd.

Er wordt ook expliciet een wetenschappelijke evaluatie van de uithandengeving en de lange gesloten sancties opgenomen, gelet op de adviezen. Deze evaluatie dient ook inzichten vanuit de jeugdmagistratuur (openbaar ministerie en jeugdrechters) mee in rekening te nemen.

Artikel 44

Dit artikel werd hernummerd.

Dit artikel biedt de Vlaamse Regering de mogelijkheid om bepaalde artikelen later in werking te laten treden, gelet op een zorgzame transitie.

D. Advies Raad van State

Op 18 april 2018 verleende de Raad van State zijn advies nr. 62.779/3 over het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

Op 15 december 2017 werd het voorontwerp van decreet houdende diverse wijzigings-, opheffings- en overgangsbepalingen aangaande het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht een eerste keer principieel goedgekeurd. Op 18 december 2017 werd het advies van de Privacycommissie gevraagd. Dit advies met nr. 28/2018 werd ontvangen op 21 maart 2018 en is ongunstig.

Op 18 mei 2018 werd het voorontwerp van decreet houdende diversie wijzigings-, opheffings- en overgangsbepalingen aangaande het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht een tweede keer principieel goedgekeurd, waarna het advies van de Raad van State werd gevraagd.

Op 28 mei 2018 verleende de Raad van State zijn advies nr. 63.059/3 over dit laatste voorontwerp van decreet.

Gevolg gevend aan het advies van de Raad van State onder punt 20 van het advies nr. 63.059/3, worden alle artikelen uit het decreet houdende diversie wijzigings-, opheffings- en overgangsbepalingen aangaande het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, die een onmiddellijk gevolg zijn van het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, geïntegreerd in dit laatste decreet.

Hieronder volgt een artikelsgewijze bespreking bij de artikelen zoals ze zijn opgemaakt na de wijzigingen die werden doorgevoerd op basis van de ingewonnen adviezen, alsook na verwerking van de adviezen nr. 62.779/3 en nr. 63.059/3 van de Raad van State. De hoofdstukken 5 en 6 worden overgenomen vanuit het genoemde 'wijzigingsdecreet' en hier in gevoegd.

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1

Krachtens artikel 128, §1 van de Grondwet en artikel 5, §1, II, 6° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen behoort de bijstand aan personen, en specifiek de jeugdbescherming, tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen. In navolging van het institutioneel akkoord voor de zesde staatshervorming behoren volgende materies nu toe aan de gemeenschappen:

- Het bepalen van de aard van de maatregelen ten aanzien van de minderjarigen die een als strafbaar omschreven feit hebben gepleegd;
- De regels inzake de uithandengeving;
- De regels inzake de plaatsing in een gesloten instelling;
- De gesloten instellingen, volgens nader te bepalen uitvoeringsregels."

Artikel 2

In dit artikel worden een aantal basisbegrippen gedefinieerd. Een aantal definities in dit ontwerp zijn overgenomen uit het decreet inzake bijzondere jeugdbijstand van 7 maart 2008 en de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade.

Een jeugddelict vervangt als term het voorheen gebruikte 'als misdrijf omschreven feit' (MOF). De term 'MOF' paste binnen een jeugdbeschermingsrecht waarbij men uitging van 'onbekwame minderjarigen' die niet verantwoordelijk konden gesteld worden voor de door hen gepleegde feiten. Een van de uitgangspunten van de Vlaamse visie op de aanpak van jeugddelinquentie, is de verantwoordelijkheid van jongeren als vertrekpunt. Jongeren worden uitdrukkelijker beschouwd en benaderd als verantwoordelijke jonge mensen. Een jeugddelict betreft een handeling of een onthouding van een persoon ouder dan twaalf maar jonger dan achttien jaar, die indien gepleegd door een meerderjarige bestraft zou worden op grond van het Strafwetboek of andere (bijzondere) strafbepalingen.

We introduceren en hanteren binnen het Vlaams jeugddelinquentierecht de term 'reactie' als overkoepelende term wanneer we in zijn algemeenheid verwijzen naar het maatschappelijke antwoord dat wordt geboden op een normovertreding door een minderjarige. Bij het hanteren van de term reactie maken we geen onderscheid naar in welke fase van de procedure wordt gereageerd. Wanneer we wel een onderscheid maken tussen de reacties die mogelijk zijn tijdens de voorbereidende rechtspleging en de rechtspleging ten gronde, dan spreken we respectievelijk over 'maatregelen' en 'sancties'. Minderjarigen binnen dit decreet zijn de personen van minstens twaalf jaar, maar die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt wanneer ze een jeugddelict plegen, of verdacht worden van het plegen van een jeugddelict.

Hoofdstuk 2. Grondbeginselen en toepassingsgebied

Afdeling 1. Grondbeginselen

Artikel 3

Wanneer we in dit kader spreken van 'het optreden van de actoren betrokken bij de uitvoering van dit decreet', zien we dit zo breed als mogelijk. We bedoelen hiermee o.m. de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulpverlening, diensten voor Herstelgericht Constructieve Afhandeling (HCA-diensten), personen die werkzaam zijn in diensten of instellingen waar met minderjarige (vermoedelijke) delictplegers gewerkt wordt, ... Eenzelfde verwachting ten aanzien van 'federale actoren' is ingeschreven in de voorafgaande titel van de wet van 8 april 1965. In punt 2° is voorzien 'elke rechtsbedeling ten aanzien van minderjarigen gebeurt, voor- zover zulks mogelijk is, door actoren, ambtenaren en magistraten met een specifieke en permanente opleiding inzake jeugdrecht.'

Artikel 3 bevat de grondbeginselen en geeft de geest weer van hoe dit decreet moet worden aangewend. Bij de toepassing van elk artikel van dit decreet, moeten deze grondgedachten hun uitwerking krijgen.

Snel, duidelijk, constructief, herstelgericht, op maat van en in een voor jongeren begrijpelijke taal reageren op jeugddelicten, vormt de rode draad van eenieders optreden en handelen en dit met respect voor de rechtswaarborgen die in dit kader gelden. In het decreet wordt expliciet verwezen naar de Grondwet en naar internationale verdragsteksten, inzonderheid de rechten uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

Het in artikel 3, §1, 5° beoogde 'vermijden van recidive ter bescherming van de maatschappij op lange termijn door multidisciplinair in te zetten op preventie en de onderliggende oorzaken van jeugddelinquentie aan te pakken' betreft het ontwikkelen en inzetten van een preventieve aanpak: een geïntegreerde preventieve aanpak ter reductie of voorkomen van toekomstige delinquentie of criminaliteit. Verschillende actoren dienen desgevallend samen te werken of functionele relaties op te bouwen wanneer een minderjarige dreigt af te drijven richting delinquentie.

In §3, eerste lid, wordt bepaald dat minderjarige verdachten en delictplegers op een door hem begrijpbare manier tijdig op de hoogte moeten worden gebracht van de rechtswaarborgen die zij (kunnen) genieten. Het betreft een informatieplicht die rust op

meerdere actoren die betrokken zijn op het traject van de minderjarige verdachte of delictpleger. Het betreft een actieve informatieplicht dus actoren moeten zelf het initiatief nemen om de minderjarige verdachten en delictplegers te informeren. Een actor kan reeds in het begin in beeld komen, anderen op een later tijdstip of eerder naar het einde toe. De verwachting is dat eenieder bij de uitoefening van zijn opdrachten in het kader van het voorliggende voorontwerp de minderjarige verdachten en delictplegers die zij begeleiden, ondersteunen, onder hun toezicht hebben, ... , op de hoogte brengen van hun rechten. In principe worden de minderjarigen dus op verschillende, regelmatige tijdstippen geïnformeerd door desgevallend meerdere actoren. Dit moet de minderjarige verdachte en delictpleger toelaten hun rechten te kunnen uitoefenen op het moment dat zij dit nodig achten. Het is om praktische redenen wellicht niet haalbaar dat één actor de minderjarige verdachte en delictpleger informeert over alle mogelijkheden of rechten. Wel dient elke actor – en liefst bij aanvang van hun opdracht of zo snel als mogelijk ('tijdig') – de minderjarige verdachte en delictpleger te informeren over die zaken die van belang kunnen zijn binnen de opdracht die de desbetreffende actor opneemt. De toegelichte bepalingen kunnen dus verschillen naargelang de actor gezien de verschillende opdrachten/rollen.

De in §3, derde lid, opgenomen verwijzing naar 'de toepasselijke artikelen' uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, betreft de artikelen 3, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 24, 25, 28, 31, 34, 37 en 40.

Afdeling 2. Toepassingsgebied van het jeugddelinquentierecht

Artikel 4

Dit artikel betreft het materieel toepassingsgebied van dit decreet. Het geeft aan op welk tijdstip de rechtsfeiten waarop de tekst betrekking heeft, zich moeten voordoen opdat de rechtsgevolgen erop van toepassing zijn. Dit decreet is van toepassing op minderjarigen die een jeugddelict plegen. Het gaat hier concreet om personen die op het ogenblik dat ze minstens twaalf jaar zijn en die de leeftijd van achttien jaar nog niet bereikt hebben, een delict plegen. De leeftijd van de betrokken delictpleger is de bepalende factor voor het al dan niet van toepassing zijn van de bepalingen uit dit decreet. Wordt het jeugddelict gepleegd na de leeftijd van twaalf jaar en voor het bereiken van de leeftijd van achttien jaar, dan is dit decreet van toepassing, zelfs indien de betrokken delictpleger de leeftijd van achttien jaar reeds heeft bereikt op het tijdstip van het instellen van de strafvordering of het opleggen van de maatregel of sanctie.

Dit decreet dient ertoe adequaat te reageren op delinquent gedrag van minderjarigen.

Artikel 5

Dit artikel heeft betrekking op verkeersmisdrijven. Het betreft het behouden van de bevoegdheid van de politierechter in het geval een minderjarige verkeersmisdrijven pleegt. Aangezien het nooit de bedoeling was deze bevoegdheid te wijzigen of om verkeersmisdrijven te vatten in dit decreet, wordt artikel 36bis, eerste lid, van de wet van 8 april 1965, overgenomen zodat duidelijk wordt dat de bevoegdheid voor verkeersmisdrijven gepleegd door minderjarigen bij de politierechter blijft liggen.

Artikel 6

Dit artikel betreft het temporeel toepassingsgebied van het decreet. De sancties die aan minderjarige plegers van jeugddelicten kunnen worden opgelegd op grond van dit decreet, kunnen niet langer duren dan tot de betrokkene de leeftijd van drieëntwintig jaar bereikt. Hierop bestaat één uitzondering: de sanctie van de gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar. Deze sanctie kan de leeftijdsgrens van drieëntwintig jaar overschrijden in het geval ze wordt opgelegd aan een minderjarige van zestien of zeventien jaar. Ook de afhandeling op niveau van het openbaar ministerie neemt een einde op het moment dat de minderjarige de volle leeftijd van drieëntwintig jaar bereikt. Ook de terbeschikkingstelling, welke in voorkomend geval kan gecombineerd worden met de sanctie gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar, kan de leeftijdsgrens van drieëntwintig jaar overschrijden.

Wat de sancties 'berisping' en 'geen sanctie opleggen gelet op wat als maatregel is uitgevoerd of doorlopen is' betreft, wordt expliciet bepaald dat deze kunnen worden opgelegd tot de betrokken minderjarige delictpleger de volle leeftijd van drieëntwintig jaar bereikt. Het is immers niet de bedoeling dat deze reactiemogelijkheden, ook al zijn ze zelf in tijd beperkt, nog kunnen worden toegepast ongeacht de leeftijd die de betrokkene intussen bereikt heeft en derhalve totdat het als misdrijf omschreven feit is verjaard.

Hoofdstuk 3. De sociale onderzoeksopdrachten en de afhandeling op niveau van het openbaar ministerie

Afdeling 1. De sociale navorsingsopdrachten

Artikel 7

De procureur des Konings kan een door de Vlaamse Gemeenschap georganiseerde of erkende dienst de opdracht geven om de naleving van de voorwaarden op te volgen of een positief project te begeleiden.

Afdeling 2. De afhandeling op niveau van het openbaar ministerie

Het openbaar ministerie staat in voor de handhaving en de verdediging van het algemeen belang. Daartoe geeft het openbaar ministerie aan elk vastgesteld misdrijf een proportioneel en maatschappelijk relevant antwoord binnen een maatschappelijk aanvaardbare termijn en houdt hierbij rekening met het belang van de slachtoffers. Het voorzien van een uitgebreide(re) bevoegdheid voor het openbaar ministerie heeft als voordeel dat het de mogelijkheid geeft om een snelle respons te geven op ongepast en ongewenst gedrag, zonder dat een rechterlijke tussenkomst noodzakelijk is. Dat meerdere reactiewijzen mogelijk zijn op niveau van het openbaar ministerie, geeft hen de mogelijkheid om 'gericht', 'op maat' en 'op niveau' van de betrokken minderjarige te reageren. Het openbaar ministerie kan zo proactief en repressief jeugdcriminaliteit mee beheersen en verminderen en bijdragen tot een leefbare en veilige samenleving. De decreetgever geeft hierbij het openbaar ministerie alle kansen om samen te werken met de betrokken actoren en herstelgericht te werken. Dit zonder aan het openbaar ministerie vrij spel te geven: de bevoegdheden zijn exhaustief omschreven en rechtswaARBorgen zijn voorzien. Het openbaar ministerie moet bovendien bij de uitoefening van zijn opdrachten optreden op een integere, objectieve, onpartijdige, menselijke en onafhankelijke wijze en dit met respect voor de wet en de fundamentele rechten en vrijheden.

Wanneer een minderjarige ingaat op hetgeen door het openbaar ministerie wordt voorgesteld, komt het aan de decreetgever toe erover te oordelen of de verstoring van de openbare orde genoegzaam is of kan zijn hersteld door het ingaan op en het uitvoeren van de voorstellen of het aanbod van het openbaar ministerie. Enkel in die gevallen waarbij de minderjarige op dergelijk voorstel of aanbod ingaat, zal de uitvoering of bemiddeling aanleiding kunnen geven tot verval van de strafvordering.

Onderafdeling 1. Seponering door de procureur des Konings

Artikel 8

De procureur des Konings kan beslissen om een strafbaar feit niet te vervolgen. Een van de dingen die het parket kan beslissen wanneer het niet vervolgt, is om de zaak te seponeren, dat wil zeggen dat de zaak zonder gevolg wordt geklasseerd.

Ook in jeugdzaken kan van deze mogelijkheid gebruik worden gemaakt.

beschikt de procureur des Konings over de mogelijkheid om te seponeren. Het strafprocesrecht van gemeen recht, meer bepaald artikel 28quater, eerste lid, van het wetboek van Strafvordering is van toepassing. Volgens dit artikel is het de procureur des Konings die, rekening houdend met richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, oordeelt over de opportuniteit van de vervolging. De procureur des Konings oordeelt ook over de

opportunity van de vervolging van een minderjarige die ervan verdacht wordt een jeugddelict te hebben gepleegd.

De procureur des Konings moet de reden aangeven waarom hij beslist de voorliggende zaak te seponeren. Verschillende redenen kunnen worden aangehaald. Zo worden als redenen o.m. gebruikt dat de toestand intussen geregulariseerd is, er maar sprake is van een beperkte maatschappelijke weerslag, het nadeel is zeer klein, de redelijke termijn werd overschreden, er andere prioriteiten zijn vastgelegd op parketniveau, er onvoldoende bewijzen zijn. Soms is het feit dat men te maken heeft met een minderjarige (vermoedelijke) pleger, op zich een reden voor het parket om te seponeren.

Artikel 9

Dit artikel betreft een loutere overname van de op vandaag bestaande praktijk op grond van artikel 45ter, eerste en tweede lid Jeugdwet, ingevoerd bij artikel 12 van de wet van 13 juni 2006.

De waarschuwingsbrief impliceert dat de procureur des Konings van oordeel is dat er voldoende ernstige aanwijzingen zijn ten laste van de minderjarige of de minderjarige de feiten erkend heeft. Met de waarschuwingsbrief oordeelt de procureur des Konings dat de strafbare feiten die een minderjarige gepleegd heeft niet ernstig genoeg zijn om hem/haar voor de jeugdrechter te brengen, maar hij tegelijk toch een duidelijk signaal wil geven. Met deze waarschuwingsbrief geeft de procureur des Konings het signaal dat ook eenmalige of minder ernstige feiten niet zomaar gedoogd worden en nodigt hij de minderjarige en zijn ouders uit voor een gesprek waarbij de betrokkenen worden gewezen op de risico's en de gevolgen van delinquent gedrag.

De waarschuwingsbrief heeft geen weerslag op burgerlijk vlak of in het kader van de wettelijke herhaling.

In de waarschuwingsbrief staat vermeld over welke feiten het gaat. Concreet vraagt het parket door middel van deze brief met aandrang om deze of andere strafbare feiten niet meer te plegen en staat in deze brief eveneens wat de mogelijke juridische gevolgen kunnen zijn van dergelijke feiten. Een kopie van deze brief wordt eveneens bezorgd aan beide ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken. Aan hen wordt gevraagd om het toezicht op de minderjarige te verhogen. De waarschuwingsbrief is dus te beschouwen als een schriftelijke verwittiging.

Artikel 10

Wanneer het parket van oordeel is dat de feiten bewezen zijn kan het parket beslissen de minderjarige en zijn ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken op te roepen op het parket. De minderjarige en de ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken krijgen in eerste instantie een oproepingsbrief waarin men verzocht wordt om zich aan te bieden op het parket. In de uitnodigingsbrief staat vermeld over welke feiten het gesprek zal gaan. Concreet zal er een gesprek doorgaan op het parket met de parketcriminoloog. Tijdens dit gesprek wordt een toelichting gegeven bij de beslissing om een herinnering aan de wet te geven en zal nagegaan worden hoe de leefomstandigheden van de minderjarige zijn. De betrokkenen worden eveneens gewezen op de risico's en mogelijke gevolgen van het delinquent gedrag van de minderjarige. De herinnering aan de wet is dus te beschouwen als een mondelinge verwittiging.

Onderafdeling 2. Verval van de strafvordering na de uitvoering van voorwaarden

Artikel 11

De procureur des Konings kan aan het seponeren voorwaarden verbinden. Wanneer de opgelegde voorwaarden worden nageleefd, leidt dit tot het verval van de strafvordering.

Aan de afhandelingswijze van 'seponeren onder voorwaarden' zijn enkele vereisten verbonden:

- De betrokken minderjarige mag niet ontkennen dat hij het jeugddelict dat hem ten laste wordt gelegd, heeft gepleegd;

- De betrokken minderjarige moet worden bijgestaan door een advocaat wanneer met de procureur des Konings gesproken wordt over de te vervullen voorwaarden. De minderjarige kan zich niet laten vertegenwoordigen omdat hij zelf het nut van de voorwaarden moet begrijpen;
- Alle betrokken partijen beschikken over een termijn van vijftien werkdagen om al of niet het voorstel van de procureur des Konings te aanvaarden en hierop in te gaan.

De uitvoering van de voorwaarden mag niet langer duren dan zes maanden.

De strafvordering vervalt wanneer alle voorwaarden gedurende de opgelegde termijn werden nageleefd.

Onderafdeling 3. De bemiddeling

Artikel 12

Dit artikel voorziet in de verplichting in hoofde van de procureur des Konings om het aanbod te doen van deelname aan een bemiddeling. In alle gevallen waarin aan de gestelde voorwaarden is voldaan, dient een bemiddelingsaanbod te gebeuren door de procureur des Konings. Dit dient dus ook te gebeuren in de gevallen waarnaar de Raad van State refereert onder punt 79, zijnde wanneer de procureur des Konings beslist tot gewone seponering of indien hij dit niet opportuun acht wegens bijzondere omstandigheden, mede gelet op de aard van het misdrijf.

Er zijn meerdere redenen waarom er ook in die gevallen een bemiddelingsaanbod dient te gebeuren:

- Maximaal prioriteit geven aan een herstelrechtelijk aanbod, waarin betrokken partijen zelf de kans krijgen om naar een oplossing te zoeken, is een belangrijke keuze binnen dit jeugddelinquentierecht.

Door het voorzien in de garantie dat verdachte/delictpleger en slachtoffer steeds de kans krijgen om gebruik te maken van het aanbod van herstelbemiddeling of herstelgericht groepsoverleg, wordt een vorm van 'recht op herstel' geïnstalleerd.

Binnen dit specifiek herstelrechtelijk aanbod staat de ondersteunde dialoog en ontmoeting van verdachte/delictpleger en slachtoffer met de focus op de door het jeugddelict aangerichte schade centraal.

- Het bieden van maximale kansen voor deze dialoog tussen (vermoedelijke) pleger en slachtoffer impliceert dat de uitkomst van dit proces tussen beide volledig losstaat van andere reacties op het jeugddelict. Het vooronderstelt bovendien volledige vrijwilligheid van betrokken (vermoedelijke) pleger en slachtoffer.
- Het inzetten op het systematisch garanderen van dit aanbod biedt een krachtig middel om te komen tot een maximale, constructieve betrokkenheid van het slachtoffer. De vrijwilligheid langs de kant van het slachtoffer moet hierbij wel behouden blijven;
- Met herstelgericht werken kunnen minderjarige verdachten en delictplegers laten zien dat ze fout waren, maar dat ze de schade willen herstellen en hun fout willen rechtzetten. Het consolideren en beter garanderen van een aanbod van herstelbemiddeling in elke fase van de reactie op het jeugddelict, kan beschouwd worden als het inbouwen van een 'recht op herstel'.

De procureur des Konings moet dit aanbod schriftelijk doen, en dit zowel ten aanzien van de minderjarige als t.a.v. de ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken én het slachtoffer en de personen die ten aanzien van het minderjarig slachtoffer het ouderlijk gezag uitoefenen of de opvoedingsverantwoordelijken. Het betreft hier de herstelbemiddeling dader-slachtoffer onder begeleiding, en met de hulp van een onpartijdige bemiddelaar.

Met deze afhandelingswijze op parketniveau wordt aan de minderjarige verdachte, zijn ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijke, en het slachtoffer en de personen die ten aanzien van het minderjarig slachtoffer het ouderlijk gezag uitoefenen of de opvoedingsverantwoordelijken, de mogelijkheid geboden om een communicatieproces aan te vatten met het oog op het bereiken van een akkoord in verband met het herstel van de gevolgen van het jeugddelict.

De bemiddeling kan worden toegepast indien de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- er bestaan ernstige aanwijzingen van schuld omtrent de schuld van de minderjarige
- de betrokken minderjarige ontkent het plegen van de feiten niet;
- er is een slachtoffer waarvan de identiteit is vastgesteld.

Vooraleer de minderjarige verdachte kan instemmen met een bemiddeling, moet hij zich wenden tot een advocaat. Hetzelfde geldt indien het slachtoffer minderjarig is. Wat de andere mogelijks betrokken personen betreft, deze moet de procureur des Konings enkel informeren over het feit dat ze zich kunnen wenden tot een advocaat voor bijstand. Alle betrokken partijen beschikken over een termijn van vijftien werkdagen om al of niet in te gaan op het aanbod van bemiddeling en iedereen kan ten allen tijde terugkomen op hun beslissing. De bemiddeling kan immers enkel op vrijwillige basis worden aangevat en verlopen.

De minderjarige vermoedelijke pleger van een jeugddelict, alsook het slachtoffer indien dit minderjarig is, moeten zich laten bijstaan door een advocaat op het moment dat het akkoord wordt vastgelegd.

In deze bepaling werd ook een paragraaf opgenomen waarin bepaald werd dat de betrokken personen het voorstel kunnen laten homologeren.

De in §3, derde lid, voorziene bepaling dat de procureur des Konings opnieuw handelt cfr. dit artikel en er desgewenst een nieuwe procedure, met een nieuwe bemiddelaar kan doorlopen worden, heeft als bedoeling dat de procureur des Konings een nieuw aanbod tot bemiddeling doet aan alle betrokken personen in de zin van artikel 2, 2°, van het voorontwerp en daarna, zo die personen ingaan op dat aanbod, dat een nieuwe bemiddeling wordt gestart, eventueel met een nieuwe bemiddelaar.

Een akkoord in het kader van een bemiddeling impliceert niet noodzakelijk de (uitdrukkelijke) erkenning van de feiten door de minderjarige verdachte. Een noodzakelijke randvoorwaarde om te kunnen overgaan tot een bemiddeling is dat de minderjarige verdachte het jeugddelict niet ontkent. De inhoud van het akkoord tussen de betrokken partijen behoort hen toe. Wanneer een expliciete erkenning voor hen geen onderdeel dient uit te maken van het bereikte akkoord, binnen het voor ogen hebbende herstel, dan hoeft dit niet. De betrokken partijen dienen er enkel toe te komen een akkoord te bereiken, waar ze zich allemaal achter zetten, over hoe zij willen overgaan tot herstel.'

De verwijzing naar artikel 32bis Gerechtelijk Wetboek maakt dat er gebruik gemaakt kan worden van de nieuwe procedures die het mogelijk maken te communiceren via elektronische post.

Onderafdeling 4. Het positief project

Artikel 13

Dit artikel geeft aan de procureur des Konings de mogelijkheid om de minderjarige verdachte het aanbod te doen om een positief project uit te werken. Het doel van deze afhandelingswijze is de minderjarige verdachte de mogelijkheid te bieden om de verantwoordelijkheid voor zijn handelingen op zich te nemen door zelf voor een oplossing te zorgen en zo goed mogelijk te kiezen welke reactie voor hem nuttig en/of noodzakelijk is. Het responsabiliseren van de minderjarige staat voorop. Het positief project doet een appél aan de minderjarige om op een actieve en constructieve wijze zelf antwoorden te bieden naar aanleiding van de gepleegde feiten. De minderjarige moet hier echter kunnen rekenen op de nodige begeleiding en ondersteuning, maar zonder dat dit ertoe mag leiden dat het initiatief wordt weggenomen bij de minderjarige. Wanneer de minderjarige met een voorstel komt, kan de procureur des Konings de inhoud niet wijzigen. Hij kan wel weigeren om een positief project goed te keuren in een met bijzondere redenen omklede beslissing. Bijvoorbeeld indien dit strijdig is met de openbare orde, het belang schaadt van een van de betrokken partijen, enzovoort.

Wanneer de procureur des Konings de minderjarige verdachte het aanbod heeft gedaan om een positief project uit te voeren, en deze laatste hier niet op ingaat of er niet in slaagt om inhoudelijk een positief project uit te werken, staat deze bepaling er niet aan in de weg dat het openbaar ministerie een vordering tot het opleggen van een maatregel instelt op grond van artikel 14.

Het positief project bestaat in het zonder vergoeding, in hoofde van de minderjarige, verrichten van een prestatie waardoor de re-integratie van deze minderjarige bevorderd wordt. Dit kan gaan om het volgen van een opleiding, een deelname aan een georganiseerde activiteit, een taak ten dienste van de gemeenschap, ... De belangrijkste reden voor de invoering van het positief project als afhandelingswijze op niveau van het openbaar ministerie is de minderjarige betrekken bij het bepalen van de inhoud van het antwoord. Het voorstel dat de minderjarige aanbrengt moet evenredig zijn naar de omvang van de feiten. Voor de door de gemeenschap erkende of georganiseerde diensten die moeten instaan voor de begeleiding van de minderjarige, evenals voor de advocaat van de minderjarige, ligt hier een belangrijke opdracht. Zij moeten de minderjarige begeleiden en ondersteunen, maar ook voorkomen dat hij een onredelijke of een totaal onevenredige te leveren prestatie voorstelt.

Een expliciete erkenning van een fout is niet vereist: niet ontkennen van het jeugddelict is de wettelijke vereiste. Het decreet voert geen onweerlegbaar vermoeden van erkenning van schuld in. Het al dan niet voorstellen en uitvoeren heeft weerslag op burgerlijk gebied. Het voorstellen om herstel van de schade na te streven, of de schade te herstellen, kan wel een onderdeel uitmaken van het positief project.

Op het niveau van het openbaar ministerie mag het uit te voeren positief project niet meer bedragen dan 30 uur.

Brengt de minderjarige de uitvoering van het positief project tot een goed einde, conform wat hij had uitgewerkt, dan betekent dit het einde van de reactie op het jeugddelict: de strafvordering vervalt in dat geval. Wordt het positief project niet volledig uitgevoerd overeenkomstig wat werd uitgewerkt, dan kan de procureur des Konings de zaak alsnog aanhangig maken bij de jeugdrechter. Hier wordt een beoordelingsmarge gelaten aan de Procureur des Konings daar er gegronde kunnen redenen zijn waarom een positief project niet (volledig) kon worden uitgevoerd. Door het voorzien van een beoordelingsmarge in hoofde van de procureur des Konings, kan hierop ingespeeld worden.

De verplichte oproeping van ouders of opvoedingsverantwoordelijken bij het positief project is noodzakelijk vertrekkende vanuit de visie dat de minderjarige verdachte verantwoordelijkheid mag en kan opnemen, maar dat dit ouders en opvoedingsverantwoordelijken niet ontslaat van hun verantwoordelijkheid. Het actief betrekken van deze personen maakt onderdeel uit van het ondersteunen van de minderjarige in het proces van groeien in verantwoordelijkheid, het kan er niet los van gezien worden. Het ontwerp van decreet hecht veel aandacht aan contextgericht werken en heeft als ambitie om effectief de context maximaal te betrekken en (samen) met hen aan de slag te gaan. Oog hebben voor het (gezins-)systeem als totaliteit, en ook hen de kans geven om zich te laten horen, zijn belangrijke elementen binnen de Vlaamse visie op jeugddelinquentie. Binnen een instrument als het positief project – dat bij uitstek hét instrument is van de minderjarige zelf – is het van belang om te weten hoe de context hiernaar kijkt en waar zij eventueel een 'partner' kunnen zijn voor de minderjarige. Of hen minstens de kans hiertoe te geven. Deze verplichte oproeping mag echter niet zo geïnterpreteerd worden dat er geen uitspraak bij verstek zou mogelijk zijn in die gevallen waar ouders of opvoedingsverantwoordelijken niet wensen of kunnen aanwezig zijn.

De verwijzing naar artikel 32bis Gerechtelijk Wetboek maakt dat er gebruik gemaakt kan worden van de nieuwe procedures die het mogelijk maken te communiceren via elektronische post.

Hoofdstuk 4. De afhandeling op niveau van de jeugdrechter en de jeugdrechtbank

Afdeling 1. Het optreden van de jeugdrechter of de jeugdrechtbank en de behandeling van de zaak

Artikel 14

Dit artikel voorziet dat een zaak bij de jeugdrechter (voorbereidende rechtspleging) of jeugdrechtbank (rechtspleging ten gronde) enkel aanhangig kan worden gemaakt door vordering van of dagvaarding door de procureur des Konings. Het parket heeft het 'monopolie van saisinerecht': alleen het parket oordeelt over de gepastheid om een reactie op een jeugddelict uit te lokken. Dit monopolie heeft tot gevolg dat de zaak nooit door een andere partij (bv. jongere zelf, ouders, ...) aan de jeugdrechter of jeugdrechtbank kan worden voorgelegd, maar ook dat de jeugdrechter of jeugdrechtbank niet ambtshalve kennis kunnen nemen van een zaak in dit kader. Ook het slachtoffer kan de vervolging niet op gang brengen door een klacht met burgerlijke partijstelling, noch door de rechtstreekse dagvaarding⁷.

Artikel 15

De jeugdrechter of jeugdrechtbank kan geen reactie opleggen aan een minderjarige verdachte of delictpleger vooraleer hij de betrokken minderjarige heeft gehoord. Dit horen van de minderjarige kan doordat deze in persoon aanwezig is bij de jeugdrechter, op de jeugdrechtbank of tijdens een kabinetszitting, dan wel door middel van een videoconferentie. Dit laatste is enkel mogelijk nadat de minderjarige hierover overleg gepleegd heeft met zijn advocaat en hij na dit overleg op uitdrukkelijke wijze akkoord gaat met deze werkwijze.

Er bestaat niet enkel een verplichting in hoofde van de rechtbank om de minderjarige te horen, ook zijn ouders, de wettelijke vertegenwoordigers of de opvoedingsverantwoordelijken moeten worden gehoord over de feiten die de minderjarige worden ten laste gelegd voordat een reactie kan worden opgelegd.

Deze nieuwigheid die we voorzien in het voorontwerp geeft op een moderne manier invulling aan het recht van de minderjarige om te worden gehoord. Deze hedendaagse methodiek geeft jongeren de kans om zoveel als mogelijk te participeren en deel te nemen aan de procedure, en dit op een voor hen toegankelijke wijze, die aansluit bij 'een meer en meer gedigitaliseerde en elektronische leefwereld van jongeren'. Deze technologie maakt het voortaan mogelijk om zaken te behandelen zonder dat partijen fysiek samen aanwezig zijn. Een digitale verbinding met klank en beeld zorgt er voor dat toch het gevoel ontstaat samen in één ruimte aanwezig te zijn. Het systeem biedt vooral voordelen op het vlak van tijd en afstand. De mogelijkheid om te werken via videoconferentie is op vandaag ook voorzien in de federale regelgeving. Moderne technologieën vinden op federaal niveau mondjesmaat, maar meer en meer, hun ingang in de rechterlijke wereld.

Vanuit de Vlaamse Gemeenschap proberen we eveneens rekening te houden met een evoluerende maatschappij en de rechtspleging en invulling van reacties, waar mogelijk, hier op af te stemmen. Het horen van een minderjarige vanop afstand is in bepaalde omstandigheden, en wanneer de technische ondersteuning hiervoor aanwezig is, een volwaardig alternatief om invulling te geven aan het hoorrecht.

De mogelijkheid van een videoconferentie wordt niet in alle gevallen voorzien. Zo is dit nooit mogelijk bij de eerste verschijning van de minderjarige voor de jeugdrechter of jeugdrechtbank. Daarnaast is het ook steeds de jeugdrechter/jeugdrechtbank die finaal kan beslissen dat de minderjarige wel in persoon moet aanwezig zijn. Men hoeft er dus geen uitvoering aan te geven, het is een bijkomende mogelijkheid die wordt voorzien om uitvoering te geven aan het hoorrecht van de minderjarige. De redenen hiervoor zijn niet

---

⁷ Door een rechtstreekse dagvaarding brengt een benadeelde persoon de strafvordering zelf op gang en maakt hij de zaak rechtstreeks aanhangig voor de strafrechter zonder dat hiervoor een burgerlijke partijstelling nodig is of zelfs een formele klacht. In dit geval dient de benadeelde te beschikken over alle bewijsstukken die de schuld van de dader ontegensprekelijk vaststellen.

ingegeven vanuit' een kostenbesparend gedachtegoed', al kan dergelijk systeem wel desgevallend dit effect genereren. Bijkomend geeft het systeem, naast de voordelen op het vlak van tijd en afstand, ook het voordeel van risicobeperking. Mogelijkheden voor ontvluchting tijdens, of naar aanleiding van de overbrenging, worden beperkt.

We voorzien voorwaarden welke moeten vervuld zijn om verschijning via videoconferentie toe te laten en er wordt een delegatie aan de Vlaamse Regering ingeschreven om de nadere regels omtrent het gebruik van de videoconferentie te bepalen. De volgende voorwaarden worden bepaald waardoor de deelname van een minderjarige verdachte of delictpleger aan de rechtspleging verenigbaar is met het recht op een eerlijk en openbaar proces:

- 1) de minderjarige, de jeugdrechter of jeugdrechtbank, het openbaar ministerie, de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige, de opvoedingsverantwoordelijken en de burgerlijke partijen en hun respectievelijke advocaten moeten in de mogelijkheid zijn om iedereen die deelneemt aan de zitting de verschillende partijen tezelfdertijd te kunnen zien en horen zonder technische belemmering;
- 2) de partijen moeten daadwerkelijk en vertrouwelijk met hun advocaat kunnen communiceren.

Artikel 16

De beoordelingsvrijheid van de jeugdrechter of jeugdrechtbank inzake de in een concreet geval op te leggen reactie is groot. De jeugdrechter of jeugdrechtbank beslist over de reactie naargelang:

- de ernst van de feiten, de omstandigheden waarin zij zijn gepleegd, de schade en de gevolgen voor het slachtoffer;
- de persoonlijkheid van en maturiteit van de betrokken jongeren;
- recidive;
- de veiligheid van de maatschappij;
- de leefomgeving van de betrokken minderjarige;
- de veiligheid van de betrokken minderjarige.

Er rust een motiveringsplicht op de jeugdrechter of jeugdrechtbank: de genomen beslissing moet op grond van de genoemde factoren en de specifieke omstandigheden gemotiveerd worden. Het moet duidelijk zijn op grond van welke overwegingen men tot een beslissing is gekomen.

De jeugdrechter of jeugdrechtbank kunnen meer dan één maatregel of sanctie opleggen. Een combinatie van maatregelen of sancties is mogelijk maar zonder het proportionaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel uit het oog te verliezen.

Artikel 17

Dit artikel bepaalt dat wanneer een minderjarige verdachte of delictpleger een maatregel of sanctie opgelegd krijgt, de uitvoering hiervan zo dicht mogelijk bij de verblijfplaats van zijn ouders, wettelijke vertegenwoordigers of opvoedingsverantwoordelijken moet gebeuren, ook in het geval van een plaatsing in een gemeenschapsinstelling.

Artikel 18

Erkennen dat jongeren jonge mensen zijn, die in groeiende mate verantwoordelijkheid mogen en kunnen opnemen, ontslaat ouders, wettelijke vertegenwoordigers en opvoedingsverantwoordelijken niet van hun verantwoordelijkheid. De minderjarige ondersteunen in het proces van 'groeien in verantwoordelijkheid' kan niet los gezien worden van het actief betrekken van deze personen in de reactie op een jeugddelict gepleegd door een minderjarige. Er is sprake van een gedeelde, gedragen verantwoordelijkheid. Ouders en opvoedingsverantwoordelijken moeten betrokken worden in de opvolging van de reactie, maar waar nodig moet ook ten aanzien van hen kunnen gereageerd worden.

Met dit artikel hebben we de ambitie om ook effectief met de context van de minderjarige delictpleger aan de slag te gaan, delictgericht te werken. Wanneer er indicaties zijn die wijzen op een onaangepaste reactie op, en/of onbekwaamheid van ouders, wettelijke vertegenwoordigers en andere opvoedingsverantwoordelijken, om te reageren op het gedrag van de minderjarige verdachte of minderjarige delictpleger, moet het mogelijk zijn om een dwingend appél te doen op hun verantwoordelijkheid en hen te ondersteunen in het (leren) omgaan met het gedrag van de betrokken minderjarige.

Het decreetaal voorzien van een aanbod met ondersteuning vanuit een dienst, kan aan deze nood tegemoet komen. De wijze waarop ouders, wettelijke vertegenwoordigers en opvoedingsverantwoordelijken worden benaderd is hierbij van belang. Indien deze personen op een correcte wijze benaderd worden is het doen van een dwingend appél op hun verantwoordelijkheid en actieve betrokkenheid bij invulling, uitvoering en opvolging van de reactie op het jeugddelict, legitiem. Hierbij is het belangrijk om oog te hebben voor het (gezins-)systeem als totaliteit.

De 'onpartijdige tussenpersoon' waarvan melding wordt gemaakt in dit artikel is ' een persoon die staat tussen de ouders en de minderjarige en die deel uitmaakt van de dit artikel vermelde dienst.

Afdeling 2. De voorbereidende rechtspleging

Artikel 19

Wanneer de jeugdrechter tijdens de voorbereidende rechtspleging een reactie oplegt aan een minderjarige verdachte, spreken we van een maatregel. De jeugdrechter kan ook aan een persoon die achttien jaar of ouder is een maatregel opleggen, zolang de vordering die is ingesteld door het openbaar ministerie, feiten betreft die door de betrokken persoon werden gepleegd voor deze de leeftijd van achttien jaar bereikte.

Onderafdeling 1. Het herstelrechtelijk aanbod en maatregelen ten aanzien van minderjarige verdachten

Artikel 20

De eerste paragraaf van het artikel geeft de mogelijkheid om op niveau van de jeugdrechter het herstelrechtelijk aanbod van deelname aan een bemiddeling of een herstelgericht groepsoverleg te doen.

- Bemiddeling - Herstelbemiddeling wordt aangeboden door de jeugdrechter, aan de minderjarige verdachte/delictpleger, zijn ouders en aan het slachtoffer van een jeugddelict. Samen met een neutrale bemiddelaar wordt gezocht naar een mogelijke vorm van herstel en/of wordt er gecommuniceerd omtrent de feiten en de gevolgen ervan. Herstelbemiddeling is een vertrouwelijk proces tussen de partijen waaraan ze vrijwillig deelnemen. Bemiddeling geeft alle betrokkenen de kans om een actieve rol op te nemen. Beide partijen kunnen hun verhaal brengen en eventuele verwachtingen uiten. Er wordt eveneens gezocht naar een manier om met de gevolgen van de feiten om te gaan.
- Herstelgericht groepsoverleg (HERGO) - Wanneer een minderjarige een jeugddelict heeft gepleegd, kan de jeugdrechter een herstelgericht groepsoverleg (HERGO) voorstellen. Dat is een bijeenkomst waarbij de minderjarige verdachte/delictpleger en het slachtoffer, elk met hun achterban, op zoek gaan naar een constructieve oplossing voor de gevolgen van het delict. Bij een HERGO kan het slachtoffer duidelijk maken wat de feiten betekend hebben en/of wat de eventuele verdere gevolgen hiervan zijn (geweest). Door een ontmoeting met de verdachte/delictpleger komt hij meer te weten over de jongere en zijn achtergrond en kan hij antwoorden krijgen op zijn vragen. Het slachtoffer wordt actief betrokken in het zoeken naar een vorm van herstel. De verdachte/delictpleger krijgt de kans om te begrijpen wat de gevolgen zijn van zijn daden en gaat zelf op zoek naar een

oplossing om zijn fout zo goed mogelijk te herstellen. Zo kan hij verantwoordelijkheid opnemen voor de feiten en een voorstel doen om in de toekomst een herhaling ervan te vermijden. Nadat zowel slachtoffer als verdachte/delictpleger zijn verhaal heeft gedaan, zondert de minderjarige verdachte/delictpleger zich met zijn achterban af om een intentieverklaring op te stellen. Hierin staan de stappen die hij zal ondernemen om de materiële en/of morele schade te herstellen aan het slachtoffer en aan de maatschappij en om toekomstige feiten te vermijden. Het voorstel wordt met het slachtoffer en de moderator besproken. Als zij akkoord gaan, wordt de intentieverklaring overgemaakt aan de jeugdrechter, het openbaar ministerie, de advocaat van de minderjarige en de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening. Als de minderjarige verdachte/delictpleger zijn afspraken goed nakomt, kan de jeugdrechter zijn dossier sluiten.

Daar waar op het niveau van het openbaar ministerie de verplichting bestaat om het aanbod tot deelname aan een bemiddeling te doen, is dit op niveau van de jeugdrechter niet het geval. De jeugdrechter kan het aanbod doen, maar er rust geen verplichting op hem. Wanneer hij beslist het aanbod tot deelname aan een bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg niet te doen, moet dit door de hem gemotiveerd worden.

De reden waarom ook op niveau van de jeugdrechter voorzien wordt in dit herstelrechtelijk aanbod van bemiddeling en herstelgericht groepsoverleg, geeft opnieuw uitvoering aan één van de basisgedachten die als een rode draad doorheen dit decreet loopt: de minderjarige verdachte een actieve rol geven in het opnemen van verantwoordelijkheid voor zijn handelen en zelf oplossingen aan te reiken voor het herstellen van de veroorzaakte schade.

De tweede paragraaf van het artikel voorziet in de verschillende maatregelen die de jeugdrechter op vordering van het openbaar ministerie kan opleggen. De keuze van de maatregel hangt af van wat men wil bereiken met de tussenkomst: wanneer deze er in bestaat in de eerste plaats de openbare veiligheid te waarborgen, wordt mogelijks gekozen voor een plaatsing in een gemeenschapsinstelling. Wanneer het ingrijpen door de jeugdrechtbank hoofdzakelijk een ander doel voor ogen heeft, wordt best gekozen voor één van de andere voorziene maatregelen. Gesloten opvang van minderjarigen kan immers slechts in laatste instantie worden overwogen, wanneer dat noodzakelijk is en alle andere maatregelen niet of niet meer zinvol zijn.

De jeugdrechter kan meer dan één maatregel opleggen aan een minderjarige verdachte. Een combinatie van maatregelen is mogelijk maar het proportionaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel moeten gerespecteerd worden. Met het voorzien van deze cumulatiemogelijkheid wordt het mogelijk om maatregelen gelijktijdig, dan wel achtereenvolgend, in te zetten. In het al dan niet gelijktijdig toepassen van maatregelen kunnen ook redenen van praktische aard meespelen.

Alle voorziene maatregelen gaan gepaard met toezicht dat wordt uitgeoefend door de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening. Zij staan in voor de coördinatie en opvolging van het verloop van de opgelegde maatregel.

De jeugdrechter heeft de keuze uit vijf maatregelen. Het decreet voorziet in een hiërarchie tussen deze verschillende maatregelen. Wanneer de jeugdrechter één van deze maatregelen oplegt, moet zij in haar beschikking opnemen hoe lang de maatregel maximaal mag duren. Wordt er door de jeugdrechter een combinatie aan maatregelen opgelegd, dan neemt hij voor elke maatregel apart de maximale duur op in zijn beschikking.

In principe kunnen alle maatregelen zoals voorzien in dit decreet worden opgelegd aan minderjarige verdachten, en dit vanaf de leeftijd van twaalf jaar. Uitzondering op dit principe wordt gevormd voor de maatregelen van toevertrouwen aan een gemeenschapsinstelling voor een gesloten oriëntatie en toevertrouwen aan een gemeenschapsinstelling voor een gesloten begeleiding. Plaatsing in een afdeling van een gemeenschapsinstelling op grond van dit decreet is in principe slechts mogelijk vanaf de

leeftijd van veertien jaar. Slechts in uitzonderlijke omstandigheden kunnen minderjarigen tussen de twaalf en de veertien jaar worden geplaatst in een gemeenschapsinstelling.

Alle maatregelen betrekken op een actieve wijze de ouders of de opvoedingsverantwoordelijken en andere relevante personen uit de leefomgeving van de minderjarige verdachte. Deze bepaling heeft ten aanzien van de genoemde personen geen dwingende gevolgen. Wel is een 'contextgerichte werking' mogelijk die op vrijwillige basis de ouders, de opvoedingsverantwoordelijken of relevante personen bij de uitvoering van de maatregel betreft.

Dit artikel voorziet in het inschrijven op decretaal niveau van een maximale duur van de voorlopige rechtspleging. De duur is beperkt tot maximaal zes maanden.

Twee uitzonderingen worden voorzien op het principe dat de voorlopige rechtspleging maximaal zes maanden duurt en hierna geen maatregel meer kan worden opgelegd. Deze uitzonderingen zijn voorzien in het hierna volgende artikel 21.

Artikel 21

Als algemeen principe is de maximale duur van de voorbereidende rechtspleging binnen dit decreet beperkt tot zes maanden, verlenging is in principe niet mogelijk. In dit artikel worden de uitzonderingen ingeschreven op dit principe waardoor de maximumduur verlengd kan worden tot maximaal twaalf maanden of tot maximaal twee jaar.

De eerste uitzondering betreft de situatie waarbij het strafrechtelijk onderzoek (nog) niet is afgerond, nog niet is afgerond kunnen worden. Dit kan zich voordoen in bijzonder ingewikkelde dossiers, wanneer er meerdere daders betrokken zijn, het om zeer zwaarwichtige feiten gaat, ... In dergelijk geval kan de duur van de voorlopige rechtspleging verlengd worden tot maximaal twaalf maanden.

De tweede uitzondering bestaat er in dat het jeugddelict waarvan de minderjarige verdacht wordt, een welbepaald feit betreft zoals voorzien in de opsomming in punt 2° van dit artikel. Het verlengen van de voorlopige rechtspleging tot twaalf maanden is mogelijk wanneer de minderjarige verdacht wordt van het plegen van feiten zoals bedoeld in de volgende artikelen van het Strafwetboek: 136bis (genocide), 136ter (misdaden tegen de mensheid), 136quater (oorlogsmisdaden), 136sexies (oorlogstuigen), 373 (aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld of bedreiging), 375 en 376 (verkrachting), 379 (bederf van de jeugd en prostitutie), 393 tot 397 (de verschillende modaliteiten van doodslag en moord), 400 (opzettelijke slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid, het verlies van een orgaan, of een zware verminking tot gevolg), 401 (opzettelijke slagen en verwondingen die zonder het oogmerk te doden, toch de dood veroorzaken), 417ter (foltering), 417quater (onmenselijke behandeling), 468 tot en met 475 (diefstal of afpersing met geweld, met verzwarende omstandigheden) of een poging tot het plegen van één van de bedoelde feiten, alsook de terroristische misdrijven als vermeld in artikel 137, 140 en 141 van het Strafwetboek.

De derde uitzondering is wanneer bovengenoemde twee zaken gecumuleerd aanwezig zijn: het strafrechtelijk onderzoek naar de feiten is nog niet afgerond én het jeugddelict waarvan de minderjarige verdacht wordt, betreft een feit zoals voorzien in de opsomming in punt 2°, van het eerste lid, van dit artikel. In dat geval kan mits een bijzonder gemotiveerde beslissing, verlengd worden met maximaal zes maanden tot een maximale duur van de twee jaar.

Onderafdeling 2. De bemiddeling of het herstelgericht groepsoverleg

Artikel 22

Dit artikel biedt de jeugdrechter de mogelijkheid om een herstelrechtelijk aanbod van bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg voor te stellen aan de minderjarige verdachte. De jeugdrechter kan dit aanbod van herstelbemiddeling of herstelgericht groepsoverleg doen maar is er niet toe verplicht, dit in tegenstelling tot de procureur des Konings bij de afhandeling op niveau van het openbaar ministerie (verplichting tot aanbod herstelbemiddeling). Ook hier is het opzet om communicatie tussen (vermoedelijke) dader

en slachtoffer tot stand te brengen, met als doel het bereiken van een akkoord over het mogelijke herstel van de schade die voortvloeit uit de gepleegde feiten. Er wordt niet enkel gekeken naar de materiële schade, maar ook naar de mogelijke relationele schade.

Het is de jeugdrechter die de dienst aanduidt die belast is met de tenuitvoerlegging van de bemiddeling. Evenmin als de procureur des Konings, kan de jeugdrechter de inhoud van het bereikte akkoord wijzigen. Hij moet het akkoord homologeren. Enkel indien de inhoud van het bereikte akkoord strijdig is met de openbare orde, kan de homologatie worden geweigerd.

Mocht een verdachte overgaan tot een erkenning tijdens het verloop van de bemiddeling, dan mag dit niet tegen hem gebruikt worden. En een erkenning door een verdachte hoeft ook niet per se in het bereikte akkoord te worden opgenomen wanneer dit niet door alle partijen gewenst wordt/niet alle partijen dit noodzakelijk achten om te komen tot herstel. De bemiddeling is te situeren binnen een herstelrechtelijk – parallel aan het gerechtelijk onderzoek lopend – kader. Opzet van de bemiddeling is werken aan herstel, maar verder gaand dan enkel, of anders kijkend naar feit – schade – oorzakelijk verband

De voorziene homologatie door de jeugdrechter is een overname van het huidige artikel 37quater van de Jeugdwet. Deze homologatie betekent geenszins dat de jeugdrechter er in principe/per definitie van uitgaat/van moet uitgaan dat bij een uitvoering van het bereikte akkoord geen andere maatregelen nodig zullen zijn. De bemiddeling is te situeren binnen een herstelrechtelijk – parallel aan het gerechtelijk onderzoek lopend – kader. Opzet van de bemiddeling is werken aan herstel, maar verder gaand dan enkel, of anders kijkend naar feit – schade – oorzakelijk verband. De jeugdrechter houdt rekening met de uitkomst van dit parallel spoor, maar het behoort tot zijn soevereine beoordelingsvrijheid om te beslissen of er daarnaast, daarna nog een reactie nodig is. De bemiddeling waarvan sprake in dit artikel vindt plaats tijdens de voorbereidende rechtspleging. Indien de homologatie van het akkoord voorgelegd is, en het akkoord is uitgevoerd voor er bij beschikking een maatregel werd opgelegd, kan de jeugdrechter oordelen dat er geen andere maatregelen (tijdens de voorbereidende rechtspleging) moet worden opgelegd. Het behoort tot de bevoegdheid van de procureur des Konings of hij al dan niet zal overgaan tot dagvaarding ten gronde.

Als het akkoord volgens de regels die erin bepaald zijn, uitgevoerd wordt na de uitspraak van de beschikking waarbij een maatregel is opgelegd, kan de zaak bij de jeugdrechter aanhangig worden gemaakt om de bevolen maatregel ten opzichte van de minderjarige verdachte te verlichten. Met verlichten wordt bedoeld dat een minder zware maatregel kan worden opgelegd, maar ook een versoepeling van een reeds opgelegde maatregel (wat betreft de duur of de inhoud ervan). De twee hypothesen worden bedoeld en zijn mogelijk.

Onderafdeling 3. Het positief project

Artikel 23

Dit artikel voorziet in de mogelijkheid voor de jeugdrechter om een positief project op te leggen van maximaal 60 uur. Het doel van deze nieuwe reactie op niveau van de jeugdrechter is in de eerste plaats de minderjarige verdachte de mogelijkheid te bieden om verantwoordelijkheid voor zijn handelingen op zich te nemen, door zelf voor een oplossing te zorgen en zo goed mogelijk te kiezen welke maatregel voor hem nuttig en/of noodzakelijk is/kan zijn. Het responsabiliseren van de minderjarige staat dus opnieuw voorop. Het positief project doet een appél aan de minderjarige verdachte om op een actieve en constructieve wijze zelf antwoorden te bieden naar aanleiding van de gepleegde feiten. De minderjarige moet hier echter kunnen rekenen op de nodige begeleiding en ondersteuning, maar zonder dat dit ertoe mag leiden dat het initiatief wordt weggenomen bij de minderjarige. Wanneer de minderjarige met een voorstel komt, kan de jeugdrechter de inhoud niet wijzigen. Hij kan enkel weigeren een positief project goed te keuren in een met bijzondere redenen omklede beslissing.

Het positief project bestaat in het zonder vergoeding, in hoofde van de minderjarige, verrichten van een prestatie waardoor de re-integratie van deze minderjarige bevorderd wordt. De belangrijkste reden voor de invoering van het positief project als zelfstandige maatregel is de minderjarige betrekken bij het bepalen van de inhoud van een maatregel. Het positief project moet evenredig zijn naar de omvang van de feiten, nuttig zijn voor de minderjarige en gelinkt zijn aan de bevordering van zijn re-integratie.

In deze fase mag het uit te voeren positief project niet meer bedragen dan 60 uur.

Wordt het positief project niet of niet volledig uitgevoerd, om welke reden dan ook, dan houdt de jeugdrechter hiermee rekening. Hij houdt hiermee rekening in zijn beslissing om de minderjarige al dan niet een andere maatregel op te leggen, maar ook in het effectief opleggen van een andere maatregel.

Onderafdeling 4. De ambulante maatregel

Artikel 24

Dit artikel geeft aan de jeugdrechter de mogelijkheid om een ambulante maatregel op te leggen. De ambulante maatregel betreft een reactie op een delict waarbij de minderjarige verdachte niet uit zijn thuis- of opvoedingscontext wordt gehaald. Bij een ambulante maatregel is het mogelijk dat de minderjarige zich naar een voorziening, instelling of dienst verplaatst om aldaar begeleiding te krijgen, deel te nemen aan een programma, een opleiding te volgen of iets anders, maar zonder dat hij daar blijft overnachten. Het is echter ook mogelijk dat de begeleiding of het programma wordt aangeboden bij de minderjarige thuis, in zijn opvoedingscontext, op zijn school, ...

Bij een ambulante maatregel wordt de minderjarige verdachte dus niet residentieel verwijderd uit zijn thuis- of opvoedingscontext.

Het subsidiariteitsprincipe kan slechts geëffectueerd worden indien voorzien wordt in alternatieven voor vrijheidsberoving. Voldoende niet-vrijheidsberovende reacties en ambulante reactievormen, in alle fases van de procedure, zijn belangrijke condities voor een constructief jeugddelinquentierecht.

Binnen de mogelijke reacties op jeugddelicten gepleegd door minderjarigen, is de ambulante reactie (maatregel of sanctie) ook een middel om invulling te geven aan het belang van het actief betrekken van de ouders of de opvoedingsverantwoordelijken van de minderjarige (vermoedelijke) delictpleger bij de reactie op het jeugddelict. Op die manier kan opvolging van en ondersteuning aan ouders en opvoedingsverantwoordelijken verzekerd worden bij de uitvoering van de opgelegde reactie.

De maximale duur voor de uitvoering van een ambulante maatregel tijdens de voorbereidende rechtspleging bedraagt één jaar.

Onderafdeling 5. Voorwaarden

Artikel 25

De jeugdrechter kan op grond van dit artikel aan een minderjarige verdachte voorwaarden opleggen die moeten nageleefd worden gedurende een bepaalde termijn. Het werken met voorwaarden laat een maximale individualisatie van de opgelegde maatregel toe: voorwaarden op maat van de betrokken vermoedelijke delinquent. Het opleggen van voorwaarden aan een minderjarige verdachte beoogt door middel van controle, begeleiding, vorming, opleiding, ... te werken en bij te dragen aan de resocialisatie van de betrokkene en het bestrijden van recidive, en dit zonder dat een gesloten plaatsing aan de orde is. Het moet voor de betrokken minderjarige duidelijk zijn welke de voorwaarden zijn waaraan hij zich moet houden: met andere woorden hij moet duidelijk weten wat hij wel mag/moet doen en wat niet.

Cruciaal en noodzakelijk is het tegelijk en meteen van in het begin, samen met de voorwaarden, voorzien in een vervangende maatregel. Men houdt als het ware een middel achter de hand voor het geval de minderjarige niet of onvoldoende slaagt in het naleven

van de voorwaarden. Mogelijks wordt het effect van het naleven van de voorwaarden mede bepaald door de realiteit van de dreiging die uitgaat van de vervangende maatregel. Het is dan ook essentieel dat effectief kan voorzien worden in de uitvoering van de vervangende maatregel.

In het geval een gesloten oriëntatie wordt opgelegd als vervangende maatregel, kan deze worden gevolgd door een maatregel 'gesloten begeleiding'. Het is niet mogelijk voor de jeugdrechter die laatste maatregel (gesloten begeleiding van drie, zes of negen maanden) ook onmiddellijk op te leggen (zonder dat hij wordt voorafgegaan door een gesloten oriëntatie).

De jeugdrechter moet de 'proefperiode' bepalen gedurende dewelke de minderjarige verdachte de opgelegde voorwaarden moet naleven. De jeugdrechter kan de opgelegde voorwaarden niet verstrengen doorheen deze periode. Indien de jeugdrechter vindt dat de voorwaarden moeten worden aangepast of gespecificeerd moeten worden, kan zij dit niet doen vooraleer zij de minderjarige en zijn advocaat hierover heeft gehoord. De betrokken minderjarige moet in persoon aanwezig zijn wanneer hij wordt gehoord over de aanpassing van de voorwaarden. Een aanpassing is eventueel ook mogelijk op vraag van betrokken minderjarige verdachte, zijn ouders, zijn wettelijke vertegenwoordigers, zijn opvoedingsverantwoordelijken of het openbaar ministerie wanneer zij van mening zijn dat de omstandigheden waaronder de voorwaarden werden opgelegd, gewijzigd zijn.

De opsomming van voorwaarden die in dit artikel zijn opgenomen, betreft geen limitatieve lijst. Andere zaken kunnen als voorwaarden worden opgelegd.

In het geval de minderjarige verdachte tijdens zijn 'proefperiode' (periode waarbinnen hij de opgelegde voorwaarden moet naleven) een nieuw jeugddelict pleegt, heeft de jeugdrechter de vrije keuze om eender welke maatregel op te leggen die voorzien is in dit decreet. In deze situatie is hij niet beperkt tot het opleggen van de vervangende maatregel. Deze bepaling bevat enkel een bijkomende mogelijkheid om een maatregel op te leggen, maar staat er niet aan in de weg staat dat het openbaar ministerie een nieuwe vordering tot het opleggen van een maatregel instelt op grond van artikel 45, 2, a), van de wet van 8 april 1965.

Onderafdeling 6. De gesloten oriëntatie in een afdeling van een gemeenschapsinstelling

Artikel 26

Wanneer de jeugdrechter meent dat er geslotenheid nodig is als antwoord op het jeugddelict, moet zij de minderjarige verdachte met een maatregel toevertrouwen aan een afdeling binnen een gemeenschapsinstelling, specifiek ingericht voor minderjarigen die op grond van dit decreet een maatregel gesloten oriëntatie opgelegd krijgen. Tien dagen na de aanvankelijke beschikking vindt een eerste evaluatiemoment plaats en doet de jeugdrechter uitspraak over hetzij de intrekking, hetzij de wijziging, hetzij de handhaving van de gesloten oriëntatie. Deze maatregel van gesloten oriëntatie vormt steeds de start in dergelijke situaties binnen de voorlopige rechtspleging.

De maximale duur van deze maatregel is één maand. Tijdens deze periode wordt een multidisciplinair oriëntatie-onderzoek verricht waarbij twee vragen voorliggen om te worden beantwoord:

- Is er voor de betrokken minderjarige verdachte geslotenheid nodig als antwoord op het gepleegde delict (risico-inschatting) of is een andere maatregel meer aangewezen?
- Wanneer geslotenheid nodig is, wat is dan de aangewezen duur van de vervolgmaatregel? Het bepalen van de vervolgduur gebeurt op basis van responsiviteit, zwaarte van de feiten en de contextuele sociale gegevens waarover men beschikt.

Tijdens de gesloten oriëntatie wordt dus getracht een antwoord te voorzien op deze twee vragen. Dit antwoord wordt geformuleerd in een oriëntatievoorstel en dient als advies voor de jeugdrechter die finaal en soeverein een beslissing neemt.

De gesloten oriëntatie kan maximaal een maand duren. Wanneer een verblijf van een maand niet nodig is, hoeft een minderjarige verdachte geen maand te blijven in de hiervoor voorziene afdeling van een gemeenschapsinstelling.

Met dit decreet wordt het onderscheid tussen open en gesloten plaatsen in een gemeenschapsinstelling opgeheven. Alle plaatsen in een gemeenschapsinstelling zijn gesloten plaatsen.

Een gemeenschapsinstelling is in principe nog enkel toegankelijk voor minderjarige verdachten en minderjarige delictplegers die veertien jaar waren op het ogenblik van het plegen van de feiten. Ook moeten de feiten (waarvan ze verdacht worden) van die aard zijn dat ze aanleiding kunnen geven tot plaatsing in een gemeenschapsinstelling. Op de minimale leeftijdsvereiste van veertien jaar bestaat een uitzondering voor minderjarige verdachten en delictplegers die tussen twaalf en veertien jaar waren op het ogenblik van het plegen van de feiten. Ook deze jongeren kunnen aan een afdeling van een gemeenschapsinstelling toevertrouwd worden mits hen een feit ten laste wordt gelegd dat, indien het gepleegd zou zijn geworden door een meerderjarige, een straf tot gevolg zou hebben van vijf tot tien jaar opsluiting of een zwaardere straf. Wanneer de jeugdrechter of jeugdrechtbank een twaalf- of dertienjarige wil toevertrouwen aan een gemeenschapsinstelling, moet de betrokkene al zeer ernstige feiten gepleegd hebben of hiervan verdacht worden. Bovendien moet de jeugdrechter of jeugdrechtbank inschatten dat de openbare veiligheid in het gedrang is wanneer hij/zij deze twaalf- of dertienjarige niet zou toevertrouwen aan een gemeenschapsinstelling. Voor deze twaalf- en dertienjarigen wordt een bepaalde capaciteit voorbehouden binnen de gemeenschapsinstelling.

In §4, derde lid is voorzien in een hoorplicht en in het vierde lid is voorzien in een hoorrecht. De maatregel van gesloten oriëntatie wordt genomen voor een maand. In principe wordt een minderjarige verdachte voor de duur van een maand toevertrouwd aan een gemeenschapsinstelling (maximaal een maand: de opgenomen duur in de beschikking van de jeugdrechter zal in principe een maand zijn). Dat is de geest van dit artikel.

Uiterlijk op de tiende dag na de aanvang van de gesloten oriëntatie wordt op basis van een risicotaxatie een advies bezorgd aan de jeugdrechter over het aan- of afwezig zijn de behoefte aan een verdere gesloten begeleiding. In het geval het advies bepaalt dat verdere geslotenheid niet nodig is, wordt de minderjarige gehoord. De minderjarige 'verschijnt' dan voor de jeugdrechter omdat dan, wanneer de jeugdrechter het advies volgt, een nieuwe beschikking moet worden opgemaakt, minstens om de betrokken jongere vrij te stellen uit de gemeenschapsinstelling. Desgevallend een andere maatregel op te leggen. Volgt de jeugdrechter het advies niet, dan blijft de initiële beschikking doorlopen maar dan heeft de minderjarige recht op zijn wederwoord/ recht om gehoord te worden. In het geval het advies bepaalt dat verdere geslotenheid nodig is, en de jeugdrechter dit advies volgt, is er in principe geen nieuwe beschikking nodig want de initiële beschikking is reeds genomen voor de duur van een maand. Om geen ongelijkheid te creëren, voorzien we hier de mogelijkheid dat in dergelijk geval men kan vragen om te worden gehoord'.

Onderafdeling 7: De gesloten begeleiding in een afdeling van een gemeenschapsinstelling

Artikel 27

Wanneer op grond van de maatregel gesloten oriëntatie een oriëntatievoorstel wordt opgemaakt, en in dit oriëntatievoorstel is voorzien dat geslotenheid nodig is, kan de jeugdrechter een minderjarige verdachte een maatregel gesloten begeleiding opleggen. Op basis van deze maatregel wordt een minderjarige verdachte toevertrouwd aan een afdeling binnen een gemeenschapsinstelling voor een module gesloten begeleiding met een maximale duur van drie, zes of negen maanden.

Er is éénmaal een verlenging mogelijk van de opgelegde duur. De verlenging is maximaal mogelijk voor een duur van twee maanden.

Minderjarigen doorlopen in een gemeenschapsinstelling een traject dat wordt vastgelegd in een persoonlijk handelingsplan. Dit wordt uitgewerkt in samenwerking met de jongere zelf, zijn context/consulent/school/breder netwerk/vrije tijd, ... Tijdens het verblijf van de minderjarige in de gemeenschapsinstelling, zal reeds een vervolghulp uitgetekend worden die tijdens of naar het einde van het verblijf toe opstart en het handelingsplan verder finaliseert in een niet meer gesloten context (ambulant of residentieel). Elk gesloten traject moet een vervolg vinden in een plaatselijke, open context met betrokken hulpverlening.

Er is voorzien dat de Vlaamse Regering in dit kader specifieke programma's kan erkennen en de toegankelijkheid tot die programma's kan bepalen. De gemeenschapsinstellingen ontwikkelen - door middel van een gedeelde trajectwerking - een modulair aanbod vanuit een duidelijk forensisch kader. Met externe partners worden gedeelde trajecten opgezet. Reeds tijdens als na het verblijf van de jongere in de gemeenschapsinstelling wordt een duidelijke taakverdeling afgesproken. De gemeenschapsinstellingen focussen in deze trajecten op hervalpreventie en welzijnsbevordering en passen hun modulair aanbod hierop aan. Zo werd al - in samenwerking met private aanbieders - het ambulante nazorgprogramma 'Nieuwe Perspectieven bij Terugkeer' (NPT) voor jongeren met een gemiddeld tot hoog recidiverisico ontwikkeld. Ook werd er voor meisjes die normoverschrijdend gedrag stellen onder invloed van een delinquente vriendenkring (o.a. tienerpooierproblematiek), binnen de gemeenschapsinstellingen een ideaaltypisch hulptraject uitgetekend in nauw overleg met de intersectorale toegangspoort (ITP), verwijzers en private voorzieningen. Het vertaalt zo de principes van een gedeeld (hulp)traject in de praktijk in de gemeenschapsinstelling. Dit koppelen we aan een module kortdurende intensieve contextbegeleiding (aangeboden door private voorzieningen) waarbij hulpcontinuïteit voorop staat.

De Vlaamse Regering kan, binnen de haar toegewezen delegatie, geen essentiële aspecten van de inhoud van deze maatregel regelen.

Afdeling 3. Rechtspleging ten gronde

Artikel 28

Met dit artikel wordt voorzien in de start van de rechtspleging ten gronde. Tijdens deze fase doet de jeugdrechtbank uitspraak over schuld of onschuld van een minderjarige aan het plegen van de hem ten laste gelegde feiten.

De reactie die in deze fase wordt opgelegd aan een minderjarige delictpleger, als antwoord op de normovertreding, is een sanctie.

De jeugdrechtbank kan ook aan een persoon die achttien jaar of ouder is een sanctie opleggen, zolang de vordering die is ingesteld door het openbaar ministerie, feiten betreft die door de betrokken persoon werden gepleegd voor deze de leeftijd van achttien jaar bereikte.

Er kan echter geen sanctie meer worden opgelegd wanneer de in artikel 6 voorziene leeftijdsgrenzen bereikt zijn.

Onderafdeling 1: Het herstelrechtelijk aanbod en sancties ten aanzien van minderjarige delictplegers

Artikel 29

De eerste paragraaf van het artikel geeft opnieuw de mogelijkheid om op niveau van de jeugdrechtbank, tijdens de rechtspleging ten gronde, het herstelrechtelijk aanbod van deelname aan een bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg te doen. De jeugdrechtbank kan ook in deze fase van de procedure het aanbod doen, maar er rust geen verplichting

op haar. Wanneer zij beslist het aanbod tot deelname aan een bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg niet te doen, moet dit door de jeugdrechtbank gemotiveerd worden.

De reden waarom hier nogmaals voorzien wordt in het herstelrechtelijk aanbod van bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg, geeft opnieuw uitvoering aan de basisgedachte uit dit decreet om de minderjarige pleger van een jeugddelict een actieve rol te geven in het opnemen van verantwoordelijkheid voor zijn handelen en zelf oplossingen aan te reiken voor het herstellen van de veroorzaakte schade. Soms hebben jongeren tijd nodig om hierin te kunnen meestappen. Soms heeft ook het slachtoffer tijd nodig om op dit aanbod te kunnen ingaan. Het aanbod is in elke fase voorzien om zo de mogelijkheid tot deelname van zowel dader als slachtoffer te maximaliseren.

De tweede paragraaf van het artikel voorziet in de verschillende sancties die de jeugdrechtbank op vordering van het openbaar ministerie kan opleggen.

De jeugdrechtbank kan meer dan één sanctie opleggen aan een minderjarige delictpleger. Een combinatie van sancties is mogelijk maar het proportionaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel moeten gerespecteerd worden. Alle voorziene sancties gaan gepaard met toezicht dat wordt uitgeoefend door de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening. Zij staan in voor de coördinatie en opvolging van het verloop van de opgelegde sanctie.

De jeugdrechtbank heeft de keuze uit acht sancties. Het decreet voorziet in een hiërarchie tussen deze verschillende sancties. Wanneer de jeugdrechtbank één van deze sancties oplegt, moet zij in haar vonnis opnemen hoe lang de sanctie maximaal mag duren. Wordt er door de jeugdrechtbank een combinatie aan sancties opgelegd, dan neemt zij voor elke sanctie apart de maximale duur op in haar vonnis.

De sancties zoals voorzien in punten 1° tot en met 5° van dit artikel, kunnen worden opgelegd aan minderjarigen plegers van een jeugddelict vanaf de leeftijd van twaalf jaar. De sancties zoals voorzien in punten 6° en 7° kunnen in principe slechts worden opgelegd aan minderjarige plegers van minstens veertien jaar. In uitzonderlijke omstandigheden kan zij ook worden uitgesproken ten aanzien van twaalf- en dertienjarigen. De sanctie zoals voorzien in punt 8° kan in principe slechts worden opgelegd aan minderjarige delictplegers van minstens zestien jaar. In uitzonderlijke omstandigheden kan zij worden uitgesproken ten aanzien van personen die de leeftijd van zestien jaar nog niet bereikt hebben op het ogenblik van het plegen van het jeugddelict. In die situatie wordt de maximale duur van deze sanctie geproratiseerd i.f.v. de leeftijd van de delictpleger (zie infra).

Tijdens de rechtspleging ten gronde kan de jeugdrechtbank, als modaliteit of ter ondersteuning van een sanctie zoals voorzien in de punten 3° tot en met 5° in dit artikel, een elektronische monitoring of opvolging mét begeleiding opleggen. Deze mogelijkheid kan niet als zelfstandige sanctie worden opgelegd én ze moet steeds gepaard gaan met begeleiding.

In eerste instantie komt deze vorm van monitoring en opvolging vanop afstand in beeld om een gesloten begeleiding in een gemeenschapsinstelling te vermijden. Ze kan echter ook worden opgelegd door de jeugdrechter om een andere reden, maar dan dient dit bijzonder gemotiveerd te worden. Het zal dan niet volstaan om louter vast te stellen dat de wettelijke voorwaarden vervuld zijn. De jeugdrechtbank zal hier expliciet de redenen moeten vermelden waarom ze het nodig acht de elektronische monitoring of opvolging bijkomend op te leggen.

De Vlaamse Regering kan ook diensten erkennen en toezien op de kwaliteit van de uitvoering. Hierbij is het belangrijk dat de technologie ook toelaat om de jongere niet enkel statisch in de thuissituatie op te volgen, maar ook bijvoorbeeld door gebruik te maken van geo-tracking ook toelaat dat de mobiliteit van de jongere opgevolgd wordt tijdens activiteiten buitenshuis in het kader van de re-integratie zoals het volgen van een opleiding, werk of vrije tijd.

Alle sancties zoals voorzien in de punten 3° tot en met 8°, moeten contextgericht werken en moeten dit realiseren door de leefomgeving van de minderjarige delictpleger actief te

betrekken bij de uitvoering en of opvolging van de sanctie. Deze bepaling heeft ten aanzien van de genoemde personen geen dwingende gevolgen. Wel is een 'contextgerichte werking' mogelijk die op vrijwillige basis de ouders, de opvoedingsverantwoordelijken of relevante personen bij de uitvoering van de maatregel betreft.

Onderafdeling 2. Het herstelrechtelijk aanbod

Artikel 30

Zie artikel 22.

Onderafdeling 3. Berispen

Artikel 31

Dit artikel beschrijft de mogelijkheid van de jeugdrechtbank om een minderjarige te berispen.

Onderafdeling 4. Het positief project

Artikel 31

Zie artikel 23.

In afwijking van wat bepaald is in artikel 23, mag het uit te voeren positief project in de rechtspleging ten gronde, ten hoogste 220 uur bedragen.

Eveneens in afwijking van artikel 23 wordt in de rechtspleging ten gronde voorzien in een vervangende sanctie voor het geval de minderjarige delictpleger het positief project niet, of niet conform het uitgewerkte voorstel, uitvoert. Deze vervangende sanctie wordt van in het begin mee voorzien.

Onderafdeling 5. Ambulante sanctie

Artikel 33

Zie artikel 24.

In afwijking van wat bepaald is in artikel 24, bedraagt de maximale duur voor de uitvoering van de ambulante sanctie, twee jaar.

Eveneens in afwijking van artikel 24 wordt in de rechtspleging ten gronde voorzien in een vervangende sanctie voor het geval de minderjarige delictpleger de ambulante sanctie niet, of niet volledig, uitvoert. Deze vervangende sanctie wordt van in het begin mee voorzien.

Onderafdeling 6. Voorwaarden

Artikel 34

Zie artikel 25.

In afwijking van wat bepaald is in artikel 25, §2, bedraagt de maximale duur dat de voorwaarden kunnen worden opgelegd twee jaar en maximale aantal uur dat een leerproject of een gemeenschapsdienst mag bedragen, 220 uur.

Eveneens in afwijking van artikel 25 wordt in de rechtspleging ten gronde voorzien in een vervangende sanctie voor het geval de minderjarige delictpleger de opgelegde voorwaarden niet naleeft. Deze vervangende sanctie wordt van in het begin mee voorzien.

Onderafdeling 7: De gesloten oriëntatie in een afdeling van een gemeenschapsinstelling

Artikel 35

Zie artikel 26.

Onderafdeling 8. De gesloten begeleiding in een afdeling van een gemeenschapsinstelling

Artikel 36

Zie artikel 27

De jeugdrechtbank kan een minderjarige delictpleger een sanctie gesloten begeleiding opleggen. Op basis van deze sanctie wordt een minderjarige delictpleger toevertrouwd aan een afdeling binnen een gemeenschapsinstelling voor een module gesloten begeleiding met een maximale duur van drie, zes of negen maanden.

De hier voorziene sanctie van gesloten begeleiding komt er in de praktijk op neer dat er verder wordt gewerkt met die jongeren, waarvoor de jeugdrechtbank de periode die zij verbleven in een gemeenschapsinstelling onder een maatregel (voorbereidende rechtspleging), niet voldoende vindt.

In afwijking van artikel 27, is in de fase van de rechtspleging ten gronde een verlenging van de duur van de sanctie op grond van hetzelfde jeugddelict, niet mogelijk.

Artikel 37

Op grond van dit artikel kan de jeugdrechtbank een minderjarige delictpleger een sanctie gesloten begeleiding opleggen, waarbij hij wordt toevertrouwd aan een afdeling binnen een gemeenschapsinstelling voor een gesloten begeleiding met een maximale duur van twee, vijf of zeven jaar.

Deze sanctie kan enkel tijdens de rechtspleging ten gronde worden opgelegd aan jongeren die cumulatief voldoen aan de zes voorwaarden zoals voorzien in §2, van dit artikel.

- de minderjarige delictpleger moet zestien jaar of meer zijn op het ogenblik van het plegen van de feiten;
- er is een vermoeden van schuldbequaamheid. Het betreft een weerlegbaar vermoeden.
- elke andere maatregel of sanctie is ongepast of heeft gefaald;
- het jeugddelict dat hij heeft gepleegd betreft een feit zoals bedoeld in de volgende artikelen van het Strafwetboek: 136bis (genocide), 136ter (misdaden tegen de mensheid), 136quater (oorlogsmisdaden), 136sexies (oorlogstuigen), 137, 140 , 141, (de terroristische misdrijven), 373 (aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld of bedreiging), 375 en 376 (verkrachting), 379 (bederf van de jeugd en prostitutie), 393 tot en met 397 (de verschillende modaliteiten van doodslag en moord), 400 (opzettelijke slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid, het verlies van een orgaan, of een zware vermindering tot gevolg), 401 (opzettelijke slagen en verwondingen die zonder het oogmerk te doden, toch de dood veroorzaken), 417ter (foltering), 417quater (onmenselijke behandeling), 428, §5 (ontvoering met de dood tot gevolg) en 468 tot en met 475 (diefstal of afpersing met geweld, met verzwarende omstandigheden) voor zover deze strafbaar zijn met meer dan vijf jaar opsluiting;
- de fysieke integriteit van de betrokken minderjarige delictpleger of derden is in gevaar;
- er is nood aan gesloten begeleiding.

Deze sanctie is een antwoord vanuit de Vlaamse Gemeenschap op de figuur van de uithandengeving. We willen in Vlaanderen een duidelijke sanctie kunnen geven n.a.v. een bijzonder ernstige normovertreding, maar vertrekkend vanuit een decretaal kader gemaakt voor minderjarigen, en zonder uitvoering in een gevangenis. Deze sanctie kan voor maximum zeven jaar uitgesproken worden. Deze langdurige sanctie betreft een uitzondering op het feit dat reacties uiterlijk een einde nemen wanneer de minderjarige delictpleger de leeftijd van drieëntwintig jaar bereikt (in het geval ze wordt uitgesproken tegen een zestien- of zeventienjarige delictpleger).

Op grond van deze sanctie verblijft de minderjarige delictpleger, tot aan het bereiken van de leeftijd van achttien jaar, in geslotenheid binnen een afdeling van de gemeenschapsinstellingen. Bij het bereiken van deze leeftijd zal, na evaluatie door de jeugdrechtbank, een plan van re-integratie uitrollen. Deze re-integratie slaat op alle levensdomeinen die vervat zaten in het handelingsplan en geeft de minderjarige de mogelijkheid om vanuit de geslotenheid te experimenteren met nieuwe rollen en uitdagingen in de maatschappij. Deze re-integratie wordt vanaf dat ogenblik jaarlijks

geëvalueerd door de jeugdrechtbank. Samenwerking met volwassen educatie, vorming en tewerkstelling is een noodzakelijk binnen deze sanctie.

In principe kan deze langdurige sanctie enkel worden opgelegd aan de minderjarige delictpleger die minstens zestien jaar is, en die cumulatief voldoet aan de voorwaarden zoals hierboven uitgelegd (§2, punt 2° tot en met 6°). Wanneer minderjarigen echter jeugddelicten plegen op het ogenblik dat zij nog geen zestien jaar zijn, maar waarbij het om zodanig ernstige feiten gaat, kan deze sanctie ook opgelegd worden zij het met een minder lange maximale duur.

- gaat het om een minderjarige delictpleger tussen de twaalf en veertien jaar die een feit pleegt, dat wanneer het door een meerderjarige zou zijn gepleegd, strafbaar is met een gevangenisstraf van vijf tot tien jaar opsluiting of een zwaardere straf, dan kan deze sanctie aan de betrokken minderjarige worden opgelegd voor een maximale duur van twee jaar;
- gaat het om een minderjarige delictpleger tussen de veertien en zestien jaar die een feit pleegt zoals bedoeld in de volgende artikelen van het Strafwetboek: 136bis (genocide), 136ter (misdaden tegen de mensheid), 136quater (oorlogsmisdaden), 136sexies (oorlogstuigen), 137, 140, 141, (de terroristische misdrijven), 373 (aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld of bedreiging), 375 (verkrachting), 393 tot 397 (de verschillende modaliteiten van doodslag en moord), 400 (opzettelijke slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid, het verlies van een orgaan, of een zware verminking tot gevolg), 401 (opzettelijke slagen en verwondingen die zonder het oogmerk te doden, toch de dood veroorzaken), 417ter (foltering), 417quater (onmenselijke behandeling), 468 tot en met 475 (diefstal of afpersing met geweld, met verzwarende omstandigheden), en de terroristische misdrijven als vermeld in artikel 136bis, 136ter, 136quater, 136sexies, 137, 140 en 141, voor zover deze strafbaar zijn met meer dan vijf jaar opsluiting, dan bedraagt de maximale duur van de sanctie die hem kan worden opgelegd vijf jaar.

Het betreft een beleidskeuze om te werken met categorieën van 'soorten misdrijven'. Het betreft de keuze om op specifieke wijze te reageren en maatschappelijk te antwoorden op welbepaalde normovertredingen, eerder dan een generalistisch beleid te voeren ten aanzien van al het normovertredend gedrag. De decreetgever maakt de keuze om specifiek in te zetten op welbepaalde maatschappij verstorende misdrijven.

Deze sanctie van gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar is in principe slechts mogelijk nadat maatschappelijke en medisch-psychologische onderzoeken werden verricht door een multidisciplinair samengesteld team. Voor zware recidivisten kan deze sanctie zonder multidisciplinair onderzoek, als blijkt dat er al een vonnis voor zware feiten voorafgegaan is aan dit jeugddelict.

De Vlaamse Regering kan, binnen de haar toegewezen delegatie, geen essentiële aspecten van de inhoud van deze maatregel regelen.

De jeugdrechtbank kan onder strikte voorwaarden de sanctie van langdurige gesloten begeleiding combineren met een terbeschikkingstelling aan de jeugdrechtbank voor een maximale duur van 10 jaar. Hiermee krijgt de jeugdrechtbank een bijkomend instrument om een maatschappelijk antwoord te geven op mogelijke toekomstige, zeer ernstige feiten die een uitzonderlijke hoge maatschappelijk impact hebben - zoals bv. terroristische aanslagen door minderjarigen, schietpartijen op scholen - waarbij dodelijke slachtoffers worden betreurd. Aan de voorwaarden moet cumulatief voldaan zijn zowel op het ogenblik van de uitspraak van het vonnis door de jeugdrechtbank, als op het ogenblik van het verstrijken van de duur van de opgelegde sanctie van langdurige begeleiding.

Vooreerst worden de strafrechtelijke kwalificaties limitatief opgesomd, het gaat over zeer ernstige feiten, gekwalificeerd als terroristische misdrijven, ernstige schendingen van het

internationaal humanitair recht en ernstige misdrijven tegen de integriteit van personen die strafbaar zijn met 20 jaar opsluiting of meer. De minderjarige delictpleger moet zich op het ogenblik van de feiten ten volle bewust zijn van de ernst van de feiten, de gevolgen van zijn daden en dit rekening houdende met de persoonlijkheid en maturiteit van de delictpleger en de sociale context waarin hij zich bevindt. Tenslotte kan de bijkomende sanctie slechts opgelegd worden met het oog op de bescherming van de integriteit van de minderjarige delictpleger en/of derden en de bescherming van de maatschappij tegen een hoog risico op recidive.

De jeugdrechtbank kan de terbeschikkingstelling enkel uitspreken op basis van een maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek van een multidisciplinair team dat uitdrukkelijk advies geeft over de mate waarin de minderjarige delictpleger zich op het ogenblik van de feiten ten volle bewust was van de ernst van de feiten en de gevolgen van zijn daden rekening houdende met zijn persoonlijkheid en maturiteit en zijn sociale context en een risicotaxatie inhoudt.

De terbeschikkingstelling neemt aanvang op het ogenblik dat de termijn van de sanctie van langdurige gesloten begeleiding verstreken is.

De minderjarige wordt ter beschikking gesteld van de jeugdrechtbank en dit tot hij de volle leeftijd van vijftientig jaar heeft bereikt. De jeugdrechtbank kan in uitvoering van de terbeschikkingstelling de minderjarige delictpleger een ambulante begeleiding of voorwaarden opleggen of hem toevertrouwen aan een afdeling van de gemeenschapsinstelling voor jeugddelinquenten. De ambulante begeleiding en de voorwaarden kunnen ondersteund worden door elektronische monitoring welke steeds gepaard gaat met een begeleiding. Gelet op de zware impact van de terbeschikkingstelling evalueert de jeugdrechtbank elke zes maanden de uitvoering ervan. De uitvoering van de terbeschikkingstelling die werd opgelegd door de jeugdrechtbank neemt in elk geval een einde op het ogenblik dat de minderjarige delictpleger de leeftijd van vijftientig jaar bereikt. Op dat ogenblik wordt de tenuitvoerlegging van de terbeschikkingstelling het best toevertrouwd aan de strafuitvoeringsrechtbank die in uitvoering hiervan een beroep kan doen op de uitvoeringsmodaliteiten van het gemeen strafrecht. De jeugdrechtbank kan een dossier van een terbeschikkingstelling enkel overdragen aan de strafuitvoeringsrechtbank op basis van een geactualiseerd maatschappelijk en medisch-psychologisch verslag dat niet ouder mag zijn dan één maand en waarin minstens opnieuw een advies wordt geformuleerd over de al dan niet aanwezigheid van de noodzaak aan een verdere opvolging van de betrokken minderjarige delictpleger met het oog op de bescherming van de fysieke en psychische integriteit van voormelde minderjarige of van derden en gelet op de ernst van de strafbare feiten met het oog op de bescherming van de maatschappij tegen een hoog risico op recidive.

Op het ogenblik dat de minderjarige delictpleger de volle leeftijd van vijftientig jaar heeft bereikt, is het de strafuitvoeringsrechtbank die bevoegd wordt voor de (verdere) uitvoering van de terbeschikkingstelling. De strafuitvoeringsrechtbank voert de terbeschikkingstelling uit conform de bepalingen in Titel XIbis, hoofdstuk 1 van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten.

Om uitvoering te kunnen geven aan dit artikel dient een samenwerkingsovereenkomst gesloten te worden met de Federale Staat. Dit artikel zal dan ook maar in werking treden na de inwerkingtreding van de beoogde samenwerkingsovereenkomst. De invoering van de terbeschikkingstelling ten aanzien van minderjarige delictplegers dient afgestemd te worden op de toekomstige evoluties met betrekking tot de terbeschikkingstelling in het gemeen strafrecht.

Afdeling 4. Uithandengeving en toevertrouwen aan een afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst

Onderafdeling 1. Uithandengeving

Artikel 38

Dit artikel voorziet in de uithandengeving.

De uithandengeving wordt niet opgenomen in de afdeling die voorziet in de verschillende sancties die aan een minderjarige delictpleger kunnen worden opgelegd. De uithandengeving zelf is geen sanctie, maar heeft enkel de toepasselijkheid van het volwassenenstrafrecht als gevolg, in het raam waarvan eventueel (maar niet noodzakelijkerwijze) een straf zak worden opgelegd.

De uithandengeving is slechts van toepassing op minderjarige delictplegers die zestien of zeventien jaar oud waren op het ogenblik dat ze de feiten gepleegd hebben. De leeftijd van de jongeren op het ogenblik van de uitspraak van de jeugdrechtbank is niet relevant. De uithandengeving kan nog bevolen worden ook al heeft de jongere intussen de leeftijd van achttien jaar bereikt.

Bij de figuur van de uithandengeving gaat de wetgever ervan uit dat bij bepaalde minderjarigen die reeds in een bijzonder asociale gedragslijn zijn vastgeroest, het opleggen van een sanctie vanuit het jeugddelinquentierecht ontoereikend kan zijn. Om het aantal jongeren dat uit handen kan worden gegeven zo laag als mogelijk te houden, en zo maximaal mogelijk te reageren vanuit de uitgangspunten en principes van het voorliggende voorontwerp van decreet, worden de toepassingsvoorwaarden om over te kunnen gaan tot een uithandengeving aangepast.

Uithandengeving kan slechts indien de jeugdrechtbank een andere sanctie niet geschikt acht. De jeugdrechtbank kan slechts overgaan tot uithandengeving indien cumulatief aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- de minderjarige delictpleger heeft reeds een of meerdere sancties van gesloten begeleiding opgelegd gekregen. Het kan hierbij gaan om een sanctie met geslotenheid omwille van andere, eerdere feiten, maar ook een 'gesloten' maatregel in de voorbereidende rechtspleging voor dezelfde feiten komt hiervoor in aanmerking.
- het gepleegde feit betreft een feit zoals bedoeld in de artikel 373 (aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld of bedreiging), 375 (verkrachting), 393 tot 397 (de verschillende modaliteiten van doodslag en moord), 400 (opzettelijke slagen en verwondingen met blijvende arbeidsongeschiktheid, het verlies van een orgaan, of een zware verminking tot gevolg), 401 (opzettelijke slagen en verwondingen die zonder het oogmerk te doden, toch de dood veroorzaken), 417ter (foltering), 417quater (onmenselijke behandeling), 468 tot en met 475 (diefstal of afpersing met geweld, met verzwarende omstandigheden) van het Strafwetboek.

Deze cumulatie, gesloten sanctie mét een jeugddelict dat voldoet aan de kwalificaties als voorzien in het tweede streepje, is niet vereist wanneer het gepleegde jeugddelict een feit betreft zoals bedoeld in de artikelen 136bis, 136ter, 136 quater, 136sexies (ernstige schendingen van het internationaal humanitaire recht), dat als het gepleegd zou zijn door een meerderjarige, het strafbaar zou worden gesteld met een gevangenisstraf van vijf tot tien jaar of een zwaardere straf. Deze cumulatie is evenmin vereist in het geval het jeugddelict een feit betreft als vermeld in de artikelen 137, 140 en 141 (de terroristische misdrijven) van het Strafwetboek.

De ingevoegde cumul, alsook het voorzien van de mogelijkheid tot uithandengeving voor terroristische misdrijven, is nieuw.

Het betreft een beleidskeuze om te werken met categorieën van 'soorten misdrijven'. Het betreft de keuze om op specifieke wijze te reageren en maatschappelijk te antwoorden op welbepaalde normovertredingen, eerder dan een generalistisch beleid te voeren ten aanzien van al het normovertredend gedrag. De decreetgever maakt de keuze om specifiek in te zetten op welbepaalde maatschappij verstorende misdrijven.

Onderafdeling 9. Toevertrouwen aan een afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst

Artikel 39

Dit artikel voorziet de mogelijkheid om een minderjarige delictpleger toe te vertrouwen aan een afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst.

Deze reactiewijze wordt niet opgenomen in de afdeling die voorziet in de verschillende sancties die aan een minderjarige delictpleger kunnen worden opgelegd. Gelet op de aard en de toepassingsvoorwaarden van deze mogelijkheid, gaat het eigenlijk om een veiligheids- of beschermings'respons', zodat het best wordt vermeden de kwalificatie van sanctie hiervoor te hanteren.

In dit artikel is de mogelijkheid ingeschreven voor de Vlaamse Regering om hierover een samenwerkingsakkoord af te sluiten met de federale overheid.

Afdeling 5. Gemeenschapsinstellingen en Vlaamse detentiecentra

Artikel 40

Dit artikel betreft de oprichtingsbepaling van de gemeenschapsinstellingen. De voorziene delegatie aan de Vlaamse Regering heeft enkel betrekking heeft op organisatorische of beheersmatige aspecten.

Artikel 41

Dit artikel betreft de oprichtingsbepaling van de Vlaamse detentiecentra. De voorziene delegatie aan de Vlaamse Regering heeft enkel betrekking heeft op organisatorische of beheersmatige aspecten.

Hoofdstuk 5. Gegevensverwerking

Artikel 42

Om de opdrachten te kunnen uitoefenen die hen door het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december 2017 (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) worden toegewezen, moet aan de diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling (HCA-diensten), de voorzieningen als bedoeld in artikel 22, de gesloten oriëntatie, de gemeenschapsinstelling en de sociale dienst de toelating worden gegeven om persoonsgegevens te verwerken. Het gaat hier over gegevens van de minderjarige, van zijn ouders, eventueel van zijn opvoedingsverantwoordelijken en van eventuele slachtoffers. De Privacycommissie heeft in het advies nr. 28/2018 van 21 maart 2018 kritiek op het feit dat de diensten en voorzieningen niet gedefinieerd worden in het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december 2017 (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) en dat hun opdrachten niet duidelijk zijn omschreven. Deze diensten en voorzieningen worden inderdaad niet gedefinieerd, noch bij naam genoemd maar hun opdrachten zijn duidelijk omschreven in het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december 2017 (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER). De Privacycommissie haalt in punt 15 van hun advies aan dat de opdrachten die de diensten en voorzieningen toegewezen krijgt door het parket, de jeugdrechter of de jeugdrechtbank losstaan van eventuele andere opdrachten die zij overeenkomstig het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december 2017 (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) zouden hebben en dat die andere opdrachten ook omschreven dienen te worden in het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december 2017 (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER). De opdrachten die worden toegewezen door parket, jeugdrechter en jeugdrechtbank vallen echter samen met de

opdrachten die voorzien worden in het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december 2017 (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) en er worden geen andere opdrachten voorzien voor de diensten en voorzieningen die worden opgesomd in het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december 2017 (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER). De delegatie aan de Vlaamse Regering om de diensten te erkennen focust ook telkens op een erkenning voor de specifiek omschreven opdracht. De opdracht van de diensten, ook al zijn deze niet bij naam genoemd, zijn dan ook duidelijk omschreven in het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december 2017 (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER). Aangezien de opdracht vastligt, kan de finaliteit bepaald worden en kan de proportionaliteit van de gegevensverwerking getoetst worden.

Op vraag van de Privacycommissie in hun advies nr. 28/2018 van 21 maart 2018 wordt de rechtsgrond voor de verwerking verduidelijkt. Artikel 6 van de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) bepaalt een limitatief aantal opgesomde gevallen waarin het verwerken van persoonsgegevens rechtmatig is. Zo is het verwerken van persoonsgegevens toegestaan als de verwerking noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting. De verwerking van de persoonsgegevens kan gegrond worden op artikel 9.2, h), juncto artikel 6, 1, c), algemene verordening gegevensbescherming. Hiertoe bepaalt artikel 39/1 dat de verwerking van de persoonsgegevens enkel gebeurt binnen de uitvoering van de opdrachten die aan de vermelde diensten werden toegewezen door het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER). Op die manier wordt de verwerking van de 'gewone' persoonsgegevens, maar ook die van de bijzondere categorieën persoonsgegevens (gevoelige gegevens en gezondheidsgegevens) en de gerechtelijke gegevens gelegitimeerd. De verwerking gebeurt immers enkel en alleen in het kader van de door het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER).

We vermelden op vraag van de Privacycommissie in hun advies nr. 28/2018 van 21 maart 2018, in het decreet de categorieën van persoonsgegevens die minstens per actor verwerkt zullen worden. Daarnaast voorzien we ook een delegatie aan de Vlaamse Regering, zodat er in een BVR andere noodzakelijke gegevenscategorieën kunnen worden opgenomen die nu nog niet werden voorzien.

Het begrip 'betrokken personen' verwijst naar artikel 2, 2° het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) zodat door het gebruik van dit begrip zowel de minderjarige verdachte, de minderjarige delictpleger, de ouders, de opvoedingsverantwoordelijken, het slachtoffer als de wettelijke vertegenwoordigers van het minderjarige slachtoffer bedoeld worden.

De dienst vermeld in artikel 11, paragraaf 4, tweede lid verwerkt persoonsgegevens met het oog op de identificatie van de betrokken personen en gerechtelijke gegevens en heeft als doel de voorwaarden die opgelegd worden door de procureur des Konings op te volgen en hiervan het nodige bewijs te leveren aan de procureur des Konings.

De dienst vermeld in artikel 12, paragraaf 1, vierde lid verwerkt persoonsgegevens met het oog op de identificatie van de betrokken personen en gerechtelijke gegevens en heeft als doel te voorzien in de begeleiding en de ondersteuning van de door de procureur

aangeboden mogelijk tot bemiddeling. Met de hier vermelde dienst wordt een HCA-dienst bedoeld.

De dienst vermeld in artikel 13, paragraaf 1, vijfde lid verwerkt persoonsgegevens met het oog op de identificatie van de betrokken personen en gerechtelijke gegevens en heeft als doel te voorzien in de begeleiding en de ondersteuning van de door de procureur aangeboden mogelijkheid tot het uitvoeren van een positief project. Met de hier vermelde dienst wordt een HCA-dienst bedoeld.

De dienst vermeld in artikel 20, paragraaf 4, tweede lid verwerkt persoonsgegevens met het oog op de identificatie van de betrokken personen en gerechtelijke gegevens en heeft als doel te voorzien in de begeleiding en de ondersteuning van de door de jeugdrechter of jeugdrechtbank aangeboden mogelijkheid tot bemiddeling of herstelgericht groepsoverleg. Gelet op artikel 30, tweede lid van het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) geldt dit ook voor de bemiddeling en het herstelgericht groepsoverleg tijdens de rechtspleging ten gronde. Met de in deze artikelen vermelde dienst wordt een HCA-dienst bedoeld.

De dienst vermeld in artikel 21, paragraaf 1, derde lid verwerkt persoonsgegevens met het oog op de identificatie van de betrokken personen en gerechtelijke gegevens en heeft als doel te voorzien in de begeleiding en de ondersteuning van een positief project als reactie op niveau van de jeugdrechter of jeugdrechtbank. Gelet op artikel 32, twee lid van het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) geldt dit ook voor de bemiddeling en het herstelgericht groepsoverleg tijdens de rechtspleging ten gronde. Met de in deze artikelen vermelde dienst wordt een HCA-dienst bedoeld.

De voorziening vermeld in artikel 22, vierde lid verwerkt persoonsgegevens met het oog op de identificatie van de betrokken personen, gegevens over gezondheid en gerechtelijke gegevens en heeft als doel te voorzien in een niet-residentiële reactie op een jeugddelict, waarbij gewerkt wordt met methodieken die het risico op recidive verminderen en er sterk ingezet wordt op het activeren van de context van de minderjarige. Gelet op artikel 33, paragraaf 1, eerste lid van het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) geldt dit ook voor de ambulante sanctie tijdens de rechtspleging ten gronde.

De dienst vermeld in artikel 23, paragraaf 6, tweede lid verwerkt persoonsgegevens met het oog op de identificatie van de betrokken personen en gerechtelijke gegevens en heeft als doel de voorwaarden die opgelegd worden door de jeugdrechter of de jeugdrechtbank op te volgen en hiervan het nodige bewijs te leveren aan de jeugdrechter of de jeugdrechtbank. Gelet op artikel 34, twee lid van het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) geldt dit ook voor het opleggen van voorwaarden tijdens de rechtspleging ten gronde.

De dienst vermeld in artikel 27, paragraaf 2 verwerkt persoonsgegevens, waaronder identificatiegegevens van de ouders en gegevens met betrekking tot de context van de minderjarige en gerechtelijke gegevens, met als doel delictvoorkomend te kunnen werken met de ouders.

De afdeling gesloten oriëntatie verwerkt persoonsgegevens, waaronder identificatiegegevens en gegevens met betrekking tot de context van de minderjarige, gegevens over gezondheid, waaronder gegevens met betrekking tot het middelengebruik en gerechtelijke gegevens. Gegevens met betrekking tot het middelengebruik zijn 1 van

de 8 recidivefactoren die gebruikt worden bij het taxatie-instrument om uit te maken of de jongere een low/medium of high risk heeft voor recidive en dus of verdere geslotenheid noodzakelijk is. Het is hierbij bv. de bedoeling dat het middelengebruik bevestigd wordt bij de jongere en de context en dat deze gegevens bijgehouden worden. Deze verwerking heeft als doel een multidisciplinaire screening en een risicotaxatie uit te voeren. Deze onderzoeken resulteren in een oriëntatievoorstel gericht aan de jeugdrechter.

De gemeenschapsinstelling verwerkt persoonsgegevens, waaronder identificatiegegevens en gegevens met betrekking tot de context van de minderjarige, gegevens over gezondheid, waaronder gegevens met betrekking tot het middelengebruik en gerechtelijke gegevens. Gegevens met betrekking tot het middelengebruik zijn 1 van de 8 recidivefactoren die gebruikt worden bij het taxatie-instrument om uit te maken of de jongere een low/medium of high risk heeft voor recidive en dus of verdere geslotenheid noodzakelijk is. Het is hierbij bv. de bedoeling dat het middelengebruik bevestigd wordt bij de jongere en de context en dat deze gegevens bijgehouden worden. Deze verwerking heeft als doel om delictvoorkomend te kunnen werken.

De sociale dienst verwerkt persoonsgegevens, waaronder identificatiegegevens van de betrokken personen en gegevens met betrekking tot de context van de minderjarige, gegevens over gezondheid, waaronder gegevens met betrekking tot het middelengebruik en gerechtelijke gegevens. Gegevens met betrekking tot het middelengebruik zijn 1 van de 8 recidivefactoren die gebruikt worden bij het taxatie-instrument om uit te maken of de jongere een low/medium of high risk heeft voor recidive en dus of verdere geslotenheid noodzakelijk is. Het is hierbij bv. de bedoeling dat het middelengebruik bevestigd wordt bij de jongere en de context en dat deze gegevens bijgehouden worden. Deze verwerking heeft als doel de door de jeugdrechtbank gevraagde maatschappelijke onderzoeken, overeenkomstig artikel 50 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade te kunnen aanleveren en de ondertoezichtstelling van de minderjarige te kunnen uitvoeren.

Gezien de onduidelijke situatie waarin we ons momenteel bevinden, aangezien de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG van toepassing wordt op 25 mei 2018 maar het nog niet duidelijk is wat er met het bestaande systeem van de machtigingen zal gebeuren nemen we geen verwijzingen naar het eventueel onderhevig zijn aan de verplichting tot het bekomen van een voorafgaande machtiging op in het decreet. Als het systeem van voorafgaande machtigingen behouden blijft, dan zullen wij dit blijven toepassen.

De verwerkingsverantwoordelijke wordt aangeduid zodat op decretaal niveau is vastgelegd welke instantie verantwoordelijk is voor de gemeenschapsinstelling, de gesloten oriëntatie, de sociale dienst, de diensten en de voorziening voor het vervullen van de verplichtingen opgelegd door de algemene verordening gegevensbescherming.

De derde paragraaf van dit artikel duidt het eHealth-platform aan als bevoorrechte dienstenintegrator. Deze aanduiding is belangrijk in het kader van artikel 3 van het decreet van 13 juli 2012 houdende de oprichting en organisatie van een Vlaamse dienstenintegrator, dat stelt dat alleen wanneer een dienstenintegrator expliciet wordt aangeduid bij of krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie de elektronische dienstverlening en gegevensuitwisselingen niet via de Vlaamse dienstenintegrator moet gebeuren. Er wordt in het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) met andere woorden afgeweken van het standaardgebruik van de Vlaamse dienstenintegrator. Het eHealth-platform werd door de federale overheid opgericht om de gegevensdeling in de gezondheidszorg te bevorderen en te ondersteunen met

maximale privacy-garanties. Het biedt bovendien een aantal nuttige basisdiensten aan. Het eerste lid van de vierde paragraaf bepaalt verder dat met betrekking tot de identificatiegegevens en de sociale gegevens niet het eHealth-platform maar de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid als dienstenintegrator wordt aangeduid.

Het tweede lid regelt de volgorde van de gegevensdeling. Indien reeds gegevens moeten gedeeld worden bij of krachtens een wet, decreet of ordonnantie met een andere dienstenintegrator, dan werken het eHealth-platform, de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid en de andere dienstenintegrator(en) samen om de gegevensdeling met betrekking tot een bepaalde actor zo optimaal mogelijk te laten verlopen en met zo weinig mogelijk aanvullende lasten voor de minderjarige en zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken in het bijzonder en voor de vermelde diensten. Dit betekent dat de jeugddelinquent en de vermelde diensten dezelfde gegevens slechts eenmalig aan een dienstenintegrator zouden moeten meedelen.

Artikel 43

Dit artikel omschrijft een bepaling inzake het verwerken van gegevens met het oog op wetenschappelijke evaluatie van de effectiviteit van de reacties die voorzien worden in het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER).

De Privacycommissie wijst ons in hun advies nr. 28/2018 van 21 maart 2018 op het feit dat als het wijzigingsvoorontwerp refereert aan de algemene verordening gegevensbescherming, ook de begrippen en terminologie uit de algemene verordening gegevensbescherming moeten gebruikt worden. De algemene verordening gegevensbescherming spreekt echter niet over gecodeerde maar enkel over gepseudonimiseerde persoonsgegevens. Met gepseudonimiseerde persoonsgegevens wordt echter iets anders beoogd dan wat hier bedoeld is. Met het invoegen van de definitie van gecodeerde persoonsgegevens wordt duidelijkheid verschaft over wat wordt bedoeld. De definitie werd overgenomen uit het koninklijk besluit van 13 februari 2001 ter uitvoering van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

In het geval geanonimiseerde gegevens volstaan voor het wetenschappelijk onderzoek, worden de gegevens enkel in deze vorm overgemaakt. Wanneer dit noodzakelijk blijkt voor het wetenschappelijk onderzoek kunnen de gegevens echter ook in gecodeerde vorm worden overgemaakt.

Artikel 44

Dit artikel creëert het kader voor een zekere informatie-uitwisseling tussen de verschillende diensten die binnen het kader van het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht zoals het een tweede principiële goedkeuring gekregen heeft op 22 december (VR 2017 2212 DOC.1457/2TER) opdrachten uitoefenen. Dit artikel kan echter niet gezien worden als een algehele machtiging voor het doorgeven van eender welke informatie die binnen een bepaalde casus beschikbaar is. Er worden dan ook twee duidelijke beperkingen opgenomen in dit artikel.

Een eerste beperking is dat enkel die informatie mag worden uitgewisseld die noodzakelijk is. Die noodzakelijkheid moet worden beoordeeld in het licht van de reactie op het jeugddelict in het algemeen en in het bijzonder in het kader van de uitoefening van de taken die dit decreet aan de betrokken actoren oplegt. In punt 33 van het advies merkt de Privacycommissie op dat de noodzakelijkheid van de verwerking een basisvoorwaarde is in het persoonsgegevensbeschermingsrecht en dat de vermelding daarvan als voorwaarde geen concrete meerwaarde heeft. We kunnen er echter niet van uitgaan dat iedereen die dit artikel in de praktijk zal toepassen een dergelijke kennis heeft over het

persoonsgegevensbeschermingsrecht. Vandaar vermelden we de voorwaarde van noodzakelijkheid van de verwerking, zodat dit voor iedereen duidelijk is en we er ons ook van verzekeren dat dit steeds zal toegepast worden. Op die manier zorgen we ook voor een betere naleving van het persoonsgegevensbeschermingsrecht.

De uitwisseling van gegevens moet daarenboven altijd in concreto beoordeeld worden, rekening houdend met de respectieve belangen van de personen tot wie de aangewezen diensten zich richten. Wanneer we spreken over het belang van de personen tot wie de diensten zich richten dan gaat het over het belang van die personen dat de diensten hun opdrachten op een goede, positieve manier kunnen uitvoeren. Wanneer ze hiervoor informatie kunnen gebruiken die een andere dienst heeft, dan is het in het belang van de persoon tot wie de dienst zich richt dat deze uitgewisseld wordt. Daarbij wordt er maximaal naar gestreefd om de personen op wie de gegevens be-trekking hebben, vooraf over de informatieoverdracht te informeren. De informatieverstrekking is geen abso-lute noodzaak voor de informatieoverdracht. Als het om bepaalde redenen onmogelijk is de betrokkenen te informeren, dan kan de informatieoverdracht uitzonderlijk ook zon-der voorafgaande informatieverstrekking plaatsvinden. In punt 34 koppelt de Privacycommissie het streven naar het informeren van de personen over wie gegevens uitgewisseld zouden worden aan het instemmen met deze uitwisseling. Het is inderdaad de bedoeling dat de personen geïnformeerd worden over de uitwisseling van gegevens, omdat het alleen maar ten goede komt van de relatie tussen hulpverlener, begeleider, opvoeder, ... en cliënt wanneer er steeds open kaart gespeeld wordt. Daar wordt inderdaad geen instemming aan gekoppeld, aangezien we hier binnen het gerechtelijke kader zitten en er geen sprake is van enige vorm van vrijwilligheid. Het is steeds het parket, de jeugdrechter of de jeugdrechtbank die een reactie oplegt die men verplicht dient te volgen. In punt 34 koppelt de Privacycommissie het streven naar het informeren van de personen over wie gegevens uitgewisseld zouden worden aan het instemmen met deze uitwisseling. Het is inderdaad de bedoeling dat de personen geïnformeerd worden over de uitwisseling van gegevens, omdat het alleen maar ten goede komt van de relatie tussen hulpverlener, begeleider, opvoeder, ... en cliënt wanneer er steeds open kaart gespeeld wordt. Daar wordt inderdaad geen instemming aan gekoppeld, aangezien we hier binnen het gerechtelijke kader zitten en er geen sprake is van enige vorm van vrijwilligheid. Het is steeds het parket, de jeugdrechter of de jeugdrechtbank die een reactie oplegt die men verplicht dient te volgen.

Hoofdstuk 6. Wijzigingsbepalingen

Afdeling 1. Wijzigingen aan de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade

Artikelen 45 tot en met 78

Met het overhevelen van bevoegdheden in het kader van de zesde staatshervorming werd de Vlaamse Gemeenschap bevoegd voor de volgende materies:

- het bepalen van de aard van de maatregelen ten aanzien van de minderjarigen die een als strafbaar omschreven feit hebben gepleegd;
- de regels inzake de uithandengeving;
- de regels inzake de plaatsing in een gesloten instelling;
- de gesloten instellingen, volgens nader te bepalen uitvoeringsregels.

Dit creëerde de mogelijkheid om een Vlaams beleid inzake jeugddelinquentie uit te tekenen en leidde tot het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht. Dit decreet komt voor wat het bepalen van de aard van de maatregelen, de regels inzake uithandengeving en de regels inzake plaatsing in een gesloten instelling betreft, in de plaats van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen

van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade.

Er dienen dan ook een aantal bepalingen en onderdelen van bepalingen uit de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, opgeheven te worden om geen overlap en/of tegenstrijdige bepalingen te hebben.

In het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht wordt ook een nieuwe terminologie gehanteerd. Zo wordt er gesproken over 'reactie' als overkoepelende term wanneer er in zijn algemeenheid verwezen wordt naar het maatschappelijke antwoord dat wordt geboden op een normovertreding door een minderjarige, zonder onderscheid te maken naar de fase van de procedure waarin er wordt gereageerd. Daarnaast wordt, wanneer men dit onderscheid wel wil maken, de term 'maatregel' gebruikt voor de reacties binnen de voorlopige fase en 'sanctie' voor de reacties binnen de fase ten gronde. Ook wordt er niet meer gesproken over een 'als misdrijf omschreven feit' maar over een 'jeugddelict'. We wijzigen de nodige bepalingen in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade zodat deze wet qua terminologie gelijkloopt met het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht en er geen verwarring kan bestaan.

Aangezien bepaalde artikelen uit de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade worden opgeheven, hebben we in bepaalde artikelen ook nieuwe verwijzingen naar het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht moeten opnemen.

Afdeling 2. Wijzigingen van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp

Artikel 79

Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp wordt gewijzigd om het ook van toepassing te maken op de jongeren die onder het toepassingsgebied van het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht vallen. Hiertoe wordt in artikel 3 het toepassingsgebied van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp uitgebreid, zodat het decreet effectief van toepassing wordt op jongeren die onder het toepassingsgebied van het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht vallen.

- Artikel 8 tot en met 10 worden expliciet uitgesloten, nadat ze al impliciet uitgesloten waren aangezien ze betrekking hebben op het buitengerechtelijke luik.
- De andere artikelen in het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp zijn wel van toepassing. Een aantal bepalingen die we van toepassing verklaren kunnen vragen oproepen. Het gaat hier dan om artikel 5, die het belang van de minderjarige betreft. Met het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht wordt gereageerd op die minderjarigen die een jeugddelict plegen. De bedoeling van het voorontwerp van decreet is echter minderjarigen leren dat hun acties consequenties met zich meebrengen. De artikelen 16 tot en met 19 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp hebben dan weer betrekking op de participatie van de minderjarige. Ook in het kader van het jeugddelinquentierecht is het recht op participatie belangrijk, aangezien de minderjarigen hier belangrijke zaken mee kunnen leren die belangrijk zijn om hun plekje in de maatschappij te vinden.

Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp is niet van toepassing is op minderjarigen ten aanzien van wie een beslissing tot uithandengeving is genomen.

Afdeling 3. Wijzigingen van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp

Artikel 80

De definities in artikel 2, §1 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp worden aangepast.

Artikel 81

Met dit artikel wordt een 'derde vorderingsgrond' ingeschreven in het decreet betreffende de integrale jeugdhulp. De strekt tot het invoeren van een nieuwe vorderingsgrond voor die gevallen waar er een procedure loopt op grond van het decreet jeugddelinquentierecht, en er voldoende aanwijzingen zijn dat de minderjarige verdachte of delictpleger zich in een verontrustende situatie bevindt. Dit kan van bij aanvang duidelijk zijn, maar kan evenzeer pas 'later' in beeld komen.

Artikel 82

Dit betreft een technische aanpassing.

Artikel 55 stelt dat de jeugdrechter een vraag tot niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening laat inschrijven op de intersectorale registratielijst (van de toegangspoort) voor hij een gerechtelijke maatregel beveelt. In het artikel 55 wordt in een opsomming gespecificeerd over welke maatregelen het gaat. In punt 3° was voorzien in de maatregelen die worden opgelegd op grond van regelgeving van de federale overheid. Deze verwijzing naar federale regelgeving wordt vervangen door een vraag naar inschrijving van de vermelde maatregelen of sancties uit het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

Artikel 83

Dit betreft een technische aanpassing.

Hoofdstuk 7. Slotbepalingen

Afdeling 1. Opheffings- en overgangsbepalingen

Artikel 84.

Dit artikel voorziet in de opheffing van de wet van 1 maart 2002. Dit kan pas gebeuren als de bepalingen omtrent de gefaseerde inwerkingtreding, in werking zijn getreden.

Artikel 85

Dit artikel voorziet in de opheffing van artikel 37 van de wet van 8 april 1965. Dit kan pas gebeuren als de bepalingen omtrent de gefaseerde inwerkingtreding, in werking zijn getreden.

Artikel 86

Dit artikel voorziet in de opheffing van artikel 52 van de wet van 8 april 1965. Dit kan pas gebeuren als de bepalingen omtrent de gefaseerde inwerkingtreding, in werking zijn getreden.

Artikel 87

Dit artikel voorziet in de overgangsbepalingen.

De opheffing van voorlopige maatregelen en van de maatregelen ten gronde dient gedifferentieerd te gebeuren 'in tijd'. Logischerwijze moet dit samenvallen met de inwerkingtreding van de corresponderende nieuwe bepalingen omtrent de maatregelen en de sancties. De maatregelen of sancties (bijvoorbeeld inzake de oriëntatie en de gesloten begeleiding in een afdeling van gemeenschapsinstelling) die we op een later moment in werking laten treden, brengen met zich mee dat de corresponderende artikelen uit de vroegere federale regelgeving ook pas op dat moment mogen worden opgeheven. Ook de

bepalingen die betrekking hebben op de uitvoering van deze bepalingen mogen dan pas worden opgeheven.

Afdeling 2. Bepalingen over de inwerkingtreding en de uitvoering

Artikel 88

Dit artikel schrijft de evaluatie van het voorliggend decreet in. Er wordt ook expliciet een wetenschappelijke evaluatie van de uithandengeving en de lange gesloten sanctie opgenomen.

Artikel 89

Dit artikel betreft de inwerkingtreding van het voorliggend decreet. Het biedt de Vlaamse Regering de mogelijkheid om bepaalde artikelen later in werking te laten treden, mits voldaan aan de nodige randvoorwaarden en dit gelet op het belang van een zorgzame transitie.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Jo VANDEURZEN